

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

XIII. évfolyam 5. szám, 2018 szeptember

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Óvári János: Jel 1. 100x70 2017. olaj, vászon

Tartalom:

- Ketykó István:**Nyárvégi hullámverésben; (vers) 3
- Dr. Koczó József:** Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából IV.; (egyháztörténeti írás) 4-22
- Petrozsényi Nagy Pál:**Családi kör; (írás) 24-27
- Kovács T. István:**Viccjárdány; (írás) 28-30
- Kiss Anna Mária:**A jó palóc;Kaliczka Júlianna;migráncsvers; (versek) 32-33
- H. Turi Klára:**Hiányos idők:Terápiás napló VIII.; (írás) 34-47
- Kő-Szabó Imre:**Fürjes Péter a kukás; (írás) 48-49
- Egry Artúr:**Procedúra; (vers) 50
- Horváth Ödön:**Fenn, a sziklán;Őrzőangyalomhoz;A damaszkuszi Út;A világűrben; (versek) 52
- Csáky Károly:**Létformák; (vers) 53
- Fetykó Judit:**Hiány; (vers) 54
- Elbert Anita:**Az azúr égen; (vers) 55
- Végh Tamás:**Csengey úr lázda; (vers) 56
- Székács László:**A párhuzamok; (vers) 57
- Pribojszky Mátyás:**A „Boszorkány” III. rész; (írás) 58-64
- B. Tóth Klára:**Szeletre bontva; (vers) 66
- Hörömpő Gergely:**Aszály; (vers) 67
- Janecskó Györgyi:**Nincs bocsánat; (írás) 68-69
- Börzsönyi Erika:**Két apa, két gyerek; (írás) 70-72
- Debreczeny György:**Még nincs; (vers) 74
- Dobrosi Andrea:**A magány folyosója; (vers) 75
- Csáky Károly:**Lengyel Tiszti Internáló Tábor a Magyar Királyságban Ipolyhídvégen; (képes helytörténeti írás) 76-89
- Megemlékezés:** Kassovitz László meseíró-mesemondó 1954-2018. 90-91
- Kassovitz László:**A kakas baja; (mese) 92-95
- H. Turi Klára:**Gondolat-gát; (vers) 96
- Beszámoló:**Megnyílt Óvári János kiállítása Szécsényben; 98-107
- Könyvajánló;** 108-114
- Karaffa Gyula:**azt mondja...;fele...; (versek) 115-116
- Impresszum;** 117

**E havi számunkat Óvári János rétsági festőművész szécsényi kiállításának képeivel díszítettük!
Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.**

Ketykó István: Mostanában fekete lovakkal álmodom

Összegyűjtött és új versek
(1976 – 2003)

Ima bocsánatért (2000) ciklus versei

Nyárvégi hullámverésben

*Hallod-e szíved dallamát, mikor fénylik a csókom
ajkadon...? - látod, nem kell soha félni a szótól,
súgd csak fülemben: szép volt ez a nyár - mérges porspórák
szállanak reánk, az úton hangosan béget a fáradt
birkanyáj; fáj ez a múltó gyönyör édesem...? - nézd csak,
a nap már elmerül a vízben, induljunk hát haza - kóbor
szelek járnak, a rét felett fáznak az árnyak.*

*Karolj belém, úgy mint régen; szívd be az álmos
délután jószagú illatát; ködök hullanak, párás
fényben ragyog majd az est, mikor nyílik az égbolt,
kivillan kerek arca a holdnak, - tőled az évek
is futnak; örök fiatalság ragyog, tűzpiros véred
mosolyog arcodon; mióta enyém sóhajod, féltem
álmaid; napjaid tengerszép hullámzását védem.*

*Az élet háború; vesztes, győztes évszázadokból áll...
csatáztunk mi is eleget; tépett szélmalom véres
testünk; rongyos a szánk, - csókjaink végleges árát
rég elittuk hitelben már; - üresen énekel, száraz
mosollyal néz ránk sosemvolt zsebünk...várnak az ágyak,
gyerünk, kössünk békét; meglátod, ízlik az élet,-
testedből virág fakad, öröme az égnek.*

Dr. KOCZÓ JÓZSEF**Emlékeink az Esztergomi főegyházmegye egykori Honti főesperességének múltjából IV.****9. Szentegyházaink az 1332–1337. évi pápai tizedjegyzékben****Mit kell tudnunk a pápai tizedszedésről?**

A pápai tized a katolikus egyházban a keresztesháborúk idején a Szentszéknek fizetett adó elnevezése. III. Ince (1198–1216) pápa 1199-ben kötelezte a papságot és a szerzetesrendeket, hogy jövedelmük 1/40 részét áldozzák a Szentföld visszafoglalására induló keresztes hadjárat javára. Mértékét hamarosan 1/20 részre emelték. A II. lyoni zsinat 1274-ben már azt írta elő, hogy az egyház jövedelmének egy tizedét áldozzák erre a célra.

X. Gergely (1272–1276) pápa modernistái Gellértet küldte Magyarországra, aki 5 év alatt 66 000 márkát (másfél millió aranyforintot) gyűjtött össze IV. (Kun) László (1272–1290) uralkodása alatt. Az adószedés Szentföld utolsó keresztény vára, Akkó 1291. évben történt muszlim bevétele után sem szűnt meg. I. Károly (1307–1342) uralkodása idején többször is jártak a pápai tizedszedők Magyarországon, akik pápai tized címén a magyar tizedjövedelem tizedét hajtották be pénzben. Az elrendelő V. Kelemen (1305–1314) pápáról jegyezte föl a Budai krónika, hogy a tengerentúli hadjáratra „*nagy bölcsen roppant pénzüsszeget gyűjtetett, de nem láttuk, hogy valami valóban történt volna annyi kincsen*”. 1317 és 1320 között Rufinus pápai adószedő akadálytalanul kezdhette meg a XXII. János (1316–1334) pápa által Európa minden keresztény országára keresztes hadjárat címén kivetett adó beszédését. 1331-ben újabb adószedők érkeztek.

Tari Edit az egyházi jövedelmek áttekintésével kapcsolatban közli, hogy a pápa 1331-ben rendelte el minden főpap, kanonok, apát, és plébános jövedelme tizedének szedését hat éven keresztül. 1332 és 1337 között a püspökök ténylegesen számon tartott jövedelmük tizedével adóztak, a plébánosok ellenben jövedelmük a pápai tizedet tekintették, és ennek megfelelően a tized tizedével adóztak. Ebben az időben az egyházi tized 3/4 része a püspököt illette, a maradék negyedrészen pedig osztozott a káptalan és a helyi papság. (TARI Edit: Pest megye középkori templomai. Szentendre, 2000. 206.)

Az egyházfők és az alsópapság támogatásával a magyar király tiltakozott az adószedés ellen, majd alkudozások után engedélyezte. 1332 és 1337 között Berengár fia Jakab és adószedő társai kb. 9400 márkát, azaz 620 000 aranykoronát gyűjtöttek össze. Károly Róbert utóbb megadóztatta a pápai jövedelmeket, a befolyt összeg harmada a királyi kincstárát illette: a pápai tized 1/3 részét a szomszédos *félhitű népek* (oláhok, rutének, szerbek) ellen tervbe vett hadjáratokra foglalta le. (Pápai tized – MKL; ENGEL Pál – KRISTÓ Gyula – KUBINYI András: Magyarország története 1301–1526. Budapest, 2003. 50.)

A pápai tizedjegyzék a pápai adószedők által felvett jegyzőkönyvek, melyek feltüntetik a településnek, a papnak és az egyház védőszentjének nevét, valamint a pápai tizedként fizetett összeget. Az 1332 és 1337 között felvett tizedjegyzék az első megmaradt országos összeírás, amely néhány püspökség kivételével a Magyar Királyság valamennyi plébániáját felsorolja. Az egyházmegyénként készült jegyzékek becses

források egyháztörténeti, gazdasági és földrajzi szempontból is. Megismerhetjük belőlük az egyes püspökségekhez tartozó esperességek, plébániák és papok nevét, s azt, hogy mennyit fizettek tized gyanánt. A tized mértékéből a plébános jövedelmének nagyságára, a plébánia népességére is következtetni lehet. (Pápai tizedjegyzék – MKL)

A Honti főesperesség plébániái a tizedjegyzékben

A tizedjegyzéket a Monumenta Vaticana Hungariae – Magyarországi Vatikáni Okirattár I/1. kötete latin nyelven közli.

A hazai nagy oklevélpusztulás miatt számos helység nevét a tizedjegyzékben találjuk először. Amikor a magyar püspöki kar egyháztörténeti kutatásokat kezdeményezett a vatikáni levéltárban, Cseles Márton SJ 1771-ben a 14. századi magyarországi tizedjegyzékeket sok hibával lemásolta. Az újabb átírást a magyarul nem tudó Theiner Ágostra bízták, aki még gyengébb eredményt produkált. Fraknoi Vilmos több munkatárs segítségével – köztük Ortway Tivadarral – próbálta használhatóvá tenni, föltárni hazánk 14. századbeli egyházigazgatási beosztásának földrajzát. (Pápai tizedjegyzék – MKL)

A forrásban bőségesnek ugyan nem mondható, de fontos adatokat találunk. A jegyzékeket azonban idegen anyanyelvű, magyarul nem tudó adószedők állították össze. A magyar helyneveket hallás alapján, sokszor a fölismerhetetlenségig elferdítve jegyezték le. A másolás során is előfordultak torzulások, és a településnevekben utóbb bekövetkezett változások is megnehezítik a helységek azonosítását. A Honti főesperességhez tartozás feltüntetése, a helynév, az egyház védőszentjének és papjának együttes megnevezése elégséges alapot nyújtana az azonosításhoz. Ilyen teljes körű feljegyzéssel viszont alig szerepel parókia. Előfordul, hogy egymástól távol fekvő egyházak kerülnek a tizedjegyzékben szomszédságba, s olyan is, hogy csak a pap nevét tüntetik föl.

A honti adatok azonosításához elengedhetetlen az 1332–1337. évi tizedjegyzék feldolgozását már elvégző tudósok munkáinak használata:

- Ortway Tivadar [szerk.]: *Magyarország egyházi földleírása a XIV. század elején a pápai tizedjegyzék alapján feltüntetve* I. k. 1891. 494 p.; II. k. 1892. (495–) 1025 p. hatalmas munkája, mely alig néhány évvel a Vatikáni Magyar Okirattár első kötetének megjelenése után került ki a nyomdából.
- Bakács István János: *Hont vármegye középkori egyházas helyei*. Regnum Egyháztörténeti Évkönyv 1942–1943. (9–23.) Az azonosításban ő nagyobb szerepet tulajdonít a templomok feljegyzett védőszentjeinek, mivel a patrocínium állandóbb, mint maga a templom. Arra is figyelmet fordít, hogy a tizedszedők a honti és a lipóti főesperességet összevonták (még Pázmány is 1629-ben!), illetve gyakran egymás után sorolnak fel az ország távoli helyein található településeket, fel nem tüntetve azt, hogy melyik főesperesség területén fekszenek!

Az 1971-ben kiadott *Hont vármegye Mohács előtt* című művében ugyancsak áttekintést nyújt Hont vármegye egyházairól, a Honti főesperességhez tartozó plébániákról, templomokról, valamint szerzetesrendekről.

- A Hont vármegyére vonatkozó tizedlajstrom jegyzetekkel, kritikákkal kiegészített újabb változatát Györfly György: *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza III.* kötetének 170–172. oldalán találjuk

Néhány megjegyzés a közlés módjáról, a hivatkozások rendszeréről és tipográfiai megoldásokról:

A nagybetűs alcímeket és az egyházak sorrendjét a tizedjegyzékben történt említésük alapján tüntetem fel.

Első helyen a tizedjegyzék szövegének magyar fordítását adom meg a Rationes collectorum pontificiorum in Hungaria. Pápai tized-szedők számadásai. 1281–1375. Budapest, 1887. (Digitális elérhetősége: https://library.hungaricana.hu/hu/view/KozMagyOkmánytarak_Vatikani_1_01/?pg=0&layout=s) alapján. Oldalszámok közlésének sorrendje: 1. a fenti kiadású tizedjegyzék; 2. Ortway; 3. Bakács munkája; Györffy-nél nem közlöm az oldalszámot, ugyanis listája mindössze három oldalra (170–172. o.) terjed. Az azonosított plébániákat félkövér kiemeléssel, a vitathatóan vagy nem azonosított parókiákat kurzíváltan jelzem. Hont vármegyéhez való tartozást nem tüntetem fel.

A minél pontosabb azonosításra törekvés érdekében végzett elemzés, az említett szerzők álláspontjának összevetése, érvek, ellenérvek felsorolása, továbbá saját álláspontom rövid kifejtése miatt az alább következő rész korántsem ígér könnyed olvasmányt, inkább szellemi tornára invitálja a kedves olvasót!

1. Selmecbánya

„Az említett /esztergomi/ egyházmegyében a betöltetlen *Senizbanea plébánia* egész javadalma 48 márka mind ezüstben, amelynek fele a mi urunkat illeti, vagyis 24 márka ezüst, amely kitesz 4 arany forintot.” (1317–1320; 14. o.)

Ortway szerint *Selmecbánya*, mely neves bányaváros, s saját korában is plébánia (35. o.); Györffy javadalmi adatait is közli: 48 márka haszon, melynek tizede 288 garas.

ESZTERGOMI EGYHÁZMEGYE 1332–1337

2. Litva

„*Urbán, Szent Margit* egyházának papja 1” márka jövedelmet húz, és 9 garast fizet a *Honti főesperességben*.” (183. o.)

Ortway azonosítása szerint *Litva* plébániaegyháza, mely a bozóki kerületbe esik, *Szent Margit* szűz és vértanú tiszteletére van felavatva, s mint régi plébánia a Pázmány-féle jegyzékben is szerepel. (34. o.) Bakács megerősíti, hogy *Szent Margit* más Hont megyei templomnak nem patrónája. Litva vára a középkorban jelentős szerepet töltött be, így egyházashely lehetett. (16. o.) Györffy szintén felveszi lajstromába.

3. Ösöd

„*Demeter plébános Szent Simon* egyházában 1” márka hasznot élvez, és 9 garas tizedet törleszt *Hontban*.” (184. o.)

Bakács szerint Ösöddel azonosíthatjuk, bár mint plébánia sem Pázmánynál, sem Ortwaynál, de még Némethynél sem fordul elő! Ugyanakkor 1321-ben Simon és Judás apostolok tiszteletére emelt templom állt benne, melyet 1328-ban kiraboltak. (17. o.) Györffynél is megtaláljuk.

4. Ság–Ságizsidód

„*György plébános Szent Márton* egyházában, *Hontban* 1” márka haszna után fizet 9 garast.” (184. o.) Ortway úgy véli, *Kis-Gyarmat* lehet, melynek egyháza *Szent Márton* (templomának említése 1377-ből) tiszteletére van ma is felavatva. (34. o.) Bakács ellenvetése, hogy Pázmány jegyzékében nem szerepel, s valószínűbb, hogy ez az egyház Bélen állott, melyet 1493-ban Egyházasszékiént említenek, s *Szent Márton* ma is templomának védőszentje. (21. o.) Györffynél sem *Kisgyarmat*, sem *Bél* nem szerepel, ugyanakkor *Ságizsidód* (Ipolytölgyes határában) *Szent Márton* egyházával (okleveles előfordulása: 1225 és 1266)

azonosítja. Osztom álláspontját, mivel Ipolytölgyes Szent Márton-dülőben lévő romtemplom alapjai a 12. század utolsó harmadából származnak. Tari Editnél: Ság – Ipolytölgyes. (TARI 2000 208.)

5. Devicse

„Dominik pap Szent Márton egyházában Gressu-n 3 fertó jövedelme után 4” garas pápai tizedet fizet.” (184. o.)

Ortvay nem említi a Honti főesperességhez tartozóan. Györffy Devicsével azonosítja, mivel szerinte a Giessu-ból romlott a név Gressu-ra. (GYÖRFFY 1987 191.) Bakács újabb keletű művében 1464-ből szintén említi Devicse Szent Márton egyházát. (BAKÁCS 1971 110.)

6. Hidvég–Ipolyhídvég

„Consolinus, a Boldogságos Szűz egyházának papja Chievek-en 5 fertó (1L márka) után 7 garas 2 dénár tizedet leró.” (184. o.)

Ortvay úgy véli, hogy a roncsolt névben *Hidvég* neve rejlik, mely mint régi plébánia Pázmány jegyzékében is szerepelt. Hidvég újabban Drégely-Palánk fiókja a honti főesperesség drégelyi kerületében. (30. o.) A középkorban általában *Hydweg*-ként említik. Bakács viszont a név alapján Hébec elpusztult falura gondol, de ennek védőszentje nem egyezik a tizedben szereplő titulussal! (15. o.) Györffynél is Hidvéget találjuk, s közölt jövedelme és tizede megegyezik a tizedjegyzék adataival.

HONTI FŐESPERESSÉG

7. Csalomja

„Manesses, Szent Jánosról nevezett egyház (*Salomia*) papjának jövedelme 1 márka, és 6 garast törleszt.” (185. o.)

Egyezően azonosítja Ortvay, Bakács és Györffy.

8. Csall

„Szent István király egyházának Miklós papja 1 márka jövedelme után 4” garast teljesít.” (185. o.)

Ortvay szerint *Szent István király egyháza* alatt Csall értendő, Pázmány jegyzéke is így tartalmazza. Plébániaegyháza 1823-tól Csábrágvárba lett áthelyezve. (34. o.) Véleményét osztja Bakács és Györffy is. Bakács hozzáteszi: okleveles adatunk nincs templomáról, de patrónusa most is Szent István. (14. o.)

9. Terbegec

„Lecatus papnak a Boldogságos Péter apostolról nevezett eklézsiában (*Trebekecz*) jövedelme” márka, és 3 garas tizedet törleszt.” (186. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay megemlíti, hogy újabban már Kőkeszi fiókja a Honti főesperesség drégelyi kerületében. (30. o.)

10. Drégely

„János pap jövedelme Szent Erzsébet egyházában 1 márka, mely után 6 garas tizedet ad.” (186. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay arra hivatkozik, hogy régi plébániaként Pázmány is említi. Egyháza ma is *Szent Erzsébet* tiszteletére van felavatva, s plébánia a drégelyi egyházi kerületben. (33. o.) Bakács hozzáfűzi, hogy plébánosát 1447-ből is említik, 1500-ban pedig Sz. Elisabethae özvegyről olvashatunk. (14. o.)

11. Balog–Ipolybalog

„György pap Szent Miklós egyházában, Beleken I márka hasznot húz, mely alapján 4” garast fizet.” (186. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway utal rá, hogy *Balog* régiségére Pázmány is hivatkozik; utóbb Ipoly-Nyék fiókja a Honti főesperesség drégelyi kerületében. (29. o.) Bakács hozzáteszi, hogy a templom védőszentje most is *Szent Miklós*, így az azonosítás kétségtelen. (12. o.) Györffy listáján is ekként szerepel.

12. Inám

„Szent György egyházának papja, Balázs Prianban ” márka javadalom után 3 garast fizet.” (186. o.)

Ortway szerint Prandorf, magyarul Alsó- és Felső-Tótbaka. (33. o.) Bakács *Inám*ként azonosítja a tizedben Balog és Leszenye között feltüntetett falut. Inámnak *Szent György* a patrónusa. (15. o.) Györffynél is (kérdőjellel) Inám szerepel, s a közölt jövedelem és tized mértéke egyezik a tizedjegyzékben megadottal.

13. Leszenye

„A Boldogságos Szűzről nevezett egyház papja, Egyed Leszenyén 1 márka javadalommal bír, és 6 garas pápai tizedet fizet. (186. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway szerint Pázmány jegyzékében is előfordul; utóbb Házasnénye fiókja a Nógrádi főesperesség kékkői kerületében. (32. o.) Bakács úgy tudja, hogy plébánosát 1291-ből is említik, s patrónája 600 év alatt sem változott. (16. o.) Györffynél adatai a tizedjegyzékkel megegyezően szerepelnek.

14. Szécsényke

„István pap Szent Kozma és Dömjén tiszteletére szentelt egyházban 1 márka jövedelem után 6 garast törleszt.” (186. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway kiemeli, hogy temploma most is *Szent Kozma és Dömjén* tiszteletére van felavatva, és plébánia a honti főesperesség drégelyi kerületében. (33. o.) Bakács hozzáfűzi, hogy Hontban csak egyetlen Szent Kozma és Damján titulussal bíró Isten háza található. Pázmány Szelchen néven említi. (18. o.)

HONTI FŐESPERESSÉG

15. Csáb

„Péter pap a Boldogságos Szűz egyházában (*Schiben*) fél márka haszon után 3 garast teljesít.” (188. o.) Ortway Sipéknék véli. Bakács szerint *Csáb*, melynek plébánosát 1455-ből is említik. A 14. században *Szűz Mária egyháza* állott itt, s ma is ez az egyház védőszentje. (14. o.) Györffy kimutatása szerint Csáb papjának jövedelme egyezik a tizedjegyzék adataival.

16. Palojta

„János, Szent Mihály egyházának papja *Palaktán* I márka jövedelmet bír, és 5 garassal adózik. (188. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway említi, hogy a régi plébániát a Pázmány-féle jegyzék is tartalmazta, s később is parókia a Nógrádi főesperesség kékkői kerületében. Egyháza viszont Szent Márton tiszteletére van felavatva. (32. o.) Bakács hozzáfűzi: 1465-ben vásártartási joga Szent Márton püspök napjára engedélyezett, s ma is Szent Márton temploma áll benne. A tizedjegyzékben szereplő hely mégis vele azonosítható, mivel a középkorban gyakran hívták *Palakta*-nak.

17. Pribel–Fehérkút

„*Támás pap Szent Erzsébet* egyházában ” márka haszon után 3 garast teljesít.” (188. o.)

Ortvaynál nem találjuk, Bakács viszont Podluzsány Nógrád megye határában fekvő hajdani községgel azonosítja, ahol 1256-ban Szent Erzsébet tiszteletére templomot építettek. A tizedjegyzékben Palojta után olvasható Szent Erzsébet egyháza, Pázmány ezt a plébániát nem ismeri. (17–18. o.) Györffy *Pribelre* teszi Szent Erzsébet egyházát, s a tizedjegyzék adataival megegyezően tünteti fel. Pribel Alsópalojta szomszédja. A falut 1244-ben villa Prebul néven említik először. Birtokosa a Hont-Pázmány nemzetség volt, akik 1262-ben a bozói premontrei apátságnak adományozták. Alsó- és Felsőfehérkutat csak 1354-ben említik először külön, míg 1356-ból *Szent Erzsébet* tiszteletére szentelt templomáról olvashatunk. (BAKÁCS 1971 180.)

Boyg–Bajka Barsi főesperesség

„*János pap Szent Tamás* egyházában *Boygon* 1 márka haszna után 6 garast fizet.” (188. o.)

Ortvay szerint talán *Bajta*, mely plébánia a Honti főesperesség szalkai kerületében. (30. o.) Noha Bajta az esztergomi káptalan, majd érsekség faluja, középkori egyházáról nincsenek megbízható adatok. Bakács szerint Ortvay tévesen azonosította a helyet Bajtával, ugyanis az egyház a gyűjtőcím: HONTI FŐESPERESSÉG előtt szerepel a kiadványban! (20–21. o.) Györffy nem veszi fel listájára, az azonosítatlan egyházak között sem szerepeltet Szent Tamás titulussal bíró templomot. Vélhetően nem tartozott a Honti főesperességhez, miként a tizedjegyzékben előtte feltüntetett Szent Miklós egyháza sem, melynek Konrád papja de Timauia, azaz Nagyszombatból, 30 márka javadalma után 3 márka tizedet fizetett.

Az azonosításra a megnyugtató választ Bars vármegye monográfiájában találjuk: „*Bajka, a lévai járásban fekvő magyar kisközség, melynek lakosai ev. reformátusok. E községet már a pápai tizedszedők jegyzéke is említi Boyg néven.*” A szabad enciklopédia szerint 1286-ban *Bayka* néven említik először, 1302-ben pedig *Boyka* alakban szerepel írott forrásban. Noha középkori egyházáról, védőszentjéről nincs adatunk (utóbb Barsendréd filiája) a településnév alapján igazoltnak tekinthetjük az azonosítást. (BOROVSKY/1903/ 18.; Bajka – Wikipédia; HEGEDŰS–TÓTH 2000 70.)

HONTI FŐESPERESSÉG

18. Salló–Garamkissalló

„*Szent László* egyházának papja *Curlo* 1L márka jövedelem után 8 garas tizedet fizet.” (189. o.)

Ortvay szerint a hely *Kis-Salló* Hont megyében. Régi plébániaként említi Pázmány Kis-Sarló néven. Nagy-Salló fiókja a Barsi főesperesség lekéri kerületében. (30. o.) Topográfiai pontosításom: Hont megyében *Garam-Kis-Salló* fekszik, távolabb a Bars megyei Nagysallótól (melynek szomszédosa Kissalló), így annak nem lehet fiókja! Györffynél *Salló* jövedelme és tizede megegyezik a tizedjegyzék adataival! 1325-ből említik a birtokot, melyen Szent László-templom is áll.

Bakács Szobnak véli, de érvelése nem túl meggyőző: egyike az esztergomi érsekség *kivett* plébániáinak, és így nagyon régi eredetűnek tarthatjuk. A tizedjegyzékben *nem szerepel*, esetleg az *ecclesia s. Ladislai de Curlo*-t azonosíthatjuk vele, mivel templomának védőszentje ma is Szent László. (19. o.) Bakács 1971. évi munkájában nem találjuk, viszont 1982-ben ismét feltünteti. Tari Edit is Szobnak véli. Ellenvetésem: Szob a középkorban rendszerint Zub alakban fordul elő, Curlo változatban egyszer sem található! A *Curlo* az egyik legrégebb olasz nemesi család neve, továbbá *Chiesa del Curlo* település Szent Tamás kegytemplommal Genova tartományban. (GYÖRFFY 1987 243.; BAKÁCS 1982 150.; TARI 2000 208. és Curlo – Wikipédia)

19. Pásztó–Ipolypásztó

Mihály pap Szent György egyházában, *Pastekon* 1" márka jövedelme után 9 garas tizedet fizet. (189. o.)

Ortvaynál *Ipoly-Pásztó*, mely utóbb Vámos-Mikola fiókja a szalkai kerületben. Régi lelkészségét Pázmány is említi. (33. o.) Györffynél is így szerepel. Bakács viszont *Peszeket* érti alatta, Ipolypásztót nem tartja középkori egyházashelynek. (21. o.)

20. Mikola–Vámosmikola

„*Miklós pap Szent Lőrinc* védelme alatt álló *Mikolán*” márka javadalma után 3 garast ad.” (189. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay tudatja, hogy régi lelkészségként említi Pázmány is; *Miquala* alakban is előfordul, s ma is plébánia a Honti főesperesség szalkai kerületében. (32. o.) Bakács hozzáteszi, hogy Némethy szerint temploma korábban *Szent Lőrinc* volt, s csak újabban Mária Magdolna. (20. o.)

21. Kiskeszi–Ipolykiskeszi

„*György pap Szent Péter* egyházában, *Quessu*-n fél márka haszon után 3 garast fizet.” (189. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay utal rá, hogy Pázmány *Kesző* néven említi; most csak fiókegyház a szalkai kerületben. (33. o.)

[LIPTÓI] FŐESPERESSÉG

22. Szentmária–Boldogasszonyfalva Liptó vármegye

„*Emil pap a Szent Szűz* egyházában, Liptóban 10 márka jövedelme után egy márka tizedet ad.” (189. o.)

Ortvay szerint *Beate Virginis de Liptovia=Szent-Mária* Liptó megyében. Mint régi lelkészséget Pázmány is említi *Boldogasszonyfalva* néven. A szentegyház 1200-ban már létezett, templomát Szűz Mária titulusra szentelték. Prépostsága középkori eredetű, állítólag egykor Szent Imre herceg székhelye volt. A hagyomány szerint temploma a templomosoké volt, ahol hiteleshely is működött. A prépostságot 1776-ban a Szepesi egyházmegyéhez csatolták. A települést 1965 és 1975 között a Szentmáriai-víztározó létesítésekor elárasztották. (Liptószentmária – MKL; HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 202.)

23. Szentkereszt Liptó vármegye

„*Flórián pap a Szent Kereszt* egyházban 2" márka javadalma után fizet 5 garast.” (189. o.)

Ortvay azonosítása szerint *Sancte Crucis=Szent-Kereszt* (Sztranyja-) Liptó megyében. Pázmány is régi plébániaként említi. Az egyház 1200-ban már fennállt, templomát Szent Kereszt titulusra szentelték. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyéhez csatolták. (Liptószentkereszt – MKL; HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 201.)

24. Szentiván – Liptó vármegye

„*Mihály pap Keresztelő Szent János* egyházában 2 márka hasznat húz, és 12 garassal adózik.” (189. o.)

Ortvaynál *Sancti Johannis Baptiste=Szent-Iván* Liptó megyében. Pázmány jegyzékében is plébániaként szerepel. Egyháza 1327 előtt már létezett. Keresztelő Szent Jánosnak szentelt temploma a 13. század végén épült, ezt követően a falut a védőszentről nevezték el. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyéhez csatolták. Györffynél található két azonosítatlan Szent János egyház közül az első tizedadatai egyeznek Szentivánéval. (Liptószentiván – MKL, Wikipédia; HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 200.)

Sári, Cseri vagy Csári – egyértelműen nem azonosított szentegyház

„Miklós pap Mindenszentek egyházában, Seri-n ” márka után 3 garast ad. (189. o.)

Nem a honti, hanem a barsi egyházak között szerepel, de a Pozsonyi főesperességhez tartozó Jóka is itt található. Ortvy is a Barsi főesperesség plébániái közé sorolja, noha a név szerinte a Hont megyei Seri-re emlékeztet, de inkább a Bars megyei Sárival (Nagy- és Kis-Sári) azonosítja, mely Néved fiókja a verebélyi kerületben. (26. o.) Érvéle nem túl meggyőző: Bars vármegye középkori egyháztörténetében sem az egyházas helyek, sem a templommal rendelkező települések között nem találjuk Sárit, mely a monográfia készítésekor már Tajnasári része.

Ezzel szemben a honti Cserit Györffy 1273-ból említi; egyházáról, templomáról ugyanakkor nincs adat. A falu a 15. század első felében elnéptelenedett, majd a huszita harcok után népesült be újra. Állítólag régi temploma is a huszita templomépítészeti jegyeit viselte magán. Ezt a templomot 1855-ben lebontották, majd 1855 és 1859 között evangélikus templom épült a lebontott régi, gótikus Isten háza helyén. Bakács egyházas helyként 1473-ból említi, kápolnájának papja Miklós. Neve alapján elképzelhető még Nyitra vármegye szenicei járásából, a sasvári esperességből Csári (Čáry; első írásos említése Cher, 1392, de a szabad enciklopédia szerint a 13. században már létezhetett), melynek Szent Márton templomát 1426-ban szentelték fel. (BOROVSKY/1903/74.; GYÖRFFY 1987 187–188.; Cseri – Wikipédia; BAKÁCS 1971 102.; Csári – MKL, Wikipédia)

25. Páld–Garampáld

„István pap Paul-on, a káptalan falujában 4 garasra becsülte a pápának fizetendő tizedet a *Honti főesperességben*. (197. o.)

Nyilvánvaló, hogy nem azonos Ortvy által a Pozsonyi főesperességnél említett Pauli=Páld-dal Pozsony vármegye Nagyszombati járásában, mely utóbb Verdőd fiókja. (13–14. o.) Bakácsnál nem találjuk. Györffy viszont a Hont megyében található káptalani Páldot adatolja, noha megyei listájából kihagyja. (GYÖRFFY 1987 230.)

HONTI FŐESPERESSÉG

Az alcím alatt jórészt a főesperességhez tartozó Liptó vármegyei egyházakat találjuk – de akad zólyomi is –, helyenként jelölve a Honti főesperességhez vagy Liptóhoz való tartozást is.

26. Hibbe Liptó vármegye

„Gyulai Simon plébános Mindenszentek egyházában 4 márka hasznot húz, és 24 garast törleszt.” (197. o.)

Ortvaynál Omnium Sanctorum=Hibbe Liptó megyében, (49. o.) mely Pázmány jegyzékében is plébániaként szerepel. Bakács is utal rá, hogy Ortvy a liptói Hibbével azonosította. (22. o.) Hibbe templomát 1397 előtt *Mindenszentek* titulusra szentelték. A település a 13. században városi kiváltságot kapott, szepesi eredetű német bányászai felvirágoztatták, így plébánosának magas jövedelme is magyarázható. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyéhez csatolták. Györffy az azonosíthatatlan egyházak között említi. (Hibbe – MKL, Wikipédia; HEGEDŰS – TÓTH I. 2000 239.)

Szent János egyház – a tizedjegyzék e helyét nem sikerült azonosítani

„Miklós pap Szent János egyházának plébániájában 2 márka javadalmat élvez, és 12 garas tizedet ad a *Honti főesperességben*.” (197. o.)

A jövedelem és a tized mértéke megegyezik a Szentivánnál közölt adatokkal, de ott Mihály, itt pedig Miklós a pap neve. A védőszent ott Keresztelő Szent János, itt Szent János evangélista.

Ortvay szerint a Honti főesperességbeli *Szent János* név nyilván templomi védszentnév, s valószínűleg Béla-Bányára vonatkozik, mely korában is Szent János evangélista tiszteletére felavatott templommal bíró plébánia a selmeci kerületben. (34. o.) Bakács ellenvetése, hogy Ortvay Szent János egyházát Hontban kereste, pedig inkább Liptóban keresendő. Ugyanis Liptóban Szentivánon kívül más községnek is patrocíniuma Szent János. Bakács szerint Bélabánya 1466-ig Selmezbánya filiális. (22. o.) Győrffy két azonosítatlan Szent János-egyházat is említ, melyek közül az első adatai vonatkoznak keresett helyünkre.

27. Szentmihály Liptó vármegye

„*Jakab, a Szent Mihály egyház plébánosa* 4 márka jövedelmet húz, és 24 garast fizet.” (197. o.)

Ortvay *Kövesd*-nek véli, mely utóbb is plébánia a szalkai kerületben és egyháza *Szent Mihály* tiszteletére van felavatva. Ellenvetésem: a 4 márka nagyon magas jövedelem, összevetésben nem állja meg helyét; továbbá a tizedjegyzékben a liptói egyházak között vették fel. Bakács úgy véli, hogy Ortvay a tizedjegyzék alapján úgy végezte el az azonosítást, hogy nem vette figyelembe azt a tényt, hogy még Pázmány idejében is a honti és liptói főesperesség együvé tartozott. Szerinte régi liptói egyházashely. (22. o.) Valóban, Liptó vármegyében találjuk Liptószentmihályt, melynek egyháza 1297-ben már létezett, s templomát 1247-ben Szent Mihály titulusra szentelték. Győrffy az azonosítatlan egyházak között említi. (Liptószentmihály – MKL)

Szent Mária Magdaléna egyház – a tizedjegyzék e helyét nem sikerült azonosítani

„*János plébános Szent Mária Magdaléna egyházában* 2 márka javadalmat húz, és 12 garas tizedet ad.” (197. o.)

Győrffy a Szent Mária-Magdolna azonosítatlan egyházat említi a fenti adatokkal.

28. Nádas–Hontnadas

„*Jakab plébános Szent István egyházában* egy márka jövedelmet élvez, s ad 6 garas tizedet.” (197. o.)

Ortvay Bozókra gondol. (34. o.) Bakács ellenvetése szerint *Nádas Szent István vértanú* tiszteletére emelt kápolnájáról már 1318-ból tudomásunk van, s noha a tizedjegyzékben nem szerepel nevén, de Pázmány is említi. Állítólag 1430-tól védőszentje már Szent Bertalan. (16. o.) Győrffynél (kérdőjellel) Nádasd Szent István védőszenttel szerepel, tizedére vonatkozó adatai viszont egyeznek.

*

29. Kispalugya Liptó vármegye

„*Miklós plébános Szent János egyházában* 1” márka javadalom után 9 garast törleszt a *Honti főesperességben*.” (197. o.)

A 13. században kialakult Kispalugyán – mely jelenleg Liptószentmiklós városrésze – 1307 körül alapították az egyházat, és *Szent János evangélista* tiszteletére szentelt templomot építettek. Utóbb Bodafalu filiája. (Kispalugya – Wikipédia)

30. Szentandrás Liptó vármegye

„*Ferenc plébános Szent András egyházában* 1” márka után fizet tizedet.” (197. o.)

Ortvay szerint Sancti Andree=*Szent-András* Liptó megyében, s Pázmány is felvette jegyzékébe. (49. o.) Bakács szerint is régi liptói egyházashely. (22. o.) Győrffynél is találunk egy azonosítatlan Szent András-egyházat, de tizedére vonatkozó adatai eltérnek. Liptóban több Szent András patrónussal bíró egyház is akad. *Liptószentandrás* temploma az 1761. évi vizitáció szerint 1112-ben épült, egyházáról a MKL-ban

azt olvassuk, hogy 1397-ben már létezett, templomát Szent András titulusra szentelték. Eltérő időpontot találunk az elektronikus enciklopédiában: a település Magyarfalú határában keletkezett a 13. században, nevét Szent András apostolnak szentelt 13. századi gótikus templomáról kapta. Plébániáját 1332-ben a pápai tizedjegyzék már említi. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyébe sorolták. (HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 195.; Liptószentandrás – MKL; Szentandrás – Wikipédia)

31. Nagybobróc Liptó vármegye

„*Szent György* egyházában *Miklós plébános* 2 márka jövedelmet húz, és 12 garast teljesít *Hontban*.” (197. o.)

Ortvay szerint Szent György egyháza *valószínűleg* Palástra vonatkozik, melynek Szt. Györgyről címzett egyháza 1299-ben, 1308-ban és 1331-ben okmányilag ismeretes. (32. o.) Az okleveleket Bakács is Palástra vonatkoztatja, de itt egy másik Szent György-egyházról van szó! Györffyél az azonosítatlan helységek között említett Szent György egyház tizedadatai egyeznek a jegyzékben szereplő fenti adatokkal! Véleményem szerint Szent György egyháza is Liptóban keresendő, mivel a fentebb azonosított egyházak, majd a következők is liptóiak, s ez a szentegyház ebbe a sorba illeszkedik. Liptó vármegyében Nagybobróc egyházát találjuk a Sárkányölő lovag védnöksége alatt, mely 1200-ban már létezett, s templomát *Szent Györgynek* ajánlották. Pázmány is felvette jegyzékébe. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyéhez csatolták. (BAKÁCS 1971 170.; Nagybobróc – MKL)

32. Liptószentmiklós Liptó vármegye

„*Márton pap* *Szent Miklós* egyházában, *Hontban* 4 márka javadalmat élvez, és 24 garast fizet.” (197. o.)

Ortvay úgy véli, hogy Hodrusbányáról van szó, mely régi plébánia, és egyháza ma is Szent Miklós püspök tiszteletére van felavatva. (34. o.) Bakács egyetértőleg hozzáfűzi, hogy 1468-ban és 1500-ban a selmecebányai Szűz Mária plébánia filiálisaként említik a Szent Miklós tiszteletére emelt kápolnát. (15. o.) Györffy az azonosítatlan egyházak közé sorolja.

Mivel Hodrusbánya a 15. században filia, Selmecebánya tartozéka, s helyünket a liptói egyházak között említi a tizedjegyzék, kézenfekvőnek tűnik, hogy Liptóban keressük! Az irtványfaluból népes jobbágytelepüléssé vált faluban 1268-ban Liptói Miklós ispán *Szent Miklós* tiszteletére kápolnát, majd ennek helyén 1280-ban a szent életű püspöknek ajánlott templomot emelt. *Liptószentmiklós* az Isten háza patrocíniumáról nyerte nevét. A középkori templomot – a szentély felirata szerint – 1464-ben restaurálták. A plébánia Pázmány jegyzékében is szerepel. A parókiát 1776-ban a Szepesi egyházmegyébe sorolták. (Liptószentmiklós – Wikipédia; HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 20.)

33. Szentpéter Liptó vármegye

„*Pálnak*, a liptói *Szent Péter* egyházban 2 márka a jövedelme, mely után teljesíti a tizedet.” (198. o.)

Ortvay szerint Sancti Petri de Liptouia=*Szent-Péter* Liptó megyében. (49. o.) Liptószentpétert 1286-ban *Scentpeter* néven említik. A helynév a 13. században már fennálló *Szent Péter-templom* titulusából ered. Pázmány jegyzékén plébániaként szerepel, utóbb Liptószentiván filiája. (Szentpéter – Wikipédia)

Mindenszentek egyház – a tizedjegyzék e helyét nem sikerült azonosítani

„*Bertalan*, *Mindenszentek* egyházának papja másfél márka javadalma után ad tizedet.” (198. o.)

34. Fehérpatak Liptó vármegye

„*Péter plébános* *Szent Miklós* egyházában, *Fehérpatakon* egy márka jövedelmet élvez, s fizeti a tizedet.” (198. o.)

Ortvay azonosítása alapján de Albo Rivulo=*Fehérpatak* Liptó megyében. (49. o.) Fehérpatakat 1329-ben említik először. Ma Rózsahegy településrésze. (Fehérpatak /Rózsahegy/ – Wikipédia)

35. Rózsahegy Liptó vármegye

„*Miklós plébános Rosenbergen*, külső tanú szerint, 8 márka javadalma után 45 garas tizedet fizet.” (198. o.)

Ortvaynál Rosenberk=*Rózsahegy* Liptó megyében. (49. o.) Rózsahegy egyháza 1318-ban már fennállt, gótikus templomát Szent Andrásnak szentelték. Az Úr hajlékát 1585-ben Illésházi István átépíttette. Pázmány jegyzékében is plébániaként szerepel, 1776-ban a Szepesi egyházmegyéhez csatolták. Filiái között találjuk Fehérpatakat és Szentmártont. (Rózsahegy – MKL; HEGEDŰS – TÓTH II. 167.)

36. Németlipcse Liptó vármegye

„*Arnold plébánosnak Lips-en, Liptóban*, külső tanúság szerint, 8 márka a jövedelme, és 45 garas tizedet ad.” (198. o.)

Ortvay szerint Lips in Liptouia=*Német-Lipcse* Liptó megyében. Kivett, régi plébániaként említi Pázmány is. (49.o.) A katolikus lexikon szerint egyháza 1243-ban már létezett, templomát Szent Mihály titulusra szentelték. A szabad enciklopédia ugyanakkor két középkori templomát is említi: főterén áll erődített fallal körülvett 13–14. századi Szent Máté evangélistának szentelt római katolikus temploma, melynek szárnyasoltára 1495-ben készült, s a Szlovák Nemzeti Galériában látható. A temetőben található Hétfájdalmú Szűzanya-kápolnát 1263-ban – más forrás szerint 1324-ben – építették. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyébe sorolták. (HEGEDŰS – TÓTH II. 102.; Németlipcse – MKL, Wikipédia)

37. Dubová–Garamszentmiklós Zólyom vármegye

„*György plébános Szent Miklós egyházában, Duledin/Dubován* két márka jövedelme után ad tizedet.” (198. o.)

Ortvay szerint Duledi (Dubova)=*Paraszt-Dubova* Árva megyében. (49. o.) A katolikus lexikonban azt olvashatjuk, hogy 1500-ban már létezett, templomát Szent Mihály titulusra szentelték. Az elektronikus enciklopédia szerint első okleveles említése 1397-ben történik *Dubowa* néven, ekkor már temploma és plébániája is volt. A tizedjegyzékben megnevezett védőszenttől való eltérés és a késői említés kétségesé teszi, hogy Ortvay azonosítása helyes.

Dubova néven Liptó közelében találjuk Garamszentmiklóst. Ennek templomát 1300 előtt *Szent Miklós* tiszteletére szentelték, 1332-ben a pápai tizedjegyzékben említik először. A falu nevét templomának védőszentjéről kapta. A település és védőszent nevének egybeesése alapján ez az azonosítás tűnik kézenfekvőnek. A plébániát 1776-ban a Besztercebányai egyházmegyéhez csatolták. Ma Garamnémetfalva településrésze. (ParasztDubova – MKL, Wikipédia; Garamszentmiklós – MKL, Wikipédia)

38. Turdossin, Tvrdošín Árva vármegye

„*Péter Carnasen/Cordesen plébánosa* egy márka után fizeti a tizedet.” (198. o.)

Turdossin (Tvrdošín) plébániáját 1332-ben Raimund pápai legátus oklevele említi először *Carnasen*, *Cordesen* néven. A plébániát 1776-ban a Szepesi egyházmegyébe sorolták. (Turdossin – Wikipédia; <http://smalik.szm.com/htm/papezkylegatvtvrDOSINE.htm> Letöltés: 2018. márc. 13.)

39. Szentmárton Liptó vármegye

„*Simon plébános Szent Márton egyházában, Liptóban*, tanúság szerint, másfél márka jövedelme után 9

garas tizedet törleszt.” (198. o.)

Ortvaynál Sancti Martini de Liptouia=*Szent-Márton* Liptó megyében. (49. o.) Szentmárton a 13. században alakult ki az 1260 tájékán épült, Szent Mártonnak ajánlott templom körül. Plébániáját az 1332 és 1337 között kelt pápai tizedjegyzék említi *Sanctus Martinus de Liptovia* néven. Pázmány jegyzékében is plébániaként szerepel, később Likavka fiókja. (Szentmárton – Wikipédia)

40. Pribilina Liptó vármegye

„*Szaniszló plébános Szent Katalin* egyházában, *Pribinán* másfél marka jövedelme után 8 garast és 4 dénárt fizet.” (198. o.)

Ortvay azonosítása szerint Pribina=*Pribilina* Liptó megyében. Mint régi plébániát említi Pribel néven Pázmány jegyzéke is. (49. o.) Pribilina Szent Katalin plébániáját 1332-ben a pápai tizedjegyzékben említik. Utóbb Dovalló fiókja. (Pribilina – Wikipédia)

41. Dubrava Liptó vármegye

„*Pál plébános Szent András* egyházában 3 marka javadalma után 18 garas tizedet fizet.” (198. o.)

Az elektronikus enciklopédiában Dubrava templomáról olvashatjuk, hogy patrónusa Szent András, és a 13. század végén épült kora gótikus stílusban. Maga a falu a 14. század második felében keletkezett egy kiirtott tölgyfaerdő helyén, s először 1372-ben említik. Pázmány jegyzékében is plébániaként szerepel, utóbb Liptószenterzsébet fiúháza. (Dubrava – Wikipédia)

42. Kőkeszi és 43. Nyék

A *Honti főesperességben* (Péter mondta, hogy a negyedik) *Szent Márton* egyháza *Kukussinban*, fiúháza *NEEK* és *Cohum*. (216. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay említi, hogy előjön *Kesző* néven Pázmánynál is. Utóbb is plébánia a Honti főesperesség drégelyi kerületében. (31. o.) Bakács azt írja, hogy *Szent Márton* hitvalló templomáról 1346-ban olvashatunk. Fiókái: *Nyék* és *Cohum*. (16. o.) Győrffynél is, *Cohum* az azonosítatlan plébániák között említve.

44. Maros Nógrád vármegye

„*Henrik plébános Maroson*, Visegráddal szemben, a Duna mellett, 15 marka jövedelme után fizet.” (218–219. o.)

Ortvay közli, hogy korábban a plébánia a szalkai kerülethez tartozott. (32. o.) Bakács kiemeli, hogy ősi *kivett* plébánia; a marosiak 1324-től plébánosukat szabadon választhatták. (16. o.) Győrffy nem említi, mivel az Árpád-korban Maros Nógrádhoz tartozott.

Szakolca Nyitra vármegye, Sasvári főesperesség

„*Gottfrid plébános Sacalo-n* 12 marka jövedelme után törleszt tizedet az *Esztergomi egyházmegyében*.” (220. o.)

Bakács szerint az Ipoly menti Szakállossal azonosítható. (18. o.) A 12 marka azonban olyan magas jövedelem (a közeli Börzsönyben alig több, mint 2 marka!), mely kétséges teszi azt, hogy az Ipolymenti Szakállról lenne szó! Ortvaynál és Győrffynél nem találjuk. Kenyhercz Róbert a pápai tizedjegyzék helységét a Nyitra vármegyei Szakolcával azonosítja. (KENYHERCZ Róbert: A szókezdő mássalhangzótorlódások az ómagyar korban. Debreceni Egyetem BTK, 2011. 134.) Az egyházi jövedelem nagyságát alátámasztja, hogy a települést 1372-ben Nagy Lajos szabad királyi várossá tette. A román stílusú Szent György-körtemploma 12. századbéli. Úgy véljük, hogy a Honttól távoli város semmiképpen nem tartozhatott a Honti főesperességhez.

45. Börzsöny–Nagybörzsöny

„Péter plébános Bersan-ban 2” márka jövedelmet élvez az *Esztergomi egyházmegyében*, és 15 garas tizedet teljesít.” (220. o.)

Ortvay utal rá, hogy Pázmány jegyzékében is előfordul; ma is plébánia a szalkai kerületben. (29. o.) Bakács és Györffy is felveszi listájára. Bakács hozzáteszi, hogy a káptalan birtoka volt, így korán megépült temploma. (14. o.)

46. Dalmad

„István plébános Szent Pál egyházában, *Dolmet*-en 50 garas után 5 garassal adózik ebben az egyházmegyében, *Hontban*.” (220. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay említi, hogy régi plébániaként Pázmánynál is szerepel; később Nádas fiókja lett a báti kerületben. (30. o.) Bakács hozzáteszi, hogy 1402-ben egyházashely, 1423-ban kőből készült egyház állott benne. Védőszentje nem változott. (14. o.)

47. Pereszlény

„Miklós plébános a *Szent Keresztről* nevezett egyházban 50 garas javadalom után 5 garas tizedet fizet a *Honti főesperességben*.” (220. o.)

Ortvay közli, hogy régi plébániáját Pázmány is említi. Egyháza ma is a *Szent Kereszt felmagasztalása* tiszteletére van felavatva; a szalkai kerülethez tartozik. (33. o.) Bakács említi, hogy egyházashely 1386-ban. (17. o.) Györffynél az azonosítatlan egyházak között szerepel.

48. Szebelléb

„Arnold pap *Zebechu*-n 10 márka jövedelmet húz, és 1 márka tizedet fizet az *Esztergomi egyházmegye Honti főesperességében*.” (221. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay tudatja, hogy Pázmány jegyzékében is régi plébániaként szerepel; utóbb is plébánia a bozóki kerületben. (35. o.) Bakács hozzáfűzi, hogy vásártartási jogát 1421-ben Szent Mihály napjára kapta, templomának védőszentje ma is Szent Mihály. 1233-ban szabad papválasztási jogot is kapott. (18. o.)

49. Németi

„Miklós pap *Szent Márton* egyházában *Nemti*-ben, a *Honti főesperességben* 4 márka jövedelmet húz, s fizet 24 garast.” (221. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay említi, hogy Pázmány Nemti néven régi plébániaként regisztrálja, miként ma is az a bozóki kerületben. (32. o.) Bakács tudatja, hogy Szent Márton tiszteletére emelt parochiális templomát 1495-ből is említik. (16. o.)

50. Baka–Tótbaka

„Pál plébános *Sclanica Vata*-n, a *Honti főesperességben* egy márka javadalom után 6 garas tizedet teljesít. (221. o.)

Ortvay úgy véli, hogy ez Horváti, mely Gyerk fiókja a báti kerületben. (35. o.) Bakács szerint Tótbaka, németül Prandorf. Ortvay utóbbi Priannal azonosította, de védőszentjük nem egyezik. (12. o.) Györffy is Bakács álláspontját osztja, a listáján szereplő jövedelem és tized mértéke egyezik a tizedjegyzékben közltekkel.

Nem azonosított szentegyház

„*Finta pap 5 fertő jövedelme után 7 garast törleszt a Honti főesperességben.*” (221. o.)
Ortvay névtelennek veszi. Bakács a *dictus Finta plebanus*-át Szúddal azonosítja. Györffy az azonosítatlan egyházak között tünteti fel. Csupán a pap neve alapján nem várható el azonosítása.

51. Gyarmat–Füzesgyarmat

„*György plébános Gyarmat-on 2 márka haszna után 12 garas tizedet ad a Honti főesperességben.*” (221. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay utal rá, hogy Pázmánynál *Gyarmat* alias *Érsek-Gyármatta* néven régi plébániaként fordul elő. Ma is plébánia a báti kerületben. (31. o.) Bakács úgy említi, hogy egyike a legkorábbi parókiáknak, mert plébánosát már 1291-ben említik. (15. o.)

52. Hont

„*Pál plébános Ch out-on 1 márka után 5 garast fizet a Honti főesperességben.*” (221. o.)

Ortvay szerint *Szúd*, mely utóbb Nadas fiókja a báti kerületben. (30. o.) Bakácsnál és Györffynél *Hont*.

53. Zsemer

„*András plébános Zember-en 1L márka javadalma után 8 garas tizedet teljesít a Honti főesperességben.*” (221. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay említi, hogy Pázmánynál is szerepel, s ma is plébánia a báti kerületben. (35. o.) Bakács közli, hogy plébánosát 1466-ban is említik. (20. o.)

Keresztesek faluja: Végles, Kemence vagy Keresztes? – *Egyértelműen nem azonosított szentegyház*

„*Pál plébános villa Cruciferorum-ban 2 márka jövedelmet húz, és 12 garas tizedet törleszt a Honti főesperességben.*” (221. o.)

Ortvay–Pázmányra való hivatkozással – a Zólyom megyei Véglesnek tartja. *Végles in dioecesi Strigoniensi dicitur fuisse Cruciferorum.* (Fordításban: Az Esztergomi egyházmegyében Végles állítólag már kereszteseké. Appendix II. 285.) Ipolyi is ekként véli. Ma Végles vára Nagy-Szalatnya fiókja a besztercebányai püspökség székesegyházi főesperessége ó-zólyomi kerületében. (35. o.) Bakács szerint *Kemence* plébánosát korán, már 1298-ból említik. A *villa cruciferorum* talán ezzel azonosítható, mivel az esztergomi káptalan birtoka volt. (15. o.) Györffy *Keresztes*-sel (*villa Cruciferorum*, Keresztesek faluja) azonosítja. *Keresztes* szerinte Nagypeszék és Tergenyé határában feküdt. (GYÖRFFY 1987 207.)

54. Visk

„*András plébános Visc-en egy márka után törleszt tizedet a Honti főesperességben.*” (221. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay utal rá, hogy említi Pázmány is; ma is plébánia a báti kerületben. (35. o.) Bakács és Györffy is osztozik az álláspontban.

(A tizedjegyzékben két helyen is szerepel Visk. Előbb Miklós (211. o.), utóbb András plébánossal. A Honti főesperességhez tartozás csak ezen a második helyen jelölve.)

55. Ladány–Vámosladány Bars vármegye

„*Miklós, Ludány plébánosa 2 márka javadalom után 12 garas tizedet fizet a Honti főesperességben.*” (221. o.)

Ortvay szerint ilyen nevű helyek csak Nyitrában és Nógrádban vannak. (32. o.) Bakács a Bars megyei Vámosladányt fogadja el, mivel a vármegye és a főesperesség határa nem okvetlenül esett egybe. (22. o.) Györffynél is Ladány, azaz a Léva melletti Vámosladány, szlovákul Mýtne Ludany.

56. Egeg

„Péter alesperes Eguec-en 200 garas jövedelme után 20 garas tizedet törleszt a *Honti főesperességben*.” (222. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway szerint a tizedjegyzék alesperest említ; régi plébániaként Pázmány is felsorolja, később is önálló lelkészség a báti kerületben. (30. o.) Bakács hozzáteszi, hogy a sági prépostság birtoka, plébánosát 1337-ben említik először. Szent Péter templomát 1489-ből ismerjük, védőszentje ma is az. (15. o.)

57. Szemeréd

„Pál plébános Semeret-en egy márka jövedelme után ad 6 garast a *Honti főesperességben*. (222. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway utal rá, hogy a Pázmány-féle jegyzékben is mint régi plébánia szerepel. Alsó-Szemeréd ma is plébánia a báti kerületben, Felső-Szemeréd előbbinek fiókja. (35. o.)

Bakács közli, hogy 1425-ből Mindenszentek templomát említik, 1430-ban Egyházas-Szemerédként szerepel. Plébánosáról 1350-ben esik szó. Ma a felső-szemerédi templom védőszentje Mindenszentek. (18. o.)

58. Szete

„Egyed plébános Seci-n 70 garas javadalma után 7 garast törleszt a *Honti főesperességben*.” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway szerint plébániáját Pázmány is említi, s ma is az a szalkai kerületben. (35. o.)

59. Palást

„Lőrinc plébános Paláston 1E márka jövedelmet élvez, s fizet 8 garast a *Honti főesperességben*.” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway szerint régiségét említi Pázmány is, ma szintén plébánia a drégelyi kerületben. (32. o.) Említve van a tizedjegyzékben (197. o.) Szent György egyházának plébánosa. Ez a bejegyzés minden bizonnyal *nem* Palástra vonatkozik, noha Palást szentegyházának is *Szent György* a patrónusa. Palástot egyházas helyként 1299-ben, 1308-ban és 1331-ben is említik a Sárkányölő védnöksége alatt, s templomának patrocíniuma ma is Szent György. (17. o.) Győrffynél közölt tizedadatok egyezők a fentiekkel.

60. Túr

„István plébános Tur-on egy márka hasznot húz, s fizet 6 garas tizedet a *Honti főesperességben*.” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway utal rá, hogy régiségét Pázmány is említi, s ma ugyancsak plébánia a drégelyi kerületben. (35. o.) Bakács és Győrffy is felvette lajstromába.

61. Marót

„Enslinus plébános jövedelme Moroti-n, a *Honti főesperességben* egy márka, és fizet 6 garas tizedet.” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortway szerint Hont megyében két ilyen nevű helység van: *Apát-* és *Egyház-Marót*, mindkettő Nádas fiókja a báti kerületben. Marótot mint régi plébániát említi Pázmány is. (32. o.) Bakács közli, hogy plébánosáról 1350-ben hallunk először, egyházas helyként pedig a 16. századból említik. (16. o.)

62. Bernece

„*Benedek plébános Berneche-n 1" márka hasznot húz, s törleszt 9 garast Hontban.*” (223. o.)

Ortvay emlékeztet arra, hogy Pázmány jegyzékében mint régi plébánia szerepel, ma Kemence fiókja a szalkai kerületben. (29. o.) Bakács közli, hogy papjáról 1337-ben olvashatunk, a tizedjegyzékben nevén szerepel. (12. o.) Györffy listájára nem veszi fel, de említi. Tari Editnél is megtaláljuk. (GYÖRFFY 1987 179.; TARI 2000 207.)

63. Sipék

„*Gelbet plébános Sepis-en egy márka javadalma után 7 garas tizedet fizet Hontban.*” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay írja, hogy *Alsó- és Felső-Sipék* létezik, ez utóbbi ma is plébánia a bozóki kerületben. Pázmány mindkettőt régi plébániaként említi, s a 14. században is nyilván mindkettő plébánia volt. Bakács szerint a plébánost 1430-ban is említik. (18. o.)

64. Ledény

„*Péter plébános Legem-en egy márka jövedelme után 6 garas tizedet ad szintén Hontban.*” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay közli, hogy Pázmánynál is előjön *Legyen* néven; később Szebelléb fiókja a bozóki kerületben. (31. o.) Bakács osztja Ortvay véleményét, s hozzáteszi, hogy 1306-ban és 1353-ban egyaránt *Legen*-nek nevezik a Liossóval és Szebellébbel határos községet. (16. o.)

65. Teszér

„*Egyed plébános Teser-en, Hontban egy márka hasznot húz, s tartozik 6 garast fizetni.*” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay utal rá, hogy régiségét említi Pázmány is; ma Felső-Sipék fiókja a bozóki kerületben. (35. o.) Bakács szerint 1350-ben egyházashely, 1367-ben Szent Mihály tiszteletére emelt templomáról szólnak. Plébánosát 1474-ből is említik; temploma ma az evangélikusoké. (19. o.)

66. Terény

„*Miklós plébános Terian-on egy márka jövedelmet élvez, és 6 garast teljesít Hontban.*” (223. o.)

Egyöntetű azonosítás. Ortvay szerint *Alsó- és Felső-Terény*, mindkettő Egeg fiókja a báti kerületben. Plébániaként említi Pázmány is. (30. o.) Bakács hozzáteszi, hogy a tizedben nevén szerepel, s Pázmány is felvette jegyzékébe. (19. o.)

67. Gyerk

„*Péter plébános Guerequi-ben 70 garas jövedelemmel bír, és 7 garas tizedet törleszt a Honti főesperességben.*” (223. o.)

Ortvay említése szerint *Gyürki*, Pázmánynál Gyürök; ma Kökeszi fiókja a drégelyi kerületben. (31. o.) Bakács közli, hogy Gyerki egyházáról 1350-ben tesznek említést, a tizedben nevén szerepel. (15. o.) Györffy is Gyerk néven említi. Nem könnyű a két majdnem azonos nevű – Gyerk és Gyürki – település megkülönböztetése.

68. Bakabánya

„*Hoto plébános úr Bocano-n, a tisztelendő Honti főesperességben, 15" márka hasznot húz, és 93 garast fizet.*” (224. o.)

Ortvay azonosítása szerint *Bagonya*, s ma Bakabánya fiókja a báti kerületben. (32. o.) Nos, egy kis falu plébánosának ez nagyon magas jövedelem lenne; 15 és fél márka javadalom csak városban lehetséges!

Bakács ellenvetése: Bagonya középkori egyházáról semmiféle adatunk nincs. (20. o.) Győrffynél *Bakabánya*, a tizedjegyzékben említett adatokkal.

69. Korpona

„*Teodorik plébános Corpona-n 25 márka javadalmat élvez, és 150 garas tizedet törleszt érsek úrnak Hont megyében.*” (226. o.)

Ortvay közli, hogy a korponai szászokat már 1238-ból említik. IV. Béla király 1244-ben a tatárok által feldúlt Korponát helyreállítja, s régi szabadalmait megújítja, kiterjeszti; plébánosukat is szabadon választhatták. Az esztergomi érsek 1260-ban és 1263-ban egyházukat a főesperes joghatósága alól kivette, s egyenesen magának rendelte alá. Pázmány is felsorolja a *kivett* plébániák között. (31. o.) Győrffynél is megtaláljuk. A szabad királyi város Nagyboldogasszony plébániáját 1776-ban a Besztercebányai egyházmegyéhez csatolták. (HEGEDŰS – TÓTH I. 2000 287–288.)

70. Pelsőc Zólyom vármegye

„*Henrik plébános Plesvic-en 6 márka jövedelemmel bír, és fizet 36 garas tizedet Hont vármegyében.*” (227. o.)

Ortvaynál *Tót-Pelsőc*, tótul Plesovce Zólyom megyében. Egyháza a 14. század közepén épült, s VI. Kelemen pápa 1349-ben 100 napi búcsút engedélyez, s mindazoknak, kik építéséhez hozzájárulnak. Később Szásznak (Szászpelsőc) fiókja a besztercebányai püspökség székesegyházi főesperessége korponai kerületében. (33. o.) Bakácsnál nem találjuk, Győrffynél Tót-Pelsőc.

Kis-Hont Honti főesperességhez tartozó egyházai

71. Zsaluzsány

„*Pál plébános Solus-on, a Honti főesperességben javadalma után 6 garast fizet.*” (229. o.)

Ortvay azonosítása szerint *Szölös*, mely ma már nem létezik. Pázmány jegyzékében is előkerül egy honti főesperességbeli Szölös. (35. o.) Pázmány után Bakács is erre hajlik. Újkori neve Pecsenicz, melyet az előző (18.) században változtattak Hontbesenyődre. (19. o.) Győrffy azonosítása: *Zsaluzsány*, egyezően a tizedjegyzékben közölt adatokkal. Mivel a tizedjegyzék adott szakaszában kis-honti egyházak szerepelnek, Győrffy azonosítását tekinthetjük kézenfekvőnek! Utóbb Rimazsaluzsány Rimabánya, majd Rimaráhó leányegyháza.

72. Ráhó

„*Pál pap Kraco-n 1” márka haszna után 8 garast teljesít a Honti főesperességben.*” (229. o.)

Ortvaynál *Korkova* Gömör megye kis-honti járásában. Ma Ratkó-Lehota fiókja, a rozsnói egyházmegye székesegyházi főesperességének murányi kerületében. (30. o.) Bakács szerint *Krakó* Hont megyei puszta. (16. o.) Győrffynél *Ráhó* (Rimaráhó, szlovákul: Hrachovo) a Honti főesperesség kishonti kerületében. Említése 1326-ban Hrahou, egyháza 1332-ben már létezett. Templomát Szent Márton püspök tiszteletére emelték. (Rimaráhó – MKL; HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 164.)

73. Kraszko

„*Miklós pap Crasco-n egy márka javadalma után 6 garas tizedet törleszt Hontban.*” (229. o.)

Ortvaynál *Kraszko* Gömör megye kis-honti járásában. Pázmány jegyzékében is mint régi plébánia szerepel. Ma Ráhó fiókja a rozsnói püspökség kis-honti kerületében. Győrffy szerint is *Kraszko*. Később Rimaráhó leányegyháza.

74. Rimafő–Tiszolc

„*Stenselinus pap Rimafőn* 2 márka hasznot híz és fizet 12 garast *Hontban.*” (230. o.)

Ortvay szerint *Rimafő* nevű hely nincs Gömörben, ezért Rimaszombatra gondol. (30. o.) Györffy Rimafőt Tiszolccal azonosítja. 1332-ben *Caput de Rima* már plébánia. Régi templomát Urunk Színeváltozásának szentelték. Tiszolc plébániáját 1776-ban a Rozsnyói egyházmegyéhez csatolták. (Tiszolc – MKL; HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 235–236.)

75. Szuha

„*Benedek pap Suca*-n egy márka után 6 garast törleszt *Hontban.*” (230. o.)

Ortvaynál *Szuha* Gömör megye kis-honti járásában, régiségét említi Pázmány is; ma is plébánia a rozsnyói püspökség székesegyházi főesperességének kis-honti kerületében. (35. o.) Györffynél is Szuha. Utóbb Ratkószuhaként Ratkó leányegyháza. (HEGEDŰS – TÓTH II. 2000 161.)

76. Osgyán

„*Márk pap Osyán*-ban egy márka haszna után 6 garas tizedet ad *Hontban.*” (230. o.)

Ortvay azonosítása szerint *Osgyán* Gömör megye kis-honti járásában, mely Pázmánynál is előfordul. (32. o.) Györffynél is Osgyán. Említése 1294-ben *Asyan*, 1332-ben *Osyán*. A plébánia 1397-ben már létezett, templomát Szent Mihály titulusra szentelték. A plébániát 1776-ban a Rozsnyói egyházmegyébe sorolták. (Osgyán – MKL)

*

77. Domanyik–Dömeháza (1891-ig)

„*András pap Domuton (Donninc)* egy márka jövedelme után ad 6 garas tizedet a *Honti főesperességben.*” (232. o.)

Ortvay *Deméndre* gondol, mely Pázmány által is említett régi plébánia, s ma is önálló lelkészség a báti kerületben. (30. o.) Bakács szerint Dominik (14. o.), Györffynél is Domanyik.

78. Bát

„*Gerhard plébános Bat*-on 4 márka hasznot élvez, és törleszti a tizedet.” (234. o.)

Ortvay szerint Bát régi plébánia, mely már 1070-ben fennállott, s Pázmány jegyzékében is szerepel. Ma is plébánia a báti kerületben. (29. o.) Bakács úgy említi, hogy plébánosa szerepel a tizedjegyzékben. Szent Márton egyházát 1464-ből említik, templomának védőszentje ma is az. (12. o.) Györffynél feltüntetett adatok: papjának jövedelme 4 márka és fizet 24 (?) garast.

*

Az azonosított 78 plébánia közül Nagy-Hontban 51, Kis-Hontban 6, Liptóban 16, Zólyomban 2, Nógrádban, Árvában és Barsban 1-1 található.

A tizedjegyzék 217. oldalán az esztergomi kanonokok javadalmazása között a Honti főesperességben szolgáló papokra vonatkozó bejegyzések:

Teofil úr, a rendházfőnök Liptóban, az egyház által fizetett negyedhez, mely 11 márka, az első ciklusban jut.

Miklós Honti főesperes a főesperességből az első ciklusban 8 L márka jövedelemhez jut.

A Honti főesperességben, Báton a plébános 4 márka jövedelmet élvez, melyhez Kisboldogasszony hetében jut.

Ipolybalog koronás temploma (BOROVSKY /1906/ 48. o.)

Óvári János: FLOW 2016. 100x100 olaj, vászon

PETROZSÉNYI NAGY PÁL

CSALÁDI KÖR

Csöndben kanalazták a forró, aransárga tyúklevest. Május lévén, kinn terítettek a lugasban. Az asztalfőn ült a fehér bajszú, piros képű ünnepelt, Péntek Mátyás, nyugalmazott, pontosabban, két napja nyugdíjas kőműves. Éppen ezt ünnepelték most, szűk családi körben fiai, menyei, egyszóval az egész család.

Az öreg tekintete elégedetten futott végig az ünneplőben feszítő vendégkoszorún, mely hónapok óta most találkozott egymással először. Volt, aki kerek egy esztendeje nem járt Péntek Mátyás portáján, de ugyanígy hanyagolták el egymást is a rokonok. Hanyagolták? Nem értek rá, és ez nagy különbség, amire maga Péntek is kezdett ráébredni. Párszor ő is kipróbálta a nyolcórás műszakot, és alig keresett többet, mint amennyit megevett. Erre rákapcsolt, és a mai napig is maszokol, kulizik, hogy bort is ihasson a húshoz, kenyérhez.

– Matyi! – figyelmeztette Pénteket a felesége, egy szikár, energikus asszonyiség.

– Igenis!

– Kérlek, ne habzsolj!

– Egyéb óhaj, sóhaj, parancs?

– Töröld meg a bajszod, tiszta majonéz! Ízlik a saláta? – fordult udvariasan csinos, jó modorú menyéhez, akit mindenkinél jobban kitüntetett, lévén a család legrangosabb tagja, főkönyvelő, s mint ilyen túlnőtt hivatalnok fián is.

– Nagyon fincsi, igazán, elárulnád a receptjét?

– Eh, minden szakácskönyvben benne van, salade de boeufnek is nevezik. Dezső, te nem eszel? – szólt figyelmeztetően meglehetősen sovány fiára. – Más fogás nincs, úgyhogy most egyél, ne éhezz, mint odahaza! Elnézést! – mentegetőzött a könyvelőnek. – Ez csak olyan szólás minálunk. Te éhezel? – kapta ki a tálat férje kezéből. – Gondolj a kilóidra és az epédre!

– Az epéjére miért? – kérdezte halkán Dezső, a tisztviselő, és nem kapván választ, maga elé meredt.

Ha nem válaszol, annyi, ő megkérdezte, nehogy megint megszólják, amiért olyan ritkán társalog. Locsogni nem szeret, az bizonyos, a technika meg éppen a leggyengébb oldala. Márpedig ha ezek rákezdik, másról sem hall, mint autókról. Mindkét bátyja, Balázs meg Jakab is autószerelő, így persze érthető. Csak őt untatják a Trabantok, Skodák, Zsigulik... Pedig rajtuk kívül ezernyi téma van: irodalom, festészet, színház... Szóval ezernyi, ehelyett itt ül, ücsörög, mint aki karót nyelt.

– Mi az, te nem kajálsz? – csámcsogott feléje a majd kétméteres, örökké munkaruhában járó Balázska. – Nézd ezt a cubákot! Nem szebb, jobb ez minden versnél, amit bármelyik irodalmi lapban olvashatsz?

– Megbuggyantál, öcsikém? – csodálkozott rá Jakab, a legidősebb Péntek fiú, aki öccsével ellentétben, mindig kirívó eleganciával öltözött. – Mióta olvasol te ilyesmit?

– Olvas a cipóm talpa, mit képzelsz? Egy krimi, szex- vagy sportcikk még elcsúszik, de ki olvas ma már Dezsőn kívül verseket?

– Például én – kelt Dezső védelmére a családfő. – Na, nem Tandorit, Parti Nagy Lajost meg a hozzájuk hasonló *zseniket*. Engem kielégít Petőfi is, Tompa Mihály, Arany János...

– Este van, este van, kiki nyugalomba – idézte Jakab gúnyosan az ismert Arany-költeményt.

– Ennyi?

– Vidáman, nem, feketén bólingat az eperfa lombja.

Itt megállt, nem tudta folytatni.

– Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak, /Nagyot koppan akkor, azután elhallgat – egészítette ki Balázs, azzal kifűjt, a folytatás neki sem jutott eszébe.

– Hát ez jellemző. Az én időmben bezzeg minden tanuló kívülről fűjta a Talpra magyart, *Családi kört*, a

Dózsa György unokáját Ady Endrétől. Ma, nem csak hogy nem fűjják, de meg sem értik a legegyszerűbb cikket, elbeszélést sem. És a számtanról, történelemről, földrajzról még nem is beszéltem.

– Rám célozol vagy a mai diákokra? Mert, ha rám, biztosítalak, én még olvastam, és meg is értettem Ady Endrét, Jókait, Mikszáthot, míg a mai gyerekek... Abban tényleg igazad van, hogy ők már sem a régieket, sem a maiakat nem értik. Csak azt ne kérdezd, ki ezért a felelős.

– Szerintem az oktatás, a tanárok – bölcsekedett Jakab. – Régen általában azok mentek tanárnak, akik hivatásnak tekintették a katedrát. Ma dobbantónak, amivel bármikor átugorhatnak valamilyen diplomás állásba. Van diplomád? Van. Akkor jöhet az állásinterjú függetlenül attól, hol, mi célból és milyen eredménnyel végeztél. Ezzel csak azt akarom mondani... Te meg mit somolyogsz? Talán nincs igazam?

– Dehogyan nincs! – sietett megnyugtató Dezső a nyalka szerelőt. – Legalábbis részben, mert a dolog azért nem olyan egyszerű. Egy tanulási folyamatnak több összetevője van ahhoz, hogy mindent a tanárookra kenhessünk.

– Márpedig én azt mondom, azért van a tanár, hogy tanítson. És ha erre nem képes, illetve nem akar, olyan tanárokat kell képezni, akikre nyugodtan rábízhatom Marcikát. Marcika! – kiáltott oda a fiához, aki éppen Balázs lányával hancúrozott a sarokban. – Gyere ide egy percre apuhoz! Nem hallod? Méltóztass ide fáradni, ha nem zavarlak!

– Jövök már, ne üvöls! Bökd ki gyorsan, mit akarsz!

– Marcika, hogy beszélsz te az apáddal? – csóválta meg a fejét megbotránkozva Péntekné.

– Elszavalnád nekünk Arany János *Családi kör* című költeményét?

– Szavalja a segedelmem, nem is tanultuk.

– Na látod! Ennyit a tanárokról, mélyen tisztelt öcsikém.

– Jó. Tegyük fel, hogy csakugyan nem tanulták. Nem igen hihető, de fogadjuk el igaznak. Ebben az esetben miért nem tanítottad meg te neki?

– A *Családi kört*.

– Is, plusz a szorzótáblát, Archimédesz törvényét, a legfontosabb magyar és világtörténelmi évszámokat, vagy mi a violinkulus, mit nevezünk alkotmánynak stb., stb., ha már a suliban nem tanították meg Marcinak.

– Ismétlem: ez nem az én dolgom – hangsúlyozta Jakab nyomatékosan. – Azonkívül kinek van erre ideje? Mi, kérlek, keményen melózunk. Én is, meg Erzsike is. Igaz, édes bogaram? – fordult tenyeres-talpas, némán figyelő nejehez. – Ő a konyhán, az üzemben, én az autó alatt, reggeltől estig, tetőtől talpig olajban, benzinben, miközben te az irodában lógatod a lábadat.

– Szóval nem érsz rá, meg nem is a te dolgod – hagyta megjegyzés nélkül a lógatod a lábadat kifejezést Dezsőke. – De akkor azon se csodálkozz, hogy Marcika még a *Családi kört* sem ismeri.

– Csodálkozik a vakbelem! Mellesleg az sem olyan nagy baj, ha nem tudja. Nem akarok én belőle se költőt, se magyartanárt, de még hivatalnokot sem faragni. Mi akarsz lenni, kisfiam? – kérdezte Jakab a fiától.

– Autószerelő.

– Hallottad! Miért nem tanár vagy tisztviselő, mint a nagybátyád?

– Mert én szeretem az autókat, meg aztán neki se nyaralója, se pénze sincs, ezért jár mindig hozzánk kölcsönért.

– Jó, jó, eredj vissza játszani! – köhögött az apa zavartan. – Okos kölyök, ő már most látja, mi a különbség egy iparos és éhenkórász...

– Tisztviselő közt?

– Én ilyet nem mondtam. De ha jobban meggondolom...

– Állj, állj, állj! – sietett elejét venni a vitának Péntekné. – Minden mesterségnek megvan a maga előnye és hátránya. Pont. Inkább azt jósolja meg valaki, ki győz a holnapi rangadón!

A futball és az autó volt a csalétek, valahányszor a fiai elkezdték egymást csepülni. Csipkedni ugyan ilyenkor is csipkedtek, de ez sohasem volt olyan veszélyes, mint amikor a diploma, műveltség és kereset miatt akadt össze a bajuszuk.

– Micsoda kérdés! Természetesen az FTC – jelentette ki magabiztosan Balázska.

– Nana! – tiltakozott Jakab mérgesen. – Ne felejtse, hogy az UTE sem akárcsi, és ha ezek egymás ellen lépnek pályára...

– Akkor az Újpestnek semmi esélye – vágta rá Balázs azonnal.

Dezső ásítózva bóklászott át a kertből az udvarra. Most meg a futballról traccsolnak, utána következnek a rali, derbi... Csupa olyan téma, ami már gyermekkorában is halálosan untatta. Hát csak traccsoljanak, de nélküle, ő inkább eljátszik a Bodrival itt az udvaron.

– Feküdj! Jó kutya! – veregette meg a kutya nyakát időnként, még elszívott egy-két cigarettát, majd visszaballagott a többihez.

Esteledett. A lugasban egyszerre kigyulladtak a színes lampionok. A társaság harsányan énekelt, még hozzá nem is akármit, Petőfi híres *Befordultam a konyhába...* című versét dalolta: Befordultam a konyhára, Rágyújtottam a pipára... Azaz rágyújtottam volna, Hogyha már nem égett volna.

– Te meg hol jártál? – bökte oldalba Aranka, amint Dezsőke odahuppant melléje az asztalhoz. – Nem illik ám otthagyni csak úgy, se szó, se beszéd egy társaságot, kedvesem.

– És? Észrevette valaki? – vont a vállát keserűen a hivatalnok.

A nő elérte, de még mielőtt válaszolhatott volna, Marcika már állon is kapta egy labdával.

– Bocsánat!

– Semmi baj, megesik – mosolygott rá megbocsátóan a főkönyvelő.

– Parancsoljatok, itt a finom zserbócska! – szolgált fel a süteményt Péntekné. – Zserbó, isler, kinek mihez van étvágya.

– Szegények vagyunk, de jól élünk – kacsintott a most is munkaruhában bokázó Balázska.

– Brr! – fintorgott Marcika, aki mindaddig versenyt evett az öreg Péntekkel. – Még egy falat, és kireped a pocakom.

– Akkor győztem, mert én ebből is veszek ám – ágaskodott a zserbó után a kőműves.

– Nana! – állította meg azonnal az elveihez szigorúan ragaszkodó Péntekné. – Megfeledkeztél a cukrodról.

– Igaz. Istenem, mit csinálnék én nélküled. Akkor igyunk! Bort a billikomba!

– Hehehe, hihhi! – nevetett fel ekkor Évike, Balázs szőke, ibolyakék szemű kislánya.

– Hát te min vihogsz? – bámult rá a hasonlóan szőke és kék szemű Péntek Balázsné.

– Azt mondta, hehehe, az ópapa, hogy, hihhi, bort önt a bilibe.

– Billikomba, te kis buta – javította ki anyja reszelős hangon, kedvetlenül, amiért a lánya ilyen zöldségekkel szégyeníti meg őket. – Így hívták valamikor a serleget.

Aha, már rötyög is a sógorasszony! Mármint az Erzsike, ez a táskás szemű kiscigány, aki szentül meg van győződve, hogy valamennyi sógornőjét, még Arankát is lepipálja. Szó mi szó, főzni azt megtanult, de hát attól még nem kell mindenkit lenézni.

– Éljen! – kiáltotta Balázs és Jakab egyszerre.

– Figyelem! Figyelem! – koccintotta meg Balázs a poharát. – Mondanék egy köszöntőt.

– Halljuk!

– Drága papa! Engedd meg, hogy nyugdíjaztatásod alkalmából erőt, egészséget és sok-sok boldogságot kívánjak.

– Erőt, egészséget! – harsogták a vendégek.

– Remélem, a mi nyugdíjaztatásunkat is megéred, és akkor te fogsz nekünk erőt, egészséget kívánni.

– Ajaj, hol leszek én már akkor, gyerekek!

– Hajrá, UTE! Hajrá, magyarok! – szúrta oda Jakab provokáló arckifejezéssel.

A szálás, felnyírt fejű férfi elvörösödve meredt a bátyjára.

– Na idefigyelj, te csámpás lábú, nyálás próbababa! – kapcsolta le a zenét a nagyobb nyomaték kedvéért.

– Elég! Elég! Ül már le, eleget beszéltél – húzta maga mellé a férjét idegesen a felesége. – Elnézést! Kicsit fejébe szállt a badacsonyi.

– Köszönöm a jókívánásokat – avatkozott közbe ekkor maga a házigazda. – Hálából elszavalom nektek a *Családi kört*, ha megengeditek – hunyorított a feleségére.

– Este van, este van: ki-ki nyugalomba! Feketén bólingat az eperfa lombja Zúg az éji bogár, nekimegy a falnak, Nagyot koppan akkor, azután elhallgat.

A család megadóan hallgatta az öreget. A vers hosszú volt, a vendégek meg fáradtak, némelyik ezért el is bóbiskolt lassacskán. Csak Balázs és Jakab méregették egymást továbbra is, mint két kakas a szemétdombon.

– Na, hogy tetszett? – fejezte be az öregúr elégedetten. – Ugye, igazam volt, amikor azt mondtam, egy költő sem ír manapság ilyen gyönyörű költeményt?

Senki sem válaszolt, ehelyett éles, kb. száz decibel erősségű kürtszó hasított az est idilli csendjébe.

– Jézus Mária, mi történt? – rezzent föl ijedten a Péntek ház asszonya. – Marcika, légy szíves, fejezd be ezt az éktelen túlkölést!

– Gól! Gól!

A ricsajra megelevenedett a szomszéd ház, s egy pillanattal később ösztövérférfi battyogott a drótkerítéshez.

– Jó estét, Takács úr! – üdvözölte a kőműves, odabaktatott a szomszédhoz, váltott vele néhány szót, majd tisztelettel megkérte, csatlakozzék ő is hozzájuk.

– Sajnálom. Igazán hálásan köszönöm, de beteg a feleségem. Majd máskor, esetleg Péntek úr névnapja alkalmából. Addigra, remélem, nekünk sem lesz ennyi problémánk. További kellemes szórakozást, és ha kérhetném, fogják halkabbra a lejátszójukat!

– Magától értetődik. Egy percre azért még átugorhat mihozzánk. Na, csak egy pillanatra. Bekap egy pohár kisüstit, és már mehet is vissza a feleségéhez.

– Nem bánom, de tényleg csak egy pillanatra.

A vendéget részvevő arccal fogadták. Tudták róla, hogy szegény, hatgyerekes édesapa. Szűzanyám, hat gyerek, akik közül egyikük félig vak is ráadásul, és minden jel szerint nemsokára teljesen meg is vakulhat! Hacsak a jóisten csodát nem tesz a kilencéves, göndör hajú Irénnel.

– Bort, pálinkát?

– Inkább pálinkát, ha lehetne.

Megkapta a pálinkát, hozzá két zacskó ételmezt: kis krumplit, sült pulykát, kávé, narancsot, süteményt...

– A gyerekeknek. A feleségének meg jobbulást kívánunk – nyomta Péntekné a zacskókat Takács szomszéd kezébe.

– Köszönöm. Az isten fizesse meg maguknak.

– Irénke? Találtak már megfelelő orvost a számára?

– Találtunk.

– Valóban? – örült meg a hírnek Péntekné. – Hol, kit, és meg is műti a kislányát?

– Németországban. Egy híres szemészprofesszort, és, igen, meg is műtené Irénkét.

– De hisz ez nagyszerű! Hallottátok? Gratulálok! – ölelte át a megviselt arcú, ágrólszakadt édesapát.

– Én is – lépett hozzá a házigazda.

A férfi halotthalványan rogyott vissza az asztalhoz, és gyorsan felhajtott még egy pohár kisüstit.

– Valami baj van, Takács úr?

– Csak annyi, hogy lemondtuk a műtétet.

A család furcsa szemeket meresztett a szomszédra.

– Miért, olyan veszélyes? – puhatolódzott megértően Aranka.

– Megjárja, viszont annál drágább, asszonyom, annyira, hogy ki sem tudnám fizetni – szökött egy könny Takács úr szemébe. – Na mindegy – állt fel ismét szomorúan. – Ilyen az élet! Megesnek ennél súlyosabb dolgok is, ugyebár. Irénke legfeljebb csak megvakul – emelte tekintetét Péntekre.

Az zavartan nézett a lampionok körül repkedő rovarokra, Jakab malmozott, míg a többiek poharukat szorongatva hallgattak. Ekkor Évike, Balázs öt-hat éves kislánya tipegett az apához.

– Tessék a babám, Irénnek adom ajándékba.

Balázs megszégyenülten ütött a homlokára.

– Hozz még egy szatyrot, mama, légy szíves!

Amint megkapta a szatyrot, lekapcsolta csuklójáról a karórát, és bedobta a szatyorba.

– Jakab?

A fiatalember ezer forinttal ajándékozta meg a beteget, de a többiek is mind kitétek valamivel magukért beleértve Marcit is, aki féltve őrzött vuvuzeláját csúsztatta a szatyorba.

– Fogja, a magáé, aztán meglátjuk, mit tehetünk még ez ügyben.

Takács úr megrendülve tántorgott ki a lugasból. Nem sokkal utána pedig Péntekék búcsúztak el az *ösöktől*. Még egy hörpintés, utolsó kézszorítás, és átvette a „tücsök csendes birodalmát”.

KOVÁCS T. ISTVÁN

Viccjárvány

Kartai Elek egy idő óta úton-útfélen, mindenkinek viccet mesél. Azóta van ez így, mióta megfogadta az orvos tanácsát. Legyen mindig jókedvű, fogja fel derűsen ami körülötte történik. Mert ugye, a jókedv, a nevetés fél egészség.

Ezért aztán gyűjtögeti a vicceket, alig tudják őt kikerülni az ismerősei, akiket igyekeznek jókedvre deríteni. -Jópofa ember - mondogatják egymás közt, akik gyakran találkoznak vele, de van, aki csak udvariasságból mosolyog a viccein. Mások szerint meg boldog ember, mert túlteszi magát a világ bosszantó apróságain. Ismerősei közül néhányan azt feltételezik, hogy bizonyos nevetni valókat önkéntelenül is ő terjesztett el az országban. Elvégre a vicc is olyan, mint a népdal. Szájról szájra terjed.

Volt már úgy is, hogy az áldozatai hoppon maradtak a menetrend szerint érkező autóbusz becsukódó ajtaja előtt, mert ő addig magyarázta, hogy: "Egy férfi hétrét görnyedve bemegy az orvosi rendelőbe és közli a doktorral; - Nagy baj van Doktor úr! Három hét óta nem tudok kiegyenesedni.

-Ó, hát ez már nagy baj. Na, tessék derékig levetkőzni és megvizsgáljuk-mondja az orvos. Az illető vetkőzni kezd, majd ujjongva felkiált. - Megvan! Megvan már, Doktor úr!

-Mi van meg?

-Most vettem észre, hogy az ellenzőmhöz gomboltam a zakómat."

Máskor meg azzal tréfálkozik Kartai, hogy két alkoholista beszélget:

-Voltam a doktornál komám.

-Na, és mit állapított meg?

-Azt mondta, hogy az én betegségem már a delirium kredenc.

-Ha-ha-ha - ő nevet először, aztán a hallgatóság, de van úgy, hogy nem a viccen, hanem aki már többször hallotta ugyanezt, az Kartain. Bár az utóbbit sokáig nem vette észre, egy alkalommal mégis rádöbbsent, hogy ezeket a vicceket évekkal ezelőtt hallotta valahol, valakitől és mostanában fünek-fának ismételteti.

-Ez már függőség, vagy mi a csoda - döbbsentette meg egyszer a felismerés. Volna ugyan a készletben más is, de újabban mindig ezzel áll elő.

Hát, akkor újítani kell: Van még a készletben éppen elég.

Am ennek a felfedezésének ellenére másnap is a berögződött csattanót mondta el a vonaton egy utitársának, és élvezte, hogy az is jót nevet rajta.

-Annyira öreg volnék már, hogy... - ijedt meg a szenilitás rémétől, és kétségbe esésében elment egy pszichológushoz, hogy tanácsot kérjen tőle. Am előtte még a helyi járatú autóbusz elmesélte az önkormányzatnál dolgozó ismerősének az egyik közigazgatási viccet, amit valahol olvasott, hogy aszongya:

- Tűzvédelmi rendelet: A viharlámpást úgy kell felakasztani az istállóban, hogy azt ember és állat a farkával ne tudja leverni.

-He-he - nevetett gúnyosan a tisztviselő, aki ellentámadásba lendült: - Na és te tudod, hogy hívják a borostás képű papot?

-Tudom, hát!

-Na, hogy?

-Szörzetes.

-Egen! - nyelt egyet a hivatalnok. - De azt biztosan nem tudod, hogy hívják a jós legkisebb fiát?

-Jóska!

-Na, várj csak! Az elefántok társadalmi konfliktusát?

-Ormányválság - vágta rá kaján vigyorral Karsai, miközben már az utazó közönség is a furcsa párbajon nevetett, majd hangos kacagásban tört ki, mikor a vetélytárs dühösen felkiáltott: - A fene egyen meg! - Addig foglalkoztattál a szakállas vicceiddel, hogy már két megállóval is tovább utaztam.

- Nem állom meg, hogy ne szellemeskedjek. Lassanként flúgossá válok? - gyanakodott útközben az orvosi rendelő felé haladva Karsai, de valamiféle belső kényszer még mindig arra készítette, hogy az utcasarkon egy borosüveg fölött kucorgó, két vörösképű itókázóhoz odamenjen. Azok éppen az idő múlásán keseregtek. Gondolta, jótét lélek módjára felvidítja őket. Mert hisz a humor ugye, lassítja az öregedést.
- Maguk keseregnek? Nézzenek meg engem. Én aztán igazán öreg vagyok és mégis jó a kedvem.
- Azám! Kedves bátyám! - válaszolták a borozgatók - magának már gyónnia sem kell.
- Hiszen, ha én meggyónnám a bűneimet, elválna tőlem a feleségem - válaszolta a poén kedvéért Kartai bátyó, pedig kálvinista volt, nem katolikus.
- Hát kell ez nekem? - kérdezte aztán saját magától, mikor a két idegent otthagya.
- Ez valami tudati kisiklás, hogy folyton viccelek, de biztosan azért, mert az asszony sose hallgat meg, sőt morog is velem, hogy inkább egy kis pótvédelmen törném a fejemet. Mert a hónap közepén mindig kevés a konyhapénz.
- Rettenetes nagy bajban vagyok – panasolta aztán a pszichológusnak.
- Úton-útfélen, mindig mindenkinek viccet mesélek és többnyire mindig ugyanazt.
- Nahát, az még nem akkora baj, inkább egészséges, jó kedélyre vall - mondta a pszichológus.
- Igen, de már három éve, majdnem mindig, fünek-fának, meg a környékbeli ismerősöknek mondom el ezeket a vicceket.
- És még mindig meg tudja nevetetni ezzel a poénkodással?
- Hát, nevetni még nevetnek, csak már az is gyanús nekem, hogy már inkább engem nevetnek ki.
- Aha! Hát, biztosan nagyon jó vicceket mesél. Nemde?
- Hát, nekem tetszenek.
- Elmondana egyet nekem is?
- Egy férfi hétrét görnyedve bemegy az orvosi rendelőbe - kezdett bele Kartai és végigmondta a szöveget.
- Ha-ha-ha – nevetett nagyot a pszichológus. Ez jó, ez jó! Méghogy az ellenzőjéhez gombolta a zakóját! És három hétig! - Ha-ha-ha – zengett kacagásától a rendelő.
- Hát ez jó vicc, de a jóból is megárt a sok - töprengett el aztán a jónevű lélekgyógyász is. Próbáljuk meg ezt közömbösíteni egy újabb viccel - ajánlotta páciensének. Mert a humorizálás ugye, nem betegség, nagyon is egészséges kéremszéken.
- Mit szólna például ahhoz, hogy a fiatalasszonyok arról beszélgetnek: - Ha egy nő terhes állapotban megsérül, például valami a testéhez ütődik, akkor az majd az újszülött valamilyen testrészén is meglátszik.
- Ugyan, ugyan - vitatkozik egyikük. - Amikor az én anyukám velem terhes volt, véletlenül beleült a gramofontúbe. De azért nekem nincsen semmi bajom, semmi bajom, semmi bajom, semmi bajom, semmi bajom, semmi bajom.”
- Hű-ha-ha-ha - kacagott nagyot Kartai. Na, ezt kipróbálom.-gondolta önkéntelenül. Hazafelé tartva, akinek csak tudta, elmesélte, mit hallott a dokinál. A pszichológus meg ezután Kartai viccével traktálta minden betegét, hogy a derű is gyógyítólag hasson rájuk. Egészen addig alkalmazta ezt a módszert, míg ő is kénytelen volt a kollégájához fordulni, mondván: - A fene egye meg! Rám ragadt ez a marhaság. Csinálj már velem valamit. - aztán együtt nevettek tele a kolléga rendelőjét.
- Hanem, én is tudok egyet - szólalt meg a gyógyításra kért kolléga. - Ezt a különben jó izét, amit te mondtál, ezzel próbáld közömbösíteni. - Egy öregember behajlított bal karral száll fel a villamosra. Mindenki figyelmes vele és hellyel kínálják. Egy idős hölgy megkérdezi:
- Ha meg nem sértem, bénulás?
- Micsoda?
- Hát, a bal karja.
- A fenébe! - kiált fel az öreg. - Elvesztettem a dinnyét!
- Ó, hát ez már régi vicc - monda közömbösen a kolléga és nem nevetett.
- Na, akkor hallgasd meg ezt a másikat – ajánlotta, és belekezdett:
- Anno, még az átkosban történt, hogy Lajos bácsi ellen fegyelmet indítottak a pártszervezetben.
- Mi bajotok van velem? - kérdezte az öreg.
- Csak az, hogy klerikális vagy - mondta a fegyelmi bizottság elnöke.

-Hát ezt mire alapozzátok?

-Jelezték nekünk, hogy reggelenként, amikor templom előtt elhaladsz, mindig keresztet vetsz:

-Ahá! Megvan már, honnan fúj a szél - kacagott nagyot Lajos bácsi.

-Tudjátok, amikor én munkába menet odaérek a templom elé, akkor kapok a bal felső zsebemhez és azt kérdelem magamtól: -Lajos! A tagsági könyv nálad van? Aztán meg a jobb felső zsebemet tapogatom meg, hogy benne van-e a személyi igazolványom. Végül pedig a nadrág-ellenzőmet is megtapogatom, hogy be van-e gombolva.

A felmentő magyarázat sikerült. Lajos bácsi nem kapott fegyelmit.

-Khi-khi-khi - hahotázott most már a gyógyulásra jelentkező kolléga. Ez tényleg közömbösíti a régi poénokat - mondta, mikor végre megnyugodtak a nevetőizmai. Ám hiába remélte a gyógyulást, mert ezen túl ezt a viccet mesélte minden betegének. Azok meg másoknak. Úgy, hogy viccjárvány tört ki az egész városban.

Óvári János: ÁRAMLÁS I. II. III. 2016. 40x40 olaj, vászon 3 db.

KISS ANNA MÁRIA*versei***A jó palóc**

A néni, abban a koszos kötényben,
Nem volt se szerény, se szép.
Áldott zsellérmama,
Kinek meg-megújuló kedve
A rendet rendre elfeledte,
S fenekelte anyásan,
Őszinte miatyánkosan
Unokákká szelidült gyerekeit.
A jó palóc bácsi,
Ki hajdanán (színvakon)
Málnát szüretelt,
S az általa szedett,
Oly tarka volt,
Hogy nevette mindenki,
A fejkendős asszonykirály,
S a napsugár.
A posztumusz munkaérend,
A nagyapával
Rákos halálba ment,
S újratámasztotta gyermekéveit
A gyászoló.
Kút vize, az utolsó,
Szülőföldem íze, szaga
Már csak az enyém.
A jó palóc, általuk
Én vagyok.

Kaliczka Júlianna

nyári este volt
s miközben
a tarkómra

szegeztek
egy miatyánkot
csak a Mamát
figyeltem
ahogy
nincs itt

a ráhajló ágakat
leszedegtettem
róla

öreg test volt
ki megnyugvást
keres

ha kettőt léphetett
volna
mint egy sakktáblán

a gyalog
megérthetném
hogy halni mert

migráncsvers

anyai kéz
magyar vagy szír
férfi vagy nő
félmillió árnyjáték
lámpakarika a bogarak körül
kezükben kifordított pohár
még virradat sincs
és máshol vannak
csak az ablakban
táncoló Hold
tűnik olyannak
mintha a szívére
szorítaná a kezét
és gondolna az utazóra

nemzetközi gyors
tilos itt a piros hol a piros
megálmodott háztetők
emlékgőzmozdony fűtyül
s a bekormozott ablakon
szellemalakként táncolnak
gyerekkoruknak fénylő
patyolattisztaságai
gyorsuló számárinduló
gyakorlózongorán
felszállni megszállni kiszállni
s az utolsó mozzanatban is
ott rikoctozik bennük egy
a tavát vesztett sirály

H. TÚRI KLÁRA

HIÁNYOS IDŐK

TERÁPIÁS NAPLÓ VIII.

Az 1989-es társadalom-mentes rendszer-változás idejéből

1998. jan. 2.

„Ilyenkor, ünnepek táján előfordul, hogy ... nem tudjuk hirtelen, milyen nap is van...” - állapítja meg egy rádiós riporter. — Hát: ... jelentem: péntek van! Neurotizálna engem is e nap, mindaddig, míg csak várom enyéimet. Aztán váratlanul megjönnek s minden rendben. - Este verset írok – számban az örök szerelem jó ízével : „Lipták Jani ... én szerettelek ...”-

1998. jan. 3.

... Megunhatatlan gondolataival, minden kornak időszerűsítésével – a világ legderűlátóbb tudósának érezhettem ma Pierre de Chardint: „Az emberi jelenség” c. könyvét olvasva (még mindig ezt...) igen jól kezdődik ez az évem.

(– Majd, alighogy a lábam utcára teszem – ott kint... egy friss emberi hányadékot kell (kénytelen-kelletlen ... eltakarítanom. Aztán – porszívózás közben ... felrémlik a köztisztaságinak egy régi. betelefonálásomra adott válasza: — „Na ne mondja...! — hangzott akkor egy jóindulatún tett bejelentésemre, egy kellemetlen női hang a vonal túloldaláról (s...ezzel ott le is tették a kagylót. De végül is két nap múlva tiszta lett a környék, szerencsére.)

— Estére aztán Chardin-hez térve vissza: tőle egy vérbeli bürokrata duzzogásával veszem tudomásul, hogy ... „az élet egy önmagát egyre magasabb szinten tápláló folyamat!” (S én ... ezzel, egy háromcsillagos állapotú városi köztisztaság lehetőségében bízva s ennek lehetőségétől megnyugodva: a szemetet szépen tudatom mélyére is süllyesztem. Így védve – e „szemétnek kijelölt szent hellyel” –, az én...agyamban-féltve-rejtegetett, titkos Indiámat: ti... a romboló zöld álmodozásoktól.)

1998. jan. 4.

A (köz-) TV egy „gazdaképző” - tanfolyamot indít s engem, — ennek szövege hallatán hiányérzet fog el! (...) Én nagymamákat is szerepeltetnék – ötlik eszembe —...azokat, kik korokon s határokon át, – a falu gondjával együtt véve vállukra az ország gondját: hordozták, férfiak helyett is, s ha kellett háborús időkben is ... a terheket. – Hordozták a távol unokákért (s) becsületük nem volt több bár, mint a kis nádiposztátáé, mely ingó nádra a természet fészek-remekművét építette: ... ők tették a dolgukat! S teszik ma is.

Nagyon szívesen időzöm Chardin egy-egy szövegrészleténél, mint pl. ennél is: — „Kutatásaink jelenlegi pontján a tények érzelmi meghamisítása lenne, ha nem ismernénk fel, hogy a Történelmi Időkben a Nyugat vitte előre az Antropogenezis főtengelyét. A növekedésnek ebben az izzó és egyetlen kohóként működő övezetében az Ember megtalálta vagy legalábbis újra fel kellett fedeznie mindazt, ami ma Emberré tesz. Mert még az is, ami másutt már régóta ismert volt, csak az európai szellemi és cselekvési rendszerben testet öltve nyerte el végleges emberi értékét. Nem pusztá bányáságból emlegetjük nagy eseményként, hogy Amerikát Kolumbus fedezte fel...” — Igen-igen ... S pl. az indiai s a kínai kultúra (is) európaizálódni látszik — (Sokat szidott TV-nk megbecsülendő ajándéka: naponta lehetünk tanúi az ilyen kulturális szervülési folyamatoknak! —)

1998. jan. 5. Csütörtök

Vírasszó-csütörtököt (estétől hajnalig tartó, szüntelen imádkozással) — legalább évente egyszer, — de többször is ... tartsanak itt! — Itt is, mint annyi más helyén az országnak! — bizonyos, hogy nem mondtam hiába (más kérdés, hogy jó helyt szoltam-e Ottmár atyánál.)

1998. jan. 6.

Vizkereszt a felmelegedés napjának bizonyul (s a TV ez utóbbi jellemzőit említi csak. No meg egy férfi-szépségversenyt hírel, melynek egy résztvevője ezt nyilatkozza: — „Egy férfi lehet ... jóképű, markáns ... de szép nem lehet!” — Valóban ... s ő mégis indult s nyilvánvaló, hogy több eséllyel, mintha a hét törpe tette volna ugyanezt.) Teljes egészében olvasással töltött napomat egy utcai telefon-gixer tarkítja csak (ill.) egy rendőrséggel szemközt álló telefonfülke: benne az újonnan fölszerelt készülékkel: ... ahogyan ez a belédobott pénzekkel egy játékos visszaköpösdit rendez nekem. Kérem az egyik várakozót: — Itt ingyen lehet telefonálni? (!) ... Csak, ha ... rossz! — feleli. Tartozik bár e fülke nekem már egynéhány forintommal: nem így kívántam volna visszakapni azt.

Koronánkat – Carter elnök „puccsával” — ma 20 éve juttatták haza ... Amerikából. Isten éltesse (továbbra is) ... az ilyen bátor, egyszemélyes döntéshozókat. —

1998. jan. 7.

Egy új hírt hallva, csodálkozom: – Nofene! (...) már a busmanok is megelőztek minket, új vevőkészülékeik napelemeivel? — közönséges elem- s csatlakozó nélküli „ajándéktárgy az, a gyerekek” mégpedig ... bandavezérségre! S nekem...rádiót is, adaptert is ... külön-külön kell most javíttatnom. — Fortuna meg egyébként is nagyon csalafinta volt ma hozzám, sőt: őt ma egyenesen csalónak is nevezhetném; — azokat legalábbis, akik ismeretlenül valamiféle – angolból „magyarítva”(:) „dögészt vagy „dögvészt” továbbítottak volna a postán nekem. No, s ...nem hiszek én az angoljának! (Attól, hogy nem tudom kimondani nevét Kacifánt KFT-nknek, attól még nem dőlök be nekik ...) — Méghogy...én: ‘Havasháziné Túri Klára túljutottam két fordulón s már a 650 000 forintos fődíj sorsolása előtt állok!’ — Mikor el se indítottam magamat! No nem ...

Zsófi unokámnál vigasztalódom aztán, délután. Hétévesen – megkapóan ügyesen, már maga készíti elő az ebédet.

1998. jan. 9.

Feszültségeim, gondjaim könnyebbíti, lazítja a reggeli mise igehirdetése. — Visszagondolva a Művelődési Ház egy tegnapi előadójának egy megjegyzésére, mellyel a Tatán megvalósítandó Nyugdíjas Ház meghiúsulását...ő a Soros-alapítvány hazai lába megvetése egy kudarcának könyvelte el (:) ezt az Öregek Otthona építkezést ... hogy csak egy bizonyos KFT-vel szembeni teljes bizalomhiány akadályozta volna meg —? — nem hiszem én azt! Dr. Kis Erzsébet „Az időskor problémái” c. előadásában ... mintha elfeledkezett volna arról a sokkal átfogóbb hiány-problémáról, mely (az ő címszava mögött is megbújva) ... a politikával szembeni teljes bizalomvesztés jelenségét jelenti ma. Ez volna ui. az, ami megakadályozhatta e lélegzet-elállítón-modern, minden kényelemmel ellátott super-építmény tervének valóraváltását.

(Verselek:)

Válassz magadnak eget
válassz magadnak csillagot
bután ne állj
s ne légy akadály
– Sziporkát a fénynek
hajnalfényt elmédnek
szónak melegséget
Jelet a vaknak
Tett s Szeretet
adhat

1998. jan. 11.

Karácsony előtti kisebb-nagyobb betegségeim nem is egy, de két filozófia--dolgozatom megírását is megakadályozták. Elsőnek a „Mit tehet az egyén a társadalom jobbjá-tételéért?” témában s aztán, egy történelem-bölcsélet kapcsán, a...„Melyek egy történelmi tett ismérvei?” címűt. (Egy nyugdíjasnak nem kis próbatétel ez, s ... tán ebbe is betegedtem én bele.)

De tegnapjaim letargiájának mára vége, s már ha... se szeri, se száma a Vágyak Fellegvára kapuin át elém táruló lehetőségeimnek élek: e mesebeli Bürokrácia Országa Fővárosában tökéletes a kozmikus rend. Itt szoktam én a megismételhetőnek képzelt szép napokat iktatni, s az ... értem- és nem ellenem-szóló dolgok hajnali lepecsételését is itt végzem el. (Mint pl. ma is tettem. S ezek után maradtam aztán otthon végül, a tervezett rokonlátogatások helyett.)

Úgy hírlík, idén nem lesz Keresztény Hét. – Tán csak nem az országgyűlési választások miatt?

1998. jan. 12.

Különös, gyors és intim egyezések a TV-ben ... (:) feleség, ... egy nemrég gyilkosság-áldozatául esett gyöngyösi vállalkozó társa: amint 2 milliót ajánl fel férje gyilkosa kézrekerítéséért; majd őt ... csillogó aranyai vértetében (egy hozzá megszólalásig hasonló) indiai hölgy követi a képen.

(– Ennek előtte itt Tatán az Ady Endre úton ... erre a gyöngyösi asszonyra, mint nem-mindennapi jelenségre, többször is felfigyelhettem én. Míg egyszer csak szóba nem elegyedtünk egymással. Ő szólított meg, és pontosan akkor, amikor én (... magamban imádkozva) a...„miképpen megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek” szövegrészhez érkeztem. – Régiségkereskedésükhöz keresett volna akkor ügyfeleket ő, — s az én csendes imámba szinte belefolyt (ugyanazzal a ... természettől-szelíd, bátorhatározott fellépésével, ahogy most szeretett férje becsületességéről tanúskodik épp a TV-nézők előtt!) — Hát már most ... megbocsátania a férje gyilkosának kellene ... :neki, aki akkor szinte már a XXI. sz. asszony-ideáljának tűnt előttem (?) —

(Mai) sok tépelődésem nyomán keletkező újabb feleslegesség-érzetem... este egy angolkerti séta feledteti s e jól ismert táj gyógyító csendjéből meritett erővel fogok neki aztán egy újabb filozófiai feladványnak —.

1998. jan. 13.

Öreges-tempósan „időtlenkedő” napom (még tegnap írt) filozófia-dolgozatom javíthatására jól szolgált — úgy gondolom: s nosza, neki is állok tisztázni a dolgokat: ... „Mi a véleményem a lélek halhatatlanságáról”—? Nos, ennyi idősen kell is, hogy legyen erről önálló véleményem. Arról ui., hogy ... folytathatónak vélhetni-e, mit eddig a földön tettünk, vagy tán kudarcként éljük meg a véget: előre már...tisztá képpel kell, hogy bírjunk. Ki úgy gondolja: — ‘ennyit s ennyit nem ér meg a világ!’ — az diszkvalifikálja magát a lélek halhatatlanságáért vívott küzdelemben. Az Örökkévaló meghívásai elől— minden ügyeinkben a Szeretet készlet kitérni vagy nem-kitérni; s amennyiben az Anyagot (... még annak megsemmisülési folyamataiban is) fontosnak érezzük figyelemmel kísérni: — ennek változásai is, együtt a megsemmisíthetetlen ideákkal... lelkeinket az örökkévalóság képzetével kell, hogy erősítsék! A klónozás kétségei mind könnyen legyőzhetőek lennének, ha ... az örök élet halhatatlanságát feltámadással képzelnénk!- (Valójában) ... szeretet nélkül az ember halandó lehet csak, lelkileg feltámaszthatatlan, s mint bármely állat: korlátozott életidejű. A dimenziók földi korlátait a lélekkel törhetni csak át. Az ostyában jelenlévő Szent Lélek s vele a jézusi szeretet-áldozat szent egyetemessége — amely nélkül emberevéssé lenne... az, ami a hívőnek ceremoniósan a legfőbb kegyelmi jó: ez a lélek halhatatlanságával újjászülető (keresztény) kultúra alapja. — A halhatatlanság fehérre izzított kardjaival ... az angyalok harcát kell, hogy megvívjuk : a teremtés csak így képzelhető.”

1998. jan. 14.

Semmi sem történik ma? — A gondolat is hamvába halt ... van ... csak van az ember —, nem téve dolgát (s) nem látva semmi célt maga előtt: mint kinek semmire-senkire szüksége nincs —! Hát (nem is tudom) miért voltam serény ... résztvenni a ma-reggeli misén; beszéltem ott sokakkal s fizettem be papunknál

egy KÉSZ-bálra; — mért említettem a Nyugdíjas Főiskolán indított biblia-oktatást neki ... s buszoztam ki aztán (Mártival) Miklósról, a lányomhoz. De már; hogy jobb lett volna tán ide ... ki se mennem (?)— t.i, hogy ... ők innen Szárra költöznek, — a hírbe... kis hija volt, hogy bele nem betegedtem (s ebbe a váratlan-jött „aggódó anyós” szerepbe! — Bezzeg (TV-mben) az a Mélykúti Ilona, ki ma minden aggodalom nélkül ... riportalányai figyelmét...a maga ágyéig felhúzott szoknyácskájával blokkolja: e magatartási luxussal ... mintha az égvilágon senkit sem aggasztana! (mármint rajtam kívül —)!

1998. jan. 16.

Horn Gyula miniszterelnöki eshetőségeit illetően jósolja nekünk...Kéri László politológus, hogy az MSZP — nevezett egyszemélyes ténykedéseinek „hála” — nyeri majd meg a választásokat! S ha — mint mondta — ő „tévedett”, tán én is bevállhatom, minden ellenszenvemmel együtt is: — az elnökök sorában én...neki mint miniszterelnöknek, párját...egyben nem leltem: csalafintaság tekintetében ti. — (Az elmégesedett közállapotokat ... ahogyan ő kezelni tudja! Sosem a dolgok lényegére tapintva, — de látványos beavatkozásokkal „gyógyítva”! — kuruzslóként az orvos szerepét eljátszva, társadalmunkat tünetileg kezelve. Az ő esetében — ... miután már minden politikai távlatot elvett rendszere a néptől: már...nekünk, tesz róla: ne legyen mi ellen fellépünk! —) Hogy is tiltakozhatna ... az epe s a máj, ha ... a vesét gyógyítják, — a tüdő, ha az ideget s m'ért a kéz, ha a lábat; s a szívünkkel miként kapcsolnánk ki agyunkat?! — a szervezet nem ítélheti szerv-halálra saját magát! (S) Horn, a politikus ... tud vigyázni a gyógyítás látszatára; — sőt, urambocsá' ... még e látszatnak a látszatát is élvezetessé akarná ő tenni! — Mint pl. a 65 éven felüliek ingyen-utazásai ügyében is tette nemrég. (Keserű pirulát kell, hogy lenyeljünk nemsokára. S ha nem győz s ha igen: tovább is hat még majd e méreg.) —

1998. jan. 17.

— A kommunizmus kísérteties valósága volt, hogy megengedte politikai fogalmainkat egybemosni s (ezáltal) ellehetetlenülni azokat. Nép- s nemzettudatát úgy formálta s cserélte abban az időben, a saját szája íze szerint...mindenki, ahogy csak akarta ...! — E hamis össznépi gondolkozást jellemző beteges tolerancia kezelésére most hazánkban — mint ez a médiákból kiviláglik — egyháziak vállalkoztak. (Bárha) egy elnemzetlenítéstől ... s (89-től fogva egy új szétszórattatástól) mára leginkább ... az oroszoknak kell tartaniuk, míg ezidőtájt minálunk éppen hogy végetérni látszik e folyamat! (Az „egy akol és egy pásztor” nem feltétlen az egy-nyelven-beszélők népét jelenti.) De... hogy a nemzetiségek spontán vetélést ne szenvednének a világ központosulása folyamán?! Nincs biztosíték arra, s kevés a remény. Segítségre lesz szükségük, mégpedig ... politika-mentesen. Ezt a halaszthatatlanul fontos kiegyenlítő feladatot vállalták most fel — elképzelésem szerint ideiglenesen — bizonyos egyházi szervek.)

Este a TV-ben...minden... kisszerűségünk legyőzésének szükségességét hirdeti — egy ZEN-meditációs műsor-szám (majd negyven év után) ... : nem zagyván, bárgyún, vagy csináltan, de igazán népi humorral kedveskedik ezzel a köztvére ma nézőinek (ugyanazon szereplők neveivel mégpedig, kik eddig e műfajnak csak a pelyváját teregették elénk.) Antal Imrével pl. Ő ma este remekelt ...

1998. jan. 19. hétfő

— A Legfelsőbb Bíróság Szabó Albertet a „közösség elleni” (értsd: zsidóság elleni) izgatás vádja alól felmentette (ma) — egy...Göncz Árpád köztársasági elnök által hozott s most hatályba léptetett törvénymódosítás alapján ...: mi szerint az ő cselekménye „nem gyűlöletkeltő”?! (Nem tudni: egy bíróságtól való-e ez a két, egymásnak-szöges-ellentétes ítélet?!)

— Főiskola, kórus, könyvtár (s) két frissen szerzett kölcsön-könyv fekszik asztalomon otthon: — korunk Dienes Valériájától ered az egyik, a másikat ... melynek szerzője Bonaventura, hétszáz évvel ezelőtt írták. S Tádétól kaptam. — Két mély lelkületű író rokon gondolataira lelni ezekben.

1998. jan. 20.

— Rengeteget olvastam s (már most) nem tudom: — Bulányinak van-e igaza (és Szent

Bonaventurának) vagy Dienes Valériának. Előbbiek ... (mindketten, más s más jelleggel — de egyforma szenvedélyességgel) — igazságkereső hitvallói a saját koruknak —. Vélemény nélkül nem lehet hagyni kétféle világlátásukat, — melyek tanulságait...szavakkal én magamnak így foglalnám egybe:

1.) Krisztus az embert váltotta meg, nem a világot.

2.) A megváltás lényege kell, hogy legyen: az Örök Élet Hiposztázisa. Állítani azért nem lehet a megváltást, mert ez: magánvalón hiposztázis ... kell, hogy maradjon — Én e két mondatot ma reggel írtam, de (megint) nem tudom, a hiposztázis szót honnan vettem. (Jelentése: elvont dolgok valóságkénti felfogása s...én is pont ezt gondoltam: Jézus föltámadása v a l ó b a n megváltás.)

1998. jan. 21.

Anélkül, hogy (valamelyik) pártba is beiratkoztam volna (?), hogyan szavazzak ... a közeljövőben? Egy pártnak sem vagyok tagja, s döntésem így meg nem könnyebbíthető közös határozatokkal (hál'istennek) de ... Hát nem tudom: — Magyar Demokrata Fórum ... jól indult — viszont... hát demokrata volnék én? — Keresztény Demokrata Néppárt? (még...hogya) demokrata! — node ... ez már keresztény is ... Mégse!) Fialat Demokraták Szövetsége: igen, igen ... (hisz fiataloké a jövő!) — De...Maczó Ágnes kiscsaj elkötelezettsége szívemhez tán legközelebb álló lenne (:) hát, igen: csak lenne! Merthogy ... pont ezek a pártok — önálló arculatuk folytán — nem koalíció-képesek (s) ezért összefogni mind esélytelenek is! — (Idegen szót magyarral egyeztetni? bizonyonnyal könnyebb, mint e kérdést eldönteni; — sőt, úgy érzem, itt jó választás ... nem is lehetséges.) — Szavazni: „musst es sein” ? — ! Némi reményre adhat okot: egy szocialistákkal szemben felsejlő nemzeti egységesülés jövőképe viszont.)

1998. jan. 22.

— Tegnap, a „Magyar Kultúra Napján” — e napot Antall József, az u.n. „rendszerváltás” 89-93-ig volt miniszterelnöke alapította (...) Bekukkantva a művelődési házba, — ott a meglepetés erejével hatott rám a Színes Iskola színpadra lépett népes előadógárdája. „Finn karácsony” volt darabjuk címe, s egy elképesztően tehetséges, bájos figurája volt ennek egy kicsi lány, Fülöp Réka. — Tünetmentes kis diótörő, utólérhetetlen bájjal keringőzve a színpad deszkáin (:) „Nagy nő lesz” még e lánykából? (ha Isten is úgy akarja!) — elegyesen öreg és süket zongoratanárom mondta (nekem) ugyanezt: így ajándékozva meg bizalmával (11 évesen kötelezve szinte engem...ezzel, a tőlem telhető legjobbakat nyújtani!) — Kiváló tantestület dolgozik a Színes Iskolában s ... tekintélyelvű oktatással szembenálló tanítási módszereiknek hála —: Tatán máris jövőt formáló tényezővé lettek ők! Hát te, Fülöp Réka ... szerepsz-e majd még szépen-csirázó szellemiségek holnapi színpadán is — !? Szívemből kívánom, hogy így legyen ...

1998. jan. 23.

Fegyverkezésre költött milliárdoktól csonttá soványodott néptömegek körül sorakoztatja fel a jóléti társadalom legamerikaibb tengerészgyalogosait az USA (:) Irakban. (Nem szolidaritásból. — Jaj nekünk ... Jaj ...!) Ámbár nekem ma is ... volt mit reggeliznem, volt mit ebédelnem s vacsorám is van —: mi is hát a bajom voltaképpen? — Mi hát a baj! — A sirámok mindenfelől, a letaglózó háborús képek? A közeli választások hisztériái? ... Vagy folyamatos mellébeszéléseink!? — Az ... „ami nincs, az nem is fájhat” hamis, hazug tapintatának szorongatásai talán? — Nyomasztón sok itt az ... össze nem illő gond és gondolat.

(S kiútként) ... egy arany középútra annyian zsúfolódnánk össze, — köztük mi keresztények is — s mára épp...a hozzánk-legközelebb-állók, — kikkel egymás megsegítésére kellett volna összefognunk: általunk lesznek veszélyeztetettek. Egyik tapos, másik menekül; — milyen messze is az Ő Országá ma tőlünk!

S mégis-mégis! (... meghosszabbításaként a Magyar Kultúra Napjának tán) mikor Sebestyén Márta hangján ... népdalaink pentaton gyöngyszemei — este felhangzanak: ha hottentotta volnék, akkor is

magyar életerővel töltődnek ettől! E minden korosztálynak szóló dallamsor után ... az 50, 60, 70 éveseknek szánt „csemege-műsorokból” viszont (...) mintha a választások előtti...nyugdijasoknak-kedvezés lólába lógna elő.

Előbb lett a kép-dobozoló műsor, mint valaha is volt: szinte beleszédül az ember a hirtelen-jött változatosságba, – ám árulkodón végigkíséri mindezt egy botrányos köznapi felismerés is: jövőre vonatkozó ígéreteikben a szocialisták ... mintha egy (hatalmi) feltámadás ígéretétől sem riadnának vissza: fűt-fát ígérve mézesmadzagolnak felelőtlen politikusaik!! – Az én valahai orvosom, – prf. Iván László említették még, mint ki a 65 éven felüliek ingyen-jegyeit ... a Horn-létrehívta Öregek Tanácsában (a mi pénztelenségünknek megfelelően téve) kiügyeskedte annakidején. (Legalább ennyi haszna volt ennek a ... valószínűleg kérészerű tanácsnak, – melynek tagjait s ténykedését titkosan kezelték mindeddig, s... továbbra is!)

1998. jan. 25.

... „Tiltások és parancsok közt” – úgymond – „... terelgetik azokat, akiket Krisztus már magához hívott” –, így hív egyes egyházi magatartásmódokon felülemelkedni egy TV-prédikátor – e mai „magam-terelgetős” napomon.

Szabó Ferenc Rómában kelt könyvét aztán naphosszat olvasom; „Az ember és világa” egy részlete nagyon megragad, s ebből —: „Nyilvánvaló ... az, hogy a politikai közösség és a közhatalom az emberi természetén alapszik. Ezért hozzátartozik az Isten-szabta rendhez, mégha a politikai rendszer meghatározása és a vezetők kijelölése a polgárok szabad döntésére van is bízva”. (—) Én azt gondolom, nem lehetséges eme szabad döntés ... ezek egymás iránti megelőlegezett bizalma nélkül. S ... hogy...a más helyzetét érintő gondolataink meggondolt gátjával: illene beleélnünk már magunkat (mai) társadalmi-politikai helyzetünkbe is! – Merthogy a demagógia járványos betegsége életveszélyessé tette...az egyes szám első személyben-folytatott látvány-politizálást. Virtuális kényszerrel... megosztva az emberek véleményét:...mehet el aztán kedvünk a politizálástól. S győzhet végül elveink felett az elvtelendemagógia. (— Viszont ... megértenünk Ady költészetét is ...: éppenhogy lehetetlen politikai kultúráltság nélkül —, mint pl. az „Intés az őrzőkhöz” c. versét is. – Kell, hogy az ember homo politikussá nevelje magát, – akkor is, ha ennek semmi kézzelfogható hasznát sem remélheti.) Politikai közösséget én csakis a művészet hathatós segítségével tudnék magamnak képzelni. A művészet (ellen-)ereje lehetne az az erő, mely megakadályozza egy kor szellemiségének kisajátítását.

1998. jan. 27.

Egész napom egyetlen végehossza sincs átértékeléssel telt: ... vigyázva, nehogy túl misztikus legyek, szerény személyem el ne kapassék a főiskolán; mások gyengéivel elnézőbb legyek. S mindezek után (:) este egy valódi gyilkossal...hoz össze TV-m; ki úgy ... tért meg, hogy magamagát állandó ön-átértékelésre kényszerítette! – S hogy így ő Krisztushoz talált – most már ezt magyarázom magamnak — emberünk így tanulta meg ... magát a gondolatai által életben tartani (s) így jöhetett rá aztán ... arra is, hogy minden gyilkosság egyúttal öngyilkosságnak is minősíthető tett. (Feltámadni Krisztus segített aztán neki! – s énnekem, félholtan szinte, éjfél után: aludni, aludni... aludni végre: mindennél erősebb vágyam. Reggel utazom Mártival, Oroszlányba megyünk.)

1998. jan. 28.

Oroszlányon, mjd Zsófi unokámnál Tatabányán, — de már Homokkomáromba is mennénk: ... az ökumené e kis meleg fészkebe –, ha... Felvidékre (valakik) megszerveznék az utat.

1998. jan. 29.

A bahái-hit, ez az iszlám-hitet újító vallás, mely Bahhaullahot (a tulajdonképpeni reformert) Messiásként tünteti fel (:) ők ... a baháiók: Krisztus Jézust – minden vallásalapítóval egyetemben – a valláserkölcsi evolúció egy állomásának tekintik csak. – Ez a hit: 1789-től máig élön... terjeszkedik világszerte; mint pl. most is a TV-ben. Hirdettetik ... : „Az isteni kinyilatkoztatások eredményei a

civilizáció vívmányai” – s mondatik: „... EGY VALLÁST az egész Földre!” – „Papság nem kell!”, merthogy „elég érett mindenki a szent szövegek tanulmányozására!” Hittételük a szegénység igazságtalanságainak felszámolása; a nők és férfiak egyenlősége s a hagyományos anya ill. apa-szerepen át – : a nők tanácsadói szerepeltetése! Alkoholt, kábítószer tilt, de a...válást nem tiltja a bahái vallás; ám közösségükben az ún. Igazság Egyetemes Háza tagjai kifejezetten férfiak lehetnek csak. Bahái baháitól fogadhat csak el pénzt! — (Ha ez a prostitúció halála lenne, istenügyse ... bahájá lennék magam is! Ámde ez ... a perzsiai Nurkból indult új hit ... legfeljebb ha önmagamhoz segítene hívebbnek lennem. Vagy talán ez lett volna bölcsője a XX. század feminizmusának is? Elgondolkodtató mindenestre az ember megválthatóságának ez az új tana.)

Úgy legyen! – kapom fel aztán éjjél felé ... egy hírre a fejemet: miszerint ezentúl „törvénnyel büntetik a kirívó sex-hirdetéseket”! Emlékszem, hogy ... egyszer tiltakoztam én – Gombkötő Gábor főszerkesztőnél – a megyei Dolgozók Lapja meleg-sex-hirdetménye miatt. Már-most igencsak éber vagyok hát; — de aztán Camus Pestis c. művének filmváltozata végképp eltéríti figyelmem az éjszakai alvástól; ennek egyik jelenete ui. (...) a nemrég dúlt dabasi patkányinvázió „szöveg nélküli”-jéhez hasonlóan: rémesen hat e késői órán rám. (S) agyamat mindez végül szürreális verses képzetekkel kezdi foglalkoztatni : „... valaha végigjátszott kották sorát rakosgatnák kezeink egymásra; — beint, beint a nagy karmester —: TV-igézte középső szemeink...mért is nem látjátok, mivé lettünk! – Ti népek itt, végeláthatatlan sorban – hangtalan mit is reméltek még?! – a föld pora, Hirosima s Nagaszaki hamuja lett a Föld: hangos jeremiáda (s) az utolsó fegyvergyártók öröksége lett a világ” – Úgy érzem, kárhozatosán sok volt ez a mai hosszú televíziózás — ... De már e nap: másnap is! Szerencsére (!)

1998. jan. 30.

Zsófi unokám ma 7 éves. (S) ezzel kapcsolatos tennivalóim végére jutván (...) a bencés Tarnay Bruno „Katolicizmus és kultuszok” c. könyvét veszem kézbe. S különösen érdekes számomra ennek egyik dátuma, – az 1844-es világvége-jelzés ti. – mely adventista vonatkozásban megegyezik a tegnap ismertetett (bahái-hittel hírelt) ... Messiás-eljövétel időpontjával! – Nem tudok másra gondolni, mint, hogy a politika játékszerei voltak mind-mind ezek a kis szekták s ... azok bizony még ma is! – Adventisták legyenek bár vagy új(abb)-hitűek! – A tegnapi TV-adás is...miről szólt? – Hogy „leginkább a volt kommunisták között, — Németországban kezd hódítani” ez a bahái vallás! (—) De míg az egyik bahái szerint nekik „nagyönis politikusoknak” kell lenniük, — másukuk...e tárgyban így foglal állást: „Nem szabad alávetni magunkat a világi hatalomnak” (!) Énszerintem meg ... valószínű ezen a ponton vált ketté a keresztény ősegyház is! ... Egy utópia áldozatait volnának ezek a bahájok mind? – Vértanúik (említett) 20-30 ezres (!?) nagy száma politikai vagy vallási balhitekből kerekedett volna (?)! — Az ambivalentia diadalára érzek megint csak, mint már annyiszor...

1998. jan. 31.

— Délután még mindig békétlenkedő kedvem ... örömet kapitulált a menyem által Zsófi-napra egybehívott szülinapi társaság fiatalos derűje, öt gyerek játékos barátkozásai előtt, - Istentől való ajándéknak érezve ezt (ha ők nem is így gondolták). Új társasjáték hódít manapság, és Zsófi is ... a „Gazdálkodj okosan”-t játszotta, — kisfiú-barátaival szenvedélyesen vetve bele magát...ebbe az izgalmasan-újszerű pénzgazdálkodásba. Minden szép és jó volt: kivéve talán azt az egyet, hogy ... ez alkalommal én a világ legtermészetesebb évfordulás köszöntését, mint szívből jövő jókívánságomat ... az „Isten éltesen sokáig!” három szavát ti.: nem tudtam kipréselni magamból. (Bizonyára saját hibámból ...)

1998. febr. 1.

A heti eseményeket összefoglaló TV-műsornak két, csúsztatást, mellébeszélést nem tűrő híre is van e vasárnap'. – A Hét-nek ez első, minden tekintetben kétségbeejtően rossz híre: - Szekszárdon a munkanélküliek 10%-át öngyilkosságba kergette kilátástalannak ítélt helyzete (s) ugyanezidőtájt ... emelt kezet magára tíz gyermekkorú is (kik közül ketten meg is haltak). A másik hír: ... Balassagyarmatnak – az 1919-es, Trianon utáni, cseh megszállás ellen indított, győztes fegyveres harcáért – a „Legbátrabb város” kitüntető címet adományozták illetékesek. (Az Ipoly-menti hősök emléke szívmengető; ám a szekszárdiakról kissé késve érkezett a hír – a „Haza csak ott van, hol jog is van!” feliratú táblával tüntető férfit ... egy tavalyi kivonulás képein mutatják! De ha ... „Tiborc korában ... még volt, aki meghallgassa a panaszt, — most a kutya se hallja meg!” : régi jó riporterünk, az igazságszerető Mester Ákos is...ha egy éhségstrájkja után, ezt mondta – már mivel vigasztalódhatnék örökösen jobb hírre szomjazó mai lelkeségünk!)

1998. febr. 2.

A Nyugdíjas Főiskolán járt a (buborék) TV s én ... nem voltam ott. (Hallom, — felolvastatták volna velem egyik dolgozatomat.)

1998. febr. 4.

... „Lenézett a ... Nap (a magas égbe') a szép Magyarország közepébe”; — „anyám, anyám, fölnevelő dajkám, születésem napján de nagyon örültél; engem a háborúra fölneveltél —”! – magyarok énekelnek és táncolnak: ilyen ... (TV-mutatta) páros táncsal eleddig én csak rajzban találkozhattam –, ma délben viszont teljes képét kaphattam régi korok katonatáncainak. – E szívderítő műsort végigmazsolázva (:) ennek reménytelen energiáival kezdek neki legújabb filozófia-feladatomnak ... a „Mi a kapcsolat vallás és erkölcs között?” témában ... (Sűrű, hallhatatlan hümmögések közepette!) ... írom hát : „Vallás és erkölcs tk. fogalmilag szétválaszthatatlanok, ám nem állanak ok-okozati viszonyban egymással. A sátánizmus művelése pl. semmiképp sem erkölcsös cselekedet (hacsak nem a rossz erkölcsben!) A vallás-erkölcsi szabályok betű szerinti, túlzó betartása meg (:) a samaritánusok esetében... egyenest ezek pusztulását okozta. A vallás külsődleges, farizeusi művelése korunkban is nagy veszélye lehet az ember erkölcsi evolúciójának. Erkölcsbe ütközött mindnyájan cselekedhetünk (s teszünk is életünk folyamán) – botlásokon felülemelkedni mindig a szentek példája segíthet. Mindenképp nagyot tévedtek a kommunisták viszont ... akkor, mikor a maguk utópisztikus szocialista erkölcsét képzelték volna az erkölcsi fejlődés legmagasabb fokának! Előbben volt u.i. vallási, s...csak ezután lett evolúcióssá (világi erkölccsé) a közerkölcs. (Az ősbűn képzete ebben viszont az emberiség harci helyzeteire az Úr-ság kiegyenlítő fogalmát feltételeznél: ...az Ő kegyelmétől függ azután lelkünk békéje.)”

Estefelé már, a magyar Evangélikus Egyház egy nyugdíjas nagytekintélyű presbiterével, Farkasházival elegyedtem szóba az 56-osok (a volt Szovjet Hősök) -terén s hogy...sok közös ismerősünk közt ... ő a volt férjemre így „emlékezett” —: „Volt neki egy ... elvtársi arca is!” – s ez vegyes érzelmekkel töltött el... (Mivelhogy alkalmasint nálam jobban senki sem ismerhette őt —! egyébként meg igaza volt!) —

1998. febr. 7.

— ... Beletörődőn s „kezesen” mondom ma (mert kölcsönömhöz kezesre ma sem találtam) – mondom magamnak, hogy „kétszer ad, aki gyorsan ad”! – Node ... ehhez a van is-nincs is pénzhez még egy Mátyás meséjéből jött ügyes lány sem férhetne hozzá egykönnyen. – S éppen ma kéregetnek tőlem; ketten is, a SPAR vidékén, s éppen tőlem! Ők bezzeg ... a krisnás és egy Jehova tanúja-lány: ők bezzeg értenek kis vagyontól megcsappantásához. – El is húznám a csikot gyorsan, nehogy későn szabaduljak meg tőlük – aztán meg már-már adnék nekik ...: hezitálok – mignem megvilágosodik előttem: a hiszékenység e profi vámszedői ... mintha túl magas lovon ülnének velem szemben (ahhoz képest) hogy már én így is épp eléggé póruljárt volnék (!) ... S elkalandozott gondolataim átmentve

... haladok a járdán túl rajtuk... anélkül, hogy balekká tehettek volna!

No, s este meg...a Friderikusz vár: „Ki hallott még ilyet?” c. TV-s „kalandos történetem” ... ha volna – hogy küldjem be azt neki! S...van egy ilyen történetem! – Viszont semmiféle képernyőn viszontlátni nem kívánom azt– leírom legfeljebb csak – tollal, papíron s vázlatosan csak..., egyes szám-harmadik személyben okulásra boldog s boldogtalannak – mi is történhetett meg velem ifjúkorom ideiben még —!

Színhely: tóvárosi vasútállomás, peron-vég, gyenge fényű lámpaoszlop alja:

Mesélő: harmincas nőalak, mint főszereplő

Műfaj: monológ

...Egyesegyedül állva, egy (menetrendet illető) rosszul értesült tétova magabiztosságával várakozva a sötét peronon... a távolból egy sietősen felé közelítő alakot látott kirajzolódni –, s kis válltáskájából ... minthacsak cukrot venne ki, vagy más haszontalanságra készülne épp – a rátörő veszélyhelyzetet érzékelve : a kemény műanyagborítón át kitapintva – anyjától-hozott ajándék-kését...észrevétlen elöbontotta (s) a láthatón rosszándékkal közelítő huszonéves ágrólszakadt felé (még mielőtt az testközelségbe ért volna) – előbb pillanatnyi elbambulást színlelt... majd a megmerevedett szorosan-markolt kést kirántva: hirtelen rávillantotta a gyér lámpafényben annak éles pengéjét. – „Jó ... ó ... van – csak azt — ! – Aztán ... mehet”...: hallatszott távolról egy motyogás még (s ő) jóleső diadallal nézhetette, ahogy a sötétség magába szippantja nyúlcipőt-vett támadója vonalait. Végetért a rettenet, – de ő egészen vonatindulásig élvezte ... annak az öntudatos cselekvés-sornak ritka gyönyörűségét, – mellyel az égiek – anyja rossz menetrendi információi s a peronvég kivilágítatlansága ellenében – kimentették őt erős-nagy riadalmából. – Ma is jólesik visszaemlékeznie arra a tóvárosi későestre, melyben személyes tisztaságát egy egész angyalsereg, vagy kilenc angyal védelmezte... a gonosztól akkor ... Olyan sikerrel , melyre mind a mai napig jólesik emlékeznie.

1998. febr. 8.

— A TV „Cigánykrónikája” ... a romakérdés égető problémái megoldásához – rossznál-rosszabb szereposztással élve – javasol új forgatókönyvet: — „Diszcigány-rendszer; cigányok államosítása; cigányság, mint egypárt-rendszer”!

— Horn Gyula szertelen szavaival visszhangzik egyre mindez! (Asztal alá söpörni ezt a szemetet nem lehet már többé, már lőttek a Horn-i népszerűségnek, s tarthatni attól is, hogy ... épp a cigányok fogják őt – a rendszerével együtt – móresre tanítani. (—) Ha már a cigánygyerekek iskolai rajzain is EGY központi Fény-nek láthatni sebzettségét (... s) hogy ők magukat mind ezen a fénykörön kívül látják (:) mint egy óvodai foglalkozáson készült TV-s képen észlelhetjük: az...őket körülvevő világban – ha kirekesztettségük ösztönösen kivetített ábráival nem is gyártanak a kívülálláshoz ezenmód ideológiát s ... „művészetet” sem teremtenek rajzaikkal (—) amit szóban nem tudnának kifejezni még: rajzban kérik azt számon ők tőlünk: több éltető fényt (segítségül) ! Ezek a gyerekek már egyfajta párbeszédre kell, hogy felnőjenek – s az Isten őrizzen minket...attól, hogy ebben akadályozzuk őket (!)

— Orbán Viktort készültem volna ma este, a művelődési házban volt fellépésén meghallgatni, de egy kóruspróbánk elhúzódnása, s annak politikába vesző utóhangjai miatt ez a tervem meghiúsult — ! – A politikára ma megint jellemző nagyfokú kiméletlenség és tapintat-hiány (különösképp a nők tekintetében) igen sokszor megnehezíti vitáink békés lebonyolódását. (S elaludni még tíz óraker sem bírtam eztán...sehogysem!)

— Éber éjjelibagolyságomnak ... jól jött hát Törőcsik Mari főszerepe: — Janisch Attila filmjével ... mely másnapig gondoskodott szórakozni-valókról. Teljesen levett a lábamról s ritka meglepedésemre szolgált végig az egész film, — de különösképpen Törőcsik öregasszony-figurája — : amelyben ő – feledhetetlen átélésben – egy szürrealista halál-víziót jelenített meg. (—) Törőcsik játéka, — végig...valószínűtlen figurákkal maga körül — éjjeli sofőrökkel, kik ... hol leteszik, hol felveszik e „bolond”, megmosolyogni való, öreg egyetemi tanárnőt s a halál settenkedő víziójával ...: ezzel a magányt-oldó végtelen utaztatással: az öröklét jótékony csendje borította be ezt az

egész filmet. A szótlán, végeleáthatatlan éjszaka révület-tájain, — a haldoklás dimenzióváltásait érzékeltetve — : Janisch ... és a szerepe szerinti önkívületi állapotba esett Töröcsik (:) örökérvényűt alkotott e filmmel. Kettejük teljesítménye az egész filmszakma előtt (ha még van ilyen!) tisztelgést érdemelne! —

1998. febr. 9.

Komótos kerti munkák idején ... bent a szobában – továbbra is a Nemzeti Filmszemle képei közt kutakodva — egy ún. „reflektív-kamerára” nyílik ki szemem. Ez ... a változatosságok újabb s újabb divatosságai helyett! – a dolgok benső lényegét mutatná (s) egy mozdulatlan, egyhelyt-álló kamera készítette, — újfajta látásmód képi látványosságával hat! – Kevés bár ez stílusirányzatnak, de ... még egy rendezői ars poeticának sem felelhetne meg – ámde ötletességéből...Oscart érdemelne! – „Másutt nincs, csak nálunk ... ilyen filmszemle”? — (Ma még van.)

1998. febr. 10.

— Este ... a véletlennek köszönhetően (s lányom feledékenysége folytán) hogy...dolgaim 360 fokos fordulatot vettek – kerültem föl Gábor unokám gimnáziumi osztálytermébe, ott is egy szülői értekezletre. – Lányomhoz közel foglaltam helyet, — szemben az osztályfőnökkel, ki is ekkor épp' így panaszkodott osztályára: „... Nincs bennük húzóerő; sokszor mintha ott sem lennének, senki és semmi iránt nem érdeklődnek”! – s nem egészen értve az elhangzottakat (végtére ő is ... felelős volna, rajta is múlhat, figyelnek-e vagy sem!) – gyanús szövegelésére egy (nemvárt) magyarázatot kaphattam aztán ... : magam előtt az ABC egy plusz „z” betűjével ... a latin fascinare (azazhogy bűvölni) igének első három betűjét fedezhettem fel a gyakorló-terem egy padján. Majd ... hogy a termen végigpásztázó szemeim, kivétel nélkül mindegyik padon hasonlókat láthattak? – „Elnézést!” – pattantam fel „(de) ilyen padokban én sem tudnék figyelni!” – A tanárnő szabadkozva ... az iroda felé irányított. – Megyek is panaszommal, ahová küld. – Ott (országgyűlési képviselő) igazgatónk bizalmatlanul fogad, s ... naiv felvetésemre – (miszerint, már ti. ha ők is halaszthatatlannak ítélnék e hadihelyzet orvoslását –, az iskolai Szülői Munkaközösség biztosan segítene abban, hogy változzanak a dolgok!) – egy „elnéző” eltekintéssel terelné magától messze témám, s....csevelyünknek végetvetve — föláll; majd széttárt karral visszautal előző mondatára: — a gimnázium pénztelen állapotait okolja, bosszantó nemtörődömséggel! – A folyosó magányában aztán megállapíthatom: az a bizonyos kovász ... ezúttal...kivételesen, mintha ... indulataimat dagasztotta volna —! Majd szét robbanok! –

— Csöpinek, volt kolléganőmnek panaszolódom az úton hazafelé, s ... ő vigasztal ...: — „Ne idegeskedj, hisz jót akartál!” Gyalogolunk a Tópart sötétjében (...) — Teremtőnk!.. Két hete sincs, hogy egy gimnazista lányt – a kollégiumba menet s nőgyógyászatról jövet – megerősakolt itt valaki, s e Várudvarra... az a diáklány tán épphogy ... azokból a padokból érkezett —, ahol naponta vehetett erőszakot lelkén e liberális szellemiség!

(„Alma mater” ... volt még ez az iskola az én időmben! Most meg? Padjai trágár feliratok és szennyes ábrák gyűjtőhelyévé lettek.)

De ért egy másik kellemetlenség is ma! (a Pennyben, ennekutána) ... egy tesze-toszán vásárolgató lumpen-pár-féleség férfitagja mögött araszolgatván – vele...ahogy véletlen ütköztem s ... őt...a „Nem szégyelli magát! — ? minek froclizza ezt a szegény asszonyt!” (:)erősakos okítgatásai miatt, hogy megróttam volna — az egy lumpen öntudat-vesztett grimaszával... — „Hát arra való ...!” — így replikázott. (S. akkor hallgatott csak el, mikor én ezt már válasz nélkül hagytam.)

— Két magyar katona (csendben, békén Rádiónk) – a Sínai-félszigeten végezte ma életét. Úgymond „balesetben”. –... „Újra termel a szekszárdi húsüzem” — (viszont e mondat „újra” szava – minthogy...v i s z a-sajátítást jelenthet: már nagyon jól hangzik!)

1998. febr. 11.

— Napok óta ébren vagyok ... jóval éjfél után is! S így hallhattam én is F. Kemal György újabb peréről (:) úgymond....„izgatásért” fogták perbe őt, — ki bírái ellenében az Aranybullára hivatkozott ma, — mint egyetlen olyan Alkotmányra ti., melyet ő is elismerhetne! (... Don Quijote ha nem kellett 56-nak—

hisz az időben túlnötte őt; de nem kellett 89-nek sem – mely azonban... meg sem érdemelte! – már a mai ... 98-as időknek ... kell az ő szellemiségét ki - hordania — ? Nem tudom.) Azt mondja Kemal, idézve az Aranybullából: — 'A népfelség alapján minden kormány leváltható!' (— „lenne” ... mondom én erre: ha az ... lehetne! – Nagyon szurkolok azonban magam is ennek az 1222-es elkötelezettséggel végzett hősi maga-meg-tartásnak.)

1998. febr. 12.

Egy egyszerű úti film – építészettel s lírával kapcsolt, folyamatos-gyorsan pergetett, természeti (álló-) képeivel (s...) ezen elemek pantheisztikus egybeolvasztásával: ... Nagy Károly hivatásos pannonhalmi idegenvezetőnek mai, művészi eszköztárral gazdagított úti filmjével a művelődési házban műfajt látszott teremteni. Bámulatra méltó ötletességének hála, nem volt nehéz végigülnünk ezt az estét. -

Nem volt ilyen könnyű dolgunk viszont a Penny-ben, ahol ... a nyugdíjasok pénztári sorában ... egy vénséges, tisztos férfit vett mocskos szájára (... mindannyiunkat a temetőbe kívánván rajta keresztül) — egy korán-terhessé lett, részeg nőneműség. Nekem ugyan sikerült megpártolnom a bácsit, s ... nem is váltam céltáblává ezzel; — de már odakint, anyja oldalán csak-csak lenyanyázott engem is ez ismeretlen. Otthon aztán nyugdíjas mundérom becsületében eljárva írhatom:

Bármilyen nagy is a ricsaj
Győz felette szíved csendje
Bírd magadat lélek-zetre
S megkönnyebbül benned a baj

1998. febr. 13.

— Egy riporter s egy belügyminiszter (rossz) szerepjátéka (... éjjel) a TV-ben: Liberalisszimus Havas Henrik kérde Liberalisszimus Kovács Lászlótól – ama hírnek kapcsán, hogy „Magyarország szabaddá teszi légterét a NATO repülői számára” Irak ellen - : ... „Nem éppen a szuverenitásunkat mutatná-e, hogy ebben a helyzetben ... tudunk nem-et mondani?” (!) — Ez lett volna az a tipikus mai álhír azonban (!) — hisz még nem szavazta az országgyűlés meg e dolgot (viszont nyilvánvaló, hogy ... már egy hónap múlva azt igenis megteszik!) – jellemzőn ez az az álhír, mely aztán ... hírré a média hatalma s befolyása által válik —! (S ily képmutató és közönséges politikusok kívánnak ma nekem jóéjszakát? – Viszont mégse mondhatom, hogy jobb lett volna elaludnom: ha egyszer nem megy az az alvás!)

1998. febr. 15.

Felnötteknek is megemészthetetlenül sok már az (az új iparizáció által ... kultikussá lett) erőszak, mely elamerikanizálódott képernyőnkéről árad: végeérhetetlenül, egész napon át. Végeláthatatlan fogyasztásaik emberi világról állati világra vetítésével, társadalmi frusztrációikkal (s)... a hagyományos léleképítő gyermekmesék műfaját megszenteltségtelenítve (:) ma az amerikai mesefilm kivédhetetlen jenky-fölényességgel árasztja el szennyeseivel otthonainkat. (Sajnálatos, de pusztán „szórakoztatás-képpen” teszi ezt...! Mint pl. köztévénk mai műsorában is...!)

– Viszont ... tegnap a város máltai estjén (:) Tata énekkarai nagyon-nagyon jól szerepeltek s – hogy egy sikeres nemzedékváltás tanui lehettünk ezen a KÉSZ-rendezvényen (s) Hermann Laci ismert szép tenorja ... a népszerű Rigoletto herceg áriájával úgy hatott rám, hogy most is emlékezetes még ennek meglepeően üdítő ereje ...

1998. febr. 16.

Az esti sötétben, Kovács tanár úr biblia-magyarozatáról hazajövet, váratlan lövések hallatszottak ... s az égen hirtelen fényvillanások. – S én (:) a pár napja felröpített médiahírré gondolva – a NATO-jelenlét nyomasztásában (s) egy háborút átélt gyerek szorongásával kértem volna meg... egy mosolygón várakozó fiatal tanárnő ismerősömtől: — „Nem fél?” — de mégsem tettem. – Úgysem értené, miért vagy mitől is...kellene neki ma...félnie!

1998. febr. 17.

Még...ma reggel ha hír lehetett – az amerikaiak háborús akcióját támogató országok felé – egy Irak részéről jött külügyminiszteri fenyegetés (s) az is, hogy itthon ... egyre többen tiltakoznak már Magyarország háborúban való részvétele ellen – pl. Munkáspárt, Csurka, Alba-kör, Népjóléti Szövetség stb. – de azután: (tempora moris!) a parlamenti szavazáson mindössze öt (független) képviselő nyilvánított ellenvéleményt, s szavazott a hazaszeretet ellenzéki szellemében. És (így) lett ma fölöttünk hivatalos háborús gyakorlótérre a hazai légtér! S ebben ... kinek és hogyan is jelentenének igazi kikapcsolódást, nyugalmat ... a Nagaszaki Téli Olimpia úrből-jött hírei!

— Virágrügyek sokaságát ijesztgette ma a frontos északnyugati szél, — legelső szűzhártyás kezdeményeit térképezte vele magának a téli kert s...a meggy a körte- és őszibarackágon napáztatta őst vizionált hozzá, jóelőre...a Természet. Tavasz jön (s) kopogó harkállyal jelenti be magát.

— Atkins Teremtés c. könyvét kezdtem el olvasni, s...érzem: ebből csak jó energiát nyerhetek. Nehéz (nem is egészen érthető) — de éppen ezért ...érdekel ma...a „jó és rossz minőségek s a használhatatlan és hasznos stb. energiák” dolga.

1998. febr. 19.

— Kiindulva abból, hogy a bűn az Isten-adta (természetes) szabadsággal való természet-ellenes visszaélés (:) Atkins „Teremtés” c. könyvének olvasatában...ezt tovább gondolva: – töprengök el azon, hogy mai világidőnk: akár a globalizálódás végét is jelenthetné! – Egy világ-vege pánik nélkül; azzal a zéró állapottal ti., mely idő a kezdet kezdetére válhatná az emberiség spirituális történéseit.

— Ez ... egy újra felcsavarodó „spirálmozgásba” hozva azt (...) magát az Életet spirituális rugóként mozgató! (S mi mind ... – ha 5 éves korunkra...már egy teljes életet éltünk le, és minden további történéseink e korai kor tapasztalatai finomított változatai csak) — a felnőtt szintnek közismert rend-ellenességeiben: egy korábbi fejlődési szintre való visszaesést tételezhetnénk (s így) – egy valaha élt létállapot újra-élhetetlenségét társadalmi állapotainkra is kiterjesztvén ...így éppenhogy a szocializmus formációjának ideiglenes voltára kellene, hogy rájőjjünk. S e mai átlagos napon (mint bármelyik más napon is) azt gondolom erről: amíg ezen eszme irányadói az emberiség...vezetői is lehetnek egyben? – mindegy az, hogy ... hol, mindegy, hogy ... melyik államban –... addig az őáltaluk hirdetett fejlődés:...vissza-fejlődés lehet csak az emberiség számára! S így mai állapotaink is...leküzdendő, átmeneti állapotok lehetnek csak! Épp ma kerültem egyébként ... egy (ily) „szocialista fejlődésben megállt” egyeddel (az odakinti világban) összeütközésbe... – Ittas férfi támaszkodott volna rám a buszon, – Tatabányára menet, s hogy ... kértem 'Ne tenné! ne dőljön már ... így rám!' – ő felülről rámsandítva – megállapította: „annyira ... még nem részeg” —! (S még) hogy 'akkor ... másra dőlné' —! No, s ...szinte naponta szembesülni ilyen otrombaságokkal. S (ha)...nem akarjuk, hogy ezek eluralkodjanak felettünk –, nekünk kell úrrá lennünk indulatainkon! Gyakori s nagy próbatételt jelent ma: hűnek maradni önmagunkhoz!

1998. febr. 20.

Egy osztály jár még mindig az eszemben ... egy régi gimnázium, — benne nagy padok (kényelmesen elfér azokban mindenki) – padfirkák sehol, mutatóba sem. Az a másik, mit tegnapelőtt láttam (:) ennek megszégyenítése! – Megvan még, megvan ez a terem is ... az emeleten, a folyosó végén fönt, balra (s) mint régen, most is rendes. S jólesik ma ennek csöndes titkaival álmosítanom álomba magamat.

1998. febr. 21.

A média Tetű, Bolha és Marha családneveiről nekem apám „úri-túri”-sága jut az eszembe: a sok családfát nélkülöző baji Túriak közt...őt ezzel a melléknévvel látta el faluja; egy másik Túri-t a „pálinkás”-sal; — de...a Thúry, Túry, Túri és a Turi: természetes névváltozással alakuló ill. jegyzői

önkényességgel alakított, – jelentőséggel bár nem bíró – (név)-változatok ma is. (Sőt: saját tapasztalatból véve a fenti mintát, tudhatom, hogy egyazon ember neve ... négyféleképpen is szerepelhet a különböző hivatalos iratokon.)

Délutántól estig, a fenti Református Imaház ma egy játszóházzá alakult át. (S) ezen ... az én unokahúgom Noémi lánya is mikrofonba mondta volt... egy adott témára írt vallásos történetét : saját feldolgozásoként... frappáns párbeszédekkel tarkított színpadi műben adta elő azt –. A Művészeti Iskola növendékei mellett még szerepelt (a valaha sikeres) Katolikus Lányok Szövetsége, a KALÁSZ is, újnán-szervezett tagjaival. De már ez utóbbi műsorszám ... szememben egy népieskedő utánérzésnek tűnt fel : egy valaha virult, bővérű humorral áldott népi színjátás végének. – Jóakarattal s némi humor sem mentesíthette műfaji korszerűtlensége hiányosságaitól. (A gyerekeket, kiknek fogalmuk sem lehetett jelzett mű előéletéről, — őket sajnáltam viszont...)

1998. febr. 22.

Az esti TV-műsor a szomszéd Szomód, Dunaszentmiklós s Agostyán polgármesterei panaszától hangos (kivéve talán Szomódot, mely leghangosabban tiltakozhatna pedig) — mert hogy...ablakok törnek be, csillárok hullanak s rengenek szinte a házfalak ... attól a sok éleslövészeti harcokcsigyakorlattól – mely elviselhetetlen zajszinttel betegíti...régóta az itt élőket. – (Miklóson, lányomnál jártomban mindezt én is megtapasztalhattam. Így hát) különösen mellbevágó lesz az a panasz számomra, mit ... Agostyán polgármestere tesz, Tóth András képviselőnkre ti.; minthogy a panaszra...e nevezett – „Oldják meg maguk!” ... tőmondattal felelt, elhárítva magától a felelősséget (azt a felelősséget) mellyel őt...dolgainkat intézni az Ország Házába választották. (Kiváló példát ad ilyen szocialista hatáskör-nélküliségre másrészt ... az az eset is, melyben e faluvezetők egyikét, alig egy hete – „kiskirálynak” jellemezte valaki énelőttem.)

A KÉSZ-napok rendezvényeit ma a Szt. Kereszt templomban Pápai Lajos megyéspüspök ünnepélyes misével zárta. – Vártam, hogy borral is áldoztat majd ő: — ilyen ünnepi alkalom jó lett volna arra, hogy ... „ne csak kenyérral” kelljen élnünk. – Előbben ui. én egy levélben fordultam őhöz, egy hasonló alkalommal s akkor...válaszában a két szín alatti áldoztatás hiányát azzal indokolta volna, hogy a ritka két szín alatt áldoztatás által ... kiküszöbölhetők...annak csorbái. De...hogy ezek mik volnának? – arról nem írt. Ennekem viszont éppen hogy ettől „csorbult” mai áhítatom. S tulajdonképp nem is értem válaszát. Ámde ez az egész rendezvény-sorozat végülis nagyszerű volt, s egész héten át...az volt az érzésem, hogy azon a szent kenyeret ... mintha angyalok osztották volna nekünk. – Megtelt a nagytemplom; – annak kórusa pedig önmagát felülmúlón, – kiváló ihletettségtől vezéreltetve magát, tiszta szövegmondással énekelte végig a latin misét. (Emellett: mély átéléssel is, bárha ma latint érteni...keveseknek adatott meg.)

1998. febr. 23.

... Kenyérkereseti hálójukban, mint partravetett halak kapkodnak a médiariporterek levegőért; mind-mind egy-egy ellenpéldája a „Tisztán, szépen magyarul” elve szellemiségnek. Élettért kapva: üresen pergő párbeszéd, szakmai fortélyok fitogtatása folyik, ezt mívelik mindahányan (:) központosítottan: választás előtti légszomj uralja a képernyőt. (Két hónapot, reméljük, kibírunk!) — Fenyő János „Buci Maci”-ja a kezemben. E ... gyilkosság által kimúlt milliomos lapjából egy utolsó példány, mint ritka kultúrcsemege kelletti magát előttem. – Az ő személyének szólt lövések a magyar polgári demokrácia halálát is jelenthették volna (:) — Ha maffiózó volt Fenyő, ha nem, e (... valóban) gyermekeknek szóló színvonalas gyermeklap folytatásra méltó kezdeményezés volt részéről: gyöngyszem ez az írott sajtó mocskában.

1998. febr. 24.

... Az Alkotmánybíróság – ha nem tudnánk, mire jó ez a szervezet (:) visszamenőleges hatállyal (:) ... semmisnek nyilvánította az önálló-nyugdíjjal nem-rendelkezők eddigi házastársi félrészenek egyötödre-csökkentését! Ez ma történt – mit is Ili néni pénzespostása nem tudhatott még (s)

gyanútlanul kézbesítette ... még neki (ama) csökkentésről szóló régi határozatot. (S) ő tűzpiros arccal ... szaggatott lélegzettel, — szinte belébetegedve ... abba a pofátlanságba, mellyel egy kormány-rendelet tudtán kívül megrövidíthette őt (:) törheti most szegény hetvenöt éves fejét, hogy ez a csúfság ... mint is eshetett meg vele (öregkori elmetornának: emlékezeti kihagyásokra!) S hiába traktálom őt alkotmánybírói jóhírekkel —! ... szemellátható, hogy egy szavamat sem hiszi. — Sőt, estére kezd lemondani (arról) hogy valaha is megértse ... a jogok jogtalanságba fordulásának, vagy épp e mai fordított helyzetnek a mikéntjét szenvedni egyre csak, reménytelenül. — Vajon hány nyugdíjas adta meg magát a sorsnak ugyanígy e mai nappal —?

1998. febr. 25.

Váratlanul jutottam hozzá ma — házsomszédom, P. Jóska feleslegéből ...a téli tüzelőfához. Tegnap még üres fásszínem telve, szép-sorba-rendezett, cserépkályhámba való hasábfákkal (—) Pista, a kacskakezű ... mire segítségre ajánlkozott, itt már minden el volt rendezve; elkésett hát ... (de, mert süttött a szeme az éhségtől, ebéddel kínáltam őt.) — Elnézve kiszolgáltatottságát: a sok negyven-éve-megtollasodott járt eszemben, meg... a felsőoktatás fiataljai, a maguk felsrófolt, 25-26%-ra pénzügyesített Bokros-féle hitelkamatjaival: ők, akik egyébként — híre ment...egyre kevesebben vesznek föl hitelt ezidén. — Az ilyen „nem-nyomulók” nyomora ... ha álmodik: vajon miről is álmodhat ma? —

1998. febr. 27.

Ugyanígy éreztem magam ... Csernobil sötét napjai idejében: mintha rossz sugárzások gyötörnék szerveim ... második napja már; s engedetlenkedik minden jóra való akaratom. (Édesapám ma tizenhét éve hagyta maga mögött ezt az árnyékvilágot .. s vele egyidőben: Bilicsi Tivadar, Rajz János s még két másik neves komikusunk is: 1981 tavasza volt, mely rádöbentett: — az ő humoruk, s így apámé nélkül is, elképzelhetetlen lett volna ama nehéz időket átvészelnünk. Legyen áldott emléküik!)

1998. febr. 28.

— Teljes napomat vidámította .. ahogyan Ili néni egy „sörben-pácolt csirkét” vázolt ma élém, — mint néhai sógornője utolsó kívánságát (s) képzelte el velem aztán, ahogy ő elétálatja azt (— mély sajnálkozással illetve a másvilági rokont ... ki ezt nem ehette! — Mert hogy...ő azt nem készítette el akkor neki, nem véve komolyan e kérést.) Egy nyárspolgár halálának előre-megrendezettségét nevettem ma én ki, az ő hatáskeltő előadásmódjának hála. (Pirók csirkéjének zamatos, kívánatos ennivalóságát, utolsó-kívánságos sütnivalóját)

1998. márc. 3.

A „képek szöveg nélkül”-ije Koszovóból fenyegető hírekkel érkezik.

KŐ-SZABÓ IMRE

Fürjes Péter a kukás

Ott állt a nagy szögletes kuka mellett az Aradi utcában. A tetejét teljesen felnyitotta és derékig behajolt, úgy kotorászott benne. A bűz, a különböző ételmaradékok szaga, illata változó módon mardosta orrát. De ellenállt, a cél fontosabb volt mindennél. Találni valami olyan dolgot, eszközt, amit majd pénzzé lehet tenni. Fürjes Péter, ez az ősz hajú, alacsony ember, a környék kukáit úgy ismerte, mint a tenyerét. Tudta, melyikbe mi található. A szemét árulkodott a házban lakókról. A szegényebbek kukái gyérek voltak még a szeméttől is. Krumpli héjat, káposztalevelet, eldobott sörös dobozokon kívül, más nemigen volt található benne. A gazdagabbak kukái mindenféle csecsebecsét, meg még jól használható holmikát is tartalmaztak. Általában kaját nem keresett, de ha egy boros, vagy pálinkás üveget talált, a fény felé fordította, hátha a tulaj hagyott még benne egy picit, pár cseppet, neki is. Ezt aztán meghúzta. Hétvégeken utjai mindig jókedvvel végződtek. Most is sikerrel járt, mert talált egy hosszabb alumínium csövet. Biztosan, valamelyik lakásban felújítást végeztek, aztán ez a cső feleslegessé vált. Mindjárt arra gondolt, ahogy súlyozta kezében, lehet olyan három, négy kiló, ez egy ezres biztosan. Az alumíniumnak jó ára van. Még talált néhány sörös dobozt. Ezeket mindjárt laposra taposta. Ezeknek a pléh dobozoknak a kilója közel háromszáz, de jó sokat kell belőle összegyűjteni, hogy legyen belőle pár forint. Még az a szerencse, hogy honfitársaink szeretik a sört. Az így szerzett dolgokat a kerékpárja csomagtartóiba rakta.

Na, ez a kerékpár, ez egy postás bicikli, valamelyik levélkihordóé volt. Zöld színű, elől egy nagy négyszögletes, vászonnal bélelt, vaspálcikákból készült doboz. Hátral az ülés mellett, mindkét oldalon hasonló. Ezekbe rakta a postás a leveleket. Ezt a kerékpárt leselejtezték és Fürjes Péter haverja, szerzett neki egyet. Sokszor össze is tévesztették, mondták: - Jön a postás! Aztán kiderült, hogy a kukázó Péter tekert végig, napi útvonalán. A szerzemény, amit naponta összeszedett vashulladékból, sörös dobozokból, néha színesfémből, kitett ezeröttszáz, kétezer forintot.

Fürjes Péternek nem volt szakmája. Ő mindig segédmunkás volt. Dolgozott egy gyárban, még a múlt században. Ott olyan udvaronc munkakört töltött be. Volt egy fém talicskája, azzal járta a gyár udvarrészeit. Söprögetett, összeszedte a szemetet. Aztán elcsalták az építőiparba, több pénzel kecsegtették, de ott sokat kellett trógerolni. Nem volt valami erős ember, ott is hagyta ezt a téglá, maltercipelési területet. Aztán tengett, lengett, csak úgy. Néha vállalt olyan napszámos melót, kertásást, avar gereblyézést, seprést a vállalt házkörül. Úgy látszik a sors ezt szánta neki. Amikor elérte a nyugdíjkorhatárt, a megállapított nyugdíja olyan alacsony lett, hogy ő maga sem akarta elhinni, hogy csak ennyivel, kitolják a szemét. Nem volt otthonülő ember, így lett kukázó belőle. Feleségével élt, egy városszéli házrészben, csendesen.

Megvolt a napirendje, korán kelt, mert szinte kidobta az ágy. Vette a levetett postás biciklijét és az általa kijelölt területet bekerekezte. Amit összegyűjtött, leadta a MÉH telepen, zsebre tette a forintokat, néha betért a „Bözsi néni” kocsmájába egy kisfröccsre. Többet nem ivott, mértéktartó ember volt. Egyik alkalommal az egyik kukában talált, valamiféle szerkezetet. Nem tudta eldönteni, mi lehet. A kocsmában mutogatta, többen is kézbe vették. Találgatták csak, de nem tudták kitalálni rendeltetését.

-Ez biztosan egy motorba való! – mondta egy kalapos férfi.

-Ilyen a motorban nincs! Ez inkább egy tévé alkatrésze – mondta egy overálos, szőke srác.

-Eladom! Megveszitek? – kérdezte Fürjes Péter és a kezében tartotta a szerkezetet.

-Kösz, nem kell! – legyintett a kalapos.

-Tetszik! – tette hozzá az overálos. – De mit csináljak vele?

-Nézegeted! – mondta a kalapos és ezen nevettek.

Fürjes Péter pedig fogta a kezében ezt a felismerhetetlen, de valószínű, értékes szerkezetet. Már meg is bánta, hogy üzletelni kezdett vele. Szótlanul megitta a kikért kisfröccsét és köszönés nélkül, kiment a kocsmából.

Egyik körútja során, esett az eső. Nem nagyon volt kedve csinálni ezt a „kuka-melót”. Tolta a levetett postás biciklit, néha felült rá. Egy ilyen felülés során kicsit egyensúlyát veszítette és nekijajtott az út köves padkájának. Érezte, hogy valami történt a biciklivel, mert egy nagyot reccsent. Ahogy leszállt róla a kormány a kezébe maradt, a vázhoz csatlakozó része eltört. Még szerencse, hogy neki nem esett baja. A kerékpárt haza vonszolta, mire odaért, teljesen elázott. Szomorúan támasztotta a veranda oszlopához. Gondolta, majd meghegesztik és minden rendben lesz.

Aztán ebben sajnos tévedett, mert két lakatosnak is megmutatta, nem lehet meghegeszteni. Ki kell az egészet cserélni, arra pedig nem volt pénze. Így kukázó körútjai szatyrok cipelésével már nem neki való feladatnak bizonyult. Elfáradt és sokszor nem is volt kedve végigmenni a megszokott útvonalon. Elkeseredett volt, a sors azt a csekély forintokat is elveszi tőle, amelyet szorgos munkával így kiegészített. Töprengett, mit lehetne tenni, de nem jutott eszébe semmi.

Talán rá két hétre, amikor szatyros, gyalogos, gyűjtögető útját járta körül, látta meg azt a babakocsit. Ez a szerkezet egy jobb módú család udvarában állt. Szinte árulkodott magáról, mintha azt mondta volna kissé elhasznált vászna: - Vigyél el, itt már nem kellek! Négy kereke, vastag tömörgumiból volt, a váza fényes, nikkelezett. Mindjárt arra gondolt Fürjes Péter, milyen jó lenne neki ez a babakocsi. Pakolhatna bele, könnyű lenne szállítani vele a megszerzett holmikat. Ahogy így ábrándozott és nézte ezt a kiszuperált, megunt, de mégis csodálatos szerkezetet, egy nyakkendős, középkorú férfi lépett ki az udvarról az utcára.

-Ne haragudjon! – szólította meg Fürjes Péter és torkában dobogott a szíve. – Bocsánat, kérdezhetek magától? – folytatta.

-Tessék! – mondta röviden a nyakkendős, szintén öszülő férfi.

-Azt a félre állított babakocsit még használják?

-Már nem!

-Akkor mi lesz a sorsa?

-Kidobjuk! – mondta a nyakkendős, középkorú férfi. Aztán mintha megértette volna, mire ez a kérdezősködés. – Kell magának? – kérdezte hirtelen.

-Ha ideadja, megköszönném! – válaszolt szívdobogva Fürjes Péter.

-Jöjjön, vigye! Már úgy is azon gondolkodtam, hogyan szabaduljak meg tőle. A gyerek már óvodás, nem kell neki – és kinyitotta az ajtót, hogy Fürjes Péter birtokba vegye a babakocsit. Megfogta és gyorsan kitalta az utcára. Még annyit kérdezett: - Mivel tartozom?

-Semmivel! – legyintett a férfi és elindult az utcán parkoló fekete Mercedesz kocsija felé.

Fürjes Pétert boldogság kerítette hatalmába. Ezzel a babakocsival az összetört postás bicikli helyett, megint végigjárhatja kukázó útvonalát. Ez olyan volt számára, mintha öreg Skoda autóját egy szép, sűrű Audira cserélte volna.

Kő-Szabó Imrének 82. születésnapja alkalmából szeretettel gratulálok, jó egészséget, boldogságot, további sok szép irodalmi sikert kívánok! A Szerk.

EGRY ARTÚR

PROCEDÚRA

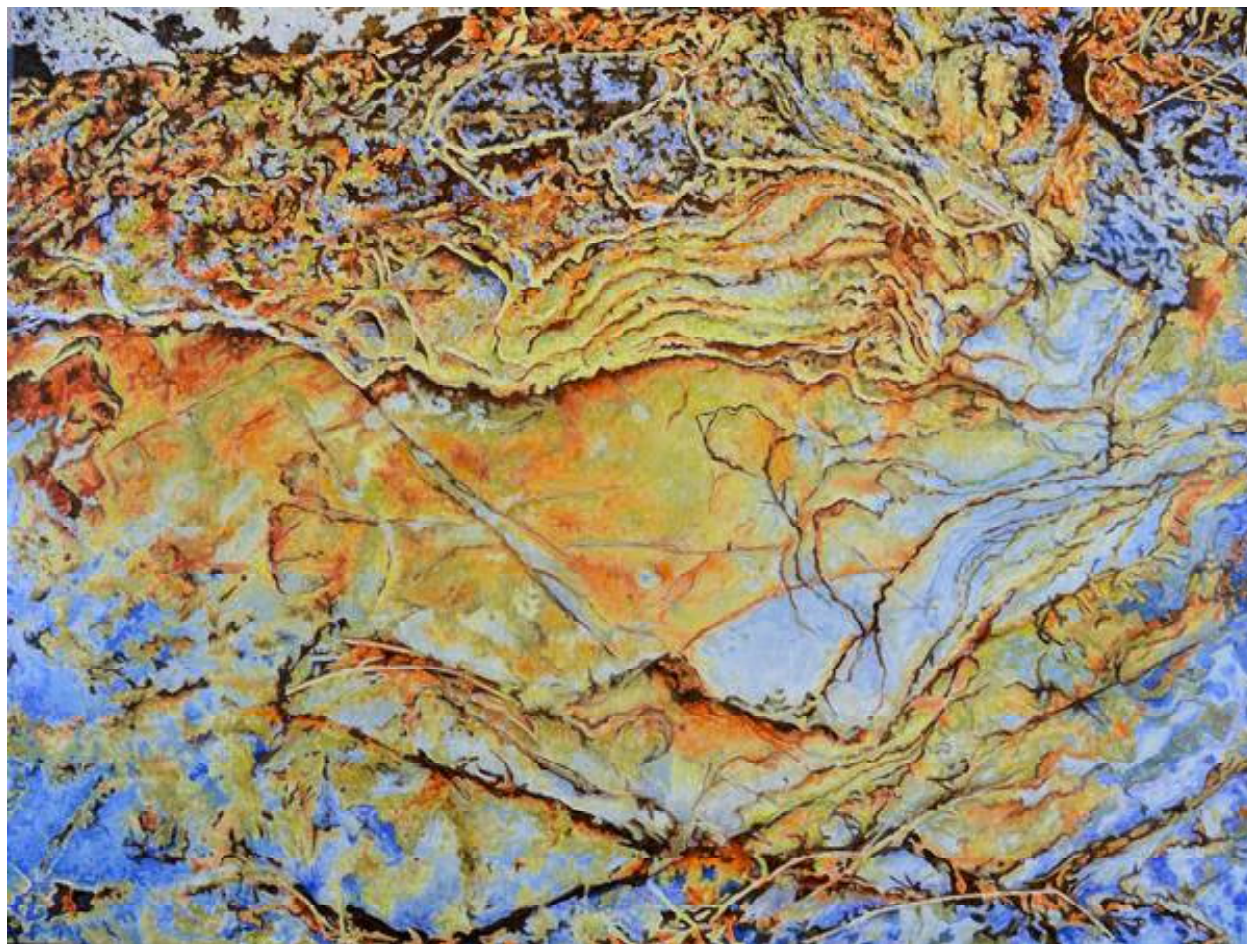
(1)

öltsd fel a hollófekete leplet
vedd magadra a gyász tompa színét
elvesztegettéll megint egy percet
forgasd hát szádban az ima ízét
akár a tenger keserű füvein
akár negyven napra a pusztán
etted mit tettek böjt ünnepein
elibéd s ezeken éltél pusztán

(2)

koromtól vergődő sebesült lepkék
egódba villannak mint tompa szike
ülj tort minden odalett percért
a bánat most az egyetlen jelige
akár a tenger keserű füvein
akár negyven napra ott kinn a pusztán
tisztulj meg magányod őrtüzein –
Istenre számíthatsz pusztán

(Budapest 2004)

Óvári János: CSILLAGÖSVÉNY. 1017. 90x120 olaj, vászon

HORVÁTH ÖDÖN*versei***Fenn, a sziklán**

Felmásztam a sziklára. Most itt állok
a szédítő magasban. Tárt karokkal
felfelé, az égre tekintve várok:
mikor nyílik ki reményt adón jobban?

Szeretném látni sokkal behatóbban,
sokkal mélyebben, hitben erősödve.
Idáig csak a gomolygó felhőkre
figyeltem, rájuk összpontosítottam.

Idáig csak a Nap sugarát rejtő,
vastag ködréteg nyomasztó hatását
éreztem, azt a félelmet keltő

érzést, ami már olyan sokszor átjárt,
felbolygatta lelkem s békémre tört, mert
legállhatatosabb tönkretevőm lett.

Őrzóangyalomhoz

Legyél velem utolsó perceimben!
Te, akit az ég oltalmamul rendelt.
Vigasztaló otléted nyújtson enyhét
kibírhatatlan szenvedéseimben.

Legyél velem, védelmezz a Gonosztól;
végy szárnyad alá; többé ne kísértsen!
Csak a te bátorító szavad értsen;
szabadíts meg, ne hagyj, hogy elvonszoljon.

Ha akkor te vagy velem, s kezed érzem:
azt a jóságos, segítő kezet,
kínom csökken, mert távol tartasz tőle.

A verejtéket is te törölöd le
homlokomról; bár a vég közeleg,
megenyhülök; úgy megyek el békében.

**A nemrég 80. születésnapját ünneplő Horváth Ödönt nagy szeretettel üdvözlöm,
jó egészséget, kitartó alkotókedvet, és szép irodalmi sikereket kívánok, Isten
áldásával! A Szerk.**

A damaszkuszi Út

A beteljesülés magasztos perce;
amikor a jóslat valóra válik.
A következő virradattól kezdve
kiterbélyesedik és a máig

bizonytalan lét egyszerre csak titkos,
de teljesíthető vágyak forrása
lesz: biztató, állandósuló, biztos
alap, a tökéletesség csodája.

Cél, de maga a célhoz vezető Út
is, a helyes irányt kijelölő fény
segítségével bejárható Ösvény.

Megtisztulás, ahol az ijesztő múlt
megszerzett nyugalmadat nem zavarja;
álomittasan tekinthetsz magadba.

A világűrben

Engem csupán vágyam visz el,
arra a titkolt, fénylő pontra,
ahonnan égre jutni fel,
szinte csak gyerekjáték volna.

Engem az idő megbecsül,
mert becsülettel kihasználtam,
velem felhőkön túl repül;
ne lehessen boldogabb nálam.

Engem a tér, ha néven szólít,
megyek, nem veszem fontolóra:
hová, miért? Csak szállok, szállok.

Valamerre. Miközben váltott
ütemben csillaghoz csapódva,
nézem a világűr lakóit.

CSÁKY KÁROLY

Létformák

Halottaim száma
szaporodik egyre:
sokan megindultak már
a ravatalról
lélekbe rejtőzve
fel a mennybe.

Keresi új helyét
fiam és nejem,
anyám s a többiek
túl e földi fényen,
csillagok mögött,
az örök világosságban.

De itt
lent
is
teremtődnek új nyomok,
pótolják hiányunkat
az utódok,
s így teljesedik
ki
a mindenség
ideje.

(2018. február 18.)

FETYKÓ JUDIT

Hiány

A gondolat szóval kimondva
hiánnyá, féligazsággá válik,
nem fér bele, mi a gondolatba
lélekből ragyogva sugárzik.
Bármit mond a hang, csak hang,
nincs benne a teljesség,
a képzeletből csak egy szalag.
Hol van hozzá az egész?

ELBERT ANITA**Az azúr égen**

Az azúr égre ujjammal
Felvéstem az új kor
Jelképét, a feltámadást,
A bárányfelhők útja lett
Ösvényem, s bámulom,
Mint szárnyalnak a gyapjas
Felhők a horizonton,
Tekintetem előtt.
Olyan nyugodt a távol,
Kipörögnek, és szétszédnek
Az azúr égen a betűk, melyek
Ujjbegyem külső ívein
Nyugszanak, és belenyomódnak
Az ég titkos szövetébe.
A menny talaja leér a földre,
Lehúzza a sok angyal, kik
Az embereknek segítenek,
A misztika átjárja a föld
Szövegeteit, mikben
Összekoccannak a szelíd
Molekulák, és szentté
Válik a profán.
Mintha az eszmélet észre
Döbbszenté az embereket,
Mikor felnéznek az egek fogaskerekére, s
Meglátják az új látomást, mely
Elcsendesíti az ecset nyomát.
A felhők iramában rajzolok
Rájuk, vastagon, és vékonyan,
Ecsetem: ujjam, s mintha
A nyomok egy újabb olvasatot
Varázsolnának elém. Olyan ez az égrírás,
Mintha fehér festékkel rajzolnék
A fehér papírra, s az előtér és
A háttér egynemű volna.
De nem zavar, hogy más nem
Olvashatja, az azúr ég
Emlékezetében benne marad
Az új kor üzenete, a bölcsesség,
Mely minden ember sajátja lesz
Egyszer, mikor megértik, hogy
A bárányfelhők útja ösvényük,
S elfelejtik, hogy a profán
Csak otthonuk, és a szent
Feltűnik, mint új látomás,
A lelkük legmélyében.

VÉGH TAMÁS

Csengey úr lázdala

Álomhozó hajnalokban hittem,
s reméltem, hogy a tiszta szó elég lesz,
s tettünk nemesít erősebbé, jobbá a halálnál.
Bízam, ó hogy bízam én benned szabadság!
S most látom, hogy dögszagú, ármányos csönd
hajol ránk azóta minden kivénhedt éjszakán.
Nyájunk szanaszét szaladt, mindegyik birka
külön akarat, s vert pásztora után egy se kutat.
Szívzabáló kórságok Nessus inge nőtt ránk,
gyors kocsikban lassú halál araszol, s napestig
nem oszlik köddé a motorizált röghöz kötöttség.
Félelmek fortéllyal szótt köntösét hordjuk
s napi kenyerünk-rutinunk lett a megalkuvás.
Köreinken kívül, mások létük peremére érve
hídavatást játszanak, kiáradhat folyó, patak,
torkunkon torlódhatnak gyűrött szavak,
semmi erő a földre nem igézi itt e tájon
a kufárok székesegyházait. Lásd be testvér,
hogy nem erre szegődtünk. Nem csorog éltünkre fény,
s nem lehet elég kemény a megpróbáltatásunk,
mert itt a közöny embertől emberig ér. Közben
évek osonnak, s csak tart egyre ez a csendes ámulás.
Hiába annyi vádló szó, végzetre írt versek tengere,
megannyi csontzörgető látomás. Mind egy irányba tart,
s máglyává lesz lassan minden parázsló káromkodás.

2018-05-21

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

A párhuzamok

két vagy tizenegy dimenzió, mindegy, pontthalmazok,
egyikben sem találok a negatív végtelent,
ha egyáltalán arra van a múltam, avagy jómagam,
kotnyeles kíváncsi, csak körbe-körbe lesek, hátha

terek, terek, gondolatok rácsai, kitöltve falazó nullákkal,
rájuk illatokat és a mindent álmodom,
gyönyörködök, igazi játékok,
szemezgetek velük, nyitnikék ébresztőinek színeire

a minden fakopáncsai közben a féreglyukakból
űzik a kéreglakó törpéket, a fényevőket,
csúszómászó időcsomókat, ködös csavargókat, ...

de a párhuzamok mértani helye akkor is a kettőspont

hisz ő játssza mindig a nyitányt, a felsorolásokét,
mi pedig sejthalmokká omlunk, porból porrá,
igét dobálunk jobbra, balra, az is a másé,
és lessük az alagút végét, holott a gömb kívül-belül

végtelen, ahol csak a párhuzamosok randevúznak,
a se idő se tér ajtaja: ... majd kopogj, ... és ne felejts,
az idő még is csak neked dúdolja a szférák zenéjét,
mindig csak neked, a léte bizony benned

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

A “BOSZORKÁNY” III. RÉSZ

6. FEJEZET

Szabó Gábor a taxijában ült és mélyen aludt.

Délelőtt kilenckor kezdett és most este tíz óra volt. Kemény nap állt mögötte. Valahogy úgy alakult, hogy folyamatosan volt utasa, ráadásul nagy, hosszú fuvarokra vitték, bűn lett volna abbahagyni a munkát. Legutoljára Pesthidegkútra szállított ki egy spicces társaságot – két nőt és két férfit –, végigdalolták az utat, Gábornak majd beszakadt a dobhártyája a gajdolásuktól. Ráadásul cigarettáztak, a kocsiban vágni lehetett volna a füstöt, hiába húzta le az ablakot. Gábor nem dohányzott, utálta a füstszagot is, de ilyen jól fizető fuvart nem szalaszthatott el.

Ezt megelőzően Rákospalota szélén járt, és szerencséjére visszafelé is akadt utasa, aki dupla borraivalót ígért, ha időre beérkeznek az Erzsébet térre, ahol, mint mondta, fontos a találkozója lesz valakivel. Tíz percet sem pihent, már szálltak is be a pesthidegkútiak.

Most a Bazilika mögött parkolt. Szándékosan húzódott félre, mert érezte, ha nem szundít egy keveset, baj lehet, már így is alig látott, annyira marta szemét a fáradság. Hazamenni nem volt kedve. Úgy gondolta, alszik egy órácskát, aztán majd eldönti, hogyan legyen tovább. A rádió halkán szólt, valamilyen finom muzsika zsongott, de ő ebből mit sem hallott, olyan édesdeden horkolt, mintha nem a kényelmetlen autóban, hanem selyempaplanos ágyban feküdne, még mosolygott is álmában.

– Bocsánat... – kocogtatta meg egy kéz az ablakot. – Szabad a taxi?

Gábornak időbe telt míg magához tért. Megropogtatta a vállait, fűjt egy nagyot és gyorsan letekerte az ablakot. A homályban nem láthatta az utas arcát, csak annyit tudott kivenni, hogy nő és két jókora bőrönd áll mellette.

– Elnézést kérek – szállt ki zavartan a kocsiból. –, kissé elnyomott a fáradság, hosszú volt a nap. Természetesen mehetünk, hölgyem. Megengedi, hogy berakjam a bőröndjeit a csomagtartóba?

– Köszönöm, nagyon kedves – mondta a nő és odaült a vezetőülés mellé, előre. Kellemes, mélyen zengő, kulturált hangja volt, s úgy ejtette ki a szavakat, mintha verset mondana.

– Hová parancsolja, hölgyem? – indította be a motort Szabó.

– Pillanatnyi türelmet kérek – válaszolta a nő és a táskájában kotorászott. – Felgyújtaná a lámpát? Egy cédulára írtam a címet. Hol is van... ó, megtaláltam! Igen... Mátyás király út 22. Nekem azt mondták, valahol fenn van a Svábhegyen.

– Tudom, ismerem, megfordultam már néhányszor arra – mondta Gábor. Kikanyarodott a Bajcsy-Zsilinszky útra, közben tovább beszélt. – Elegáns környék, kacsalábon forgó paloták, élvezet arrafelé vezetni, kár, hogy a sötétben nem sokat kapunk a panorámából. Azért onnan lenézni este a városra mindenképpen szemet gyönyörködtető élmény. No persze, önnek ez már megszokott lehet.

– Ellenkezőleg, még soha nem jártam ott. Számomra újszerűbb lesz a látvány, mint önnek. De nagyon kíváncsivá tett. Szívesen venném, ha ott fenn megállnánk egy percre.

– Milyen számár vagyok, emlékezni kellett volna rá, hogy a papírról olvasta a címet. Különben rémlik nekem, hogy a 22-es szám alatt valamilyen magán-tüdőklinika működik. Netán oda igyekszünk?

– Hát... azt hiszem igen – az utas hangja furcsán elbizonytalanodott. – Ott fogok dolgozni.

– Értem már. Ön bizonyára orvos.

– Óh, nem, félreértett...

– Mert nincs is szebb hivatás a gyógyításnál, akár orvosként, akár ápolónőként.

Válasz nem érkezett. Piros lámpát kaptak, meg kellett állniuk. A fény egy pillanatra rávetült a nő arcára és Gábor örömmel fedezte fel, hogy utasa szép arcú, fiatal nő, s bár ruházata egyszerű, rendkívül izléses. S mintha már látta volna...

olyan ismerősnek tűnt! Kezében szorongatja a cédulát, talán attól fél, hogy elveszíti. Most a lány is feléje fordult, talán kérdezni akart valamit, ehelyett felsikoltott:

– Maga... Jézusom, hiszen te... Szabó Gábor vagy! Gábor! Nem ismeresz meg?

– Tessék? – lepődött meg a férfi. – Ne haragudjon... rengeteg ember megfordul az autóban....

A lány egy picit közelebb húzódott, haját hátrasimította, hogy az arca jobban látszódjék.

– Segítek emlékezni. Együtt voltatok katonák a bátyámmal. Sokszor találkoztunk, amikor látogatóban voltam a laktanyában. Egyszer te kísértél ki az állomásra, mert Feri valamilyen büntetés alatt állt...

– Feri...? – hebegte a meglepetéstől Szabó. A lámpa zöldre váltott, kénytelen volt tovább haladni, de alig ötven méter után félreállt. – Miféle Feri... Uramisten! Csak nem Tóth Feriről beszél? Ágnes...? Tóth Ágnes! Nem, ez képtelenség... ez nem lehet igaz! Maga...te élsz? Én abban a hiedelemben voltam, hogy... de kérlek, meg ne bántódj... volt egy szörnyű autóbaleseted és...

– És meghaltam. Nos... – nevetett gyöngyözően a lány –, bizony nem sokon múltott. Feri mesélte, hogy hetekig naponta látogattál, virágot is hoztál, ott ültél a kórházi ágyam mellett, de én aludtam, pontosabban kómában voltam. Megtapasztaltam, milyen a klinikai halál. Amikor valamelyest jobban lettem, írtam neked, szerettem volna megköszönni a kedvességedet és mindazt, ami a baleset előtt... de hagyjuk. – Szomorúan lehajtotta a fejét. – Sajnos a levél visszajött azzal, hogy a címzett elköltözött.

– Igen, lemondunk rólad, a bátyád, az orvosok, és a szüleid is. Elkéseredésemben ott hagytam csapot-papot, a temetést sem akartam megvárni, feljöttem Pestre, hogy elfelejtselek. Képtelen lettem volna ott élni, nélküled. Elviselhetetlen volt a tudat, hogy már nem létezel, minden rád emlékeztetett. De ha tudom, hogy életben vagy... Istenem! Mennyivel másként alakulhatott volna a sorsunk. Legalább Feri...

– Őt ne hibáztasd. Évekig keresett, kutatott utánad, még újsághirdetést is közzétett, de úgy eltűntél, mintha a föld nyelt volna el. Arra gondoltunk, külföldre mentél.

– Téged gyászoltalak...

– Engem? – a lány egészen meghatózott.

– Valósággal belebetegedtem a gyászba. Aztán az élet folytatódott... Kérdezhetek valamit?

– Amit csak akarsz, hiszen mi... – riadtan elhallgatott.

– Férjhez mentél?

– Igen. Öt évvel később megismerkedtem egy nagyon rendes fiatalemberrel, aki pontosan úgy nézett ki, mint te. Félre ne érts... – pirult el kissé –, nem akarom a múltat felhánytorgatni. Fiatalok voltunk, egyikünk sem tett esküt a másiknak. Három évig éltünk együtt a férjemmel. Rák... nem szívesen részletezném, mennyit szenvedett szegény. Sajnos, gyerekünk nem volt. És te? Megnősültél?

Szabó nagyot sóhajtott.

– Meg.

– Ezt a választ nagyon rövidre szabta. Nem sikerült a házasságod? Boldogtalan vagy? Bocsáss meg, hogy faggatlak. Természetesen nem vagy köteles válaszolni.

– Ne szabadkozz, jogod van tudni rólam mindent. Csak nem akarom a találkozásunk örömét megkeseríteni azzal, hogy panaszkodom. Lehet, hogy Klári kiváló feleség lett volna másik férfi oldalán – persze, nem kell féltetni, így is megtalálja a magához illőt –, számomra egyetlen nő létezett igazából és az az egyetlen meghalt, legalábbis én úgy tudtam. És most, tessék, itt ül mellettem és azt kérdezi, boldogtalan vagyok-e. Igen, most az vagyok. Neked úgyse tudnék és nem is akarok hazudni. Azért büntet az Ég, mert nem volt elég erőm és kitartásom várni rád a legutolsó pillanatig. Gyáva voltam és kishitű, s most fizetnem kell. Megérdemlem. Szerencsére nálunk sincs gyerek.

– Eszedbe jutok még néhanapján?

– De hányszor! És ma ez életemet odaadnám, ha még egyszer előlről kezdhethénk...

– Hallgass, kérlek! Isten ments megbolygatni a családi életet.

– Szép kis családi élet, mondhatom – legyintett a férfi keserűen.

– Mindegy, akkor is tartozol valakihez.

– Most, hogy ismét megtaláltalak, most veszítselek el újra? – tört ki a férfi. – Ez nem igazság!

– Lehet. Akkor sem akarok kettőtök közé állni. Jó nekem így egyedül. Megszoktam.

– Van valakid Pesten? Ha nem akarsz, ne válaszolj.

– De, válaszolok. Nincs senkim. Se barátom, se rokonom... illetve, állítólag egy unokanővérem él a fővárosban, de hogy merre, hogy hívják, fogalmam sincs. Amióta a szüleink meghaltak, minden kapcsolat megszűnt a két família között. Máskülönbén apám öccsének a lánya... Kár, hogy...

Elhallgatott.

Túl sok mondanivalójuk volt egymásnak ahhoz, hogy beszélni tudjanak. Csak néztek egymásra némán, könyörögve.

*

Nagyjából ugyanekkor kisírt szemű nő szállt fel a hatos villamosra, jobb arcán rikító, kék-piros folt éktelenkedett: egy ütés nyoma. Megállt a peronon, fájós arcát nekiszorította a hideg ablaküvegnek. Többen is odanéztek, de a nő nem törődött a báméskodókkal. Táskájából púderdobozt vett elő, megpróbálta eltüntetni az árulkodó vörös foltot. Hangosan felszisszent, amikor a pamacs a bőréhez ért.

Közvetlenül mellette húsz év körüli, tarajos frizurát és fülbevalókat viselő férfitársaság randalírozott. A kigombolt bőrmellényen át elővillantak a félelmetesen kigyúrt, meztelen felsőtestek, tele voltak tetoválva mindenféle állatfigurákkal. Hárman voltak, egymást ugratták, míg valamelyikük figyelme rá nem terelődött a nőre. Odasúgott a többieknek, mire harsány röhögésbe törtek ki, majd kivált közülük az egyik behemót és odaszólt a nőnek:

– Mi van, kisanyám, kifizettek?

A nő dühösen hátat fordított, de a tolakodó fickót ilyen könnyen nem lehetett lerázni.

– Ez a legújabb párizsi divat, bébi? Mindenesetre olcsóbb, mint a kozmetikusod.

– Menj a francba, te bunkó – mordult vissza a nő. – Törődj a magad dolgával.

– Ha akarod, majd én meggyógyítalak, sőt meg is vigasztallak – mondta a tarajos. – Nagyon értek az ilyesmihez, igaz, srácok? Na, mi van, kisangyal? Akarod, hogy megkeressük a fiúdat?

A nő mintha hirtelen meggondolta volna magát, megfordult és figyelmesen végigmérte őket, mindegyiket külön-külön.

– Hogy mondtad? – kérdezte, ajkát tűnődően harapdálva.

– Ahogy értetted, bébi. Megkeressük a fiúdat és rábeszéljük, hogy kérjen tőled bocsánatot.

– Hm – mérte végig a nő. – Nem is rossz ötlet, bár a bocsánatkéréstől eltekintenék. Ha nem csak a nagy pofátok van, hanem szorult is belétek némi kurázszi, én benne vagyok. Tudom, hol tartózkodik jelenleg. Ha megteszitek, fizetem a ma esti bulit. Mindössze egyetlen megállót kell visszamennünk. Ha olyan bátor fiúk vagytok, amilyenek mutatjátok magatokat, hát csak rajta. Utána beszélhetünk arról, ki vigasztal meg kit. Oké?

A fiúk összenéztek. Idétlenül vihogtak, megdöbbenette őket a váratlan, merész ajánlat. Aztán a bőrdzseki felrikkantott.

– Nyomás, fafejek! Elkapjuk a pasast. Kapás van!

A villamos ekkor állt meg. Mind a négyen leugrottak.

– Mehetünk gyalog is – intézkedett a nő –, csak egy köpésnyire van a presszó. Ott ül a pasasom az új nőjével. Könnyen megismeritek, piros garbó, fehér kordbársony nadrág, a nő haja kékre van festve, de őt nem kell bántani, ő nem tehet semmiről. Megvárlak benneteket idekinn. Nyugi, szavamat adom, hogy nem lépek le, megmondtam, hogy állom a balhét. Utána elmegyek veletek, ahová akarjátok, nem vagyok zárdaszűz. Na mi van, miért nem indultok már? Betojtatok?

– S ha meglépsz? Előbb-utóbb téged is megtalálunk...

– Nesztek, itt van a táskám, mindenem benne van, igazolványom, pénzem, lakáskulcsom. Ez elég lesz biztosítéknak? Vagy csak ürügyet kerestek, mert féltek lecsapni egy fajankót?

– Gyerünk, srácok – adta ki a vezényszót a fő-tarajos. – Rendes csajnak látszik, nem kell a táska, ez nem fog átvágni minket. Ahány ürgén piros garbó van, mindnek beverni az agyát, biztos, ami biztos, nehogy a szép fiúcska kimaradjon. Indulás!

Klári ott maradt egyedül az utcán. Cigarettaát vett elő, rágyújtott, közben azt mormolta:

– Rózsának igaza lett. Annak a rohadt döngnek ez a jóslata is bevált. Hm, ez egyre érdekesebb. Érdemes volna jobban a körmére nézni, hátha lehetne kezdeni vele valamit. – Nagyot szippantott a cigarettájából. Egy gondolat suhant át az agyán, olyan élesen, hogy megtántorodott. – Már csak az hiányzik, hogy Gábor tényleg felcsípjén valakit. Hál Istennek, amilyen mulya, ettől nem kell tartanom.

7. FEJEZET

A halálos baleset óta Sudár úr, ha egy mód volt rá, nagy ívben kerülte a találkozást Rózsival. Sehogy nem ment a fejébe a pénztárosnővel kapcsolatos jövendölés. Ha mégúgy véletlen elszólás volt is, képtelen volt napirendre térni felette. Sudár úr teljes lelkéből megvetett mindent, ami összefüggésbe hozható a babonával, márpedig itt erről van szó, szintiszta babonáról. Amit azonban még ennél is jobban utált, az a pletyka volt, és ő nem akart semmiféle fölösleges szóbeszédbe keveredni. Ezerszer megbánta, hogy annak idején Klárikának előhozta az esetet, tudhatta volna, mi lesz a vége, de most már mindegy, vissza nem szívhatja, s csak remélhette, hogy a fiatalasszonynak van annyi esze, hogy hallgasson a dolgról. Majd beszélni fog vele, hogy tartsa a száját, ha ugyan rég el nem késett vele. Rózsiról mostanában egyre többet hallani, nincs olyan ember, aki előbb-utóbb szóba ne hozná. Margó nénit sem ártana figyelmeztetni, hogy állítsa le magát, mert könnyen megütheti a bokáját: Lakatosné akár fel is jelentheti rágalmazás címén.

Sudár úr a bejárat előtti járdát söprögette. Igazság szerint minden napon másnak lett volna a feladata, a sorrendet kifüggesztették a bejárat ajtón egy papírlapra, de senki nem vette komolyan, így aztán, ha azt akarta, hogy a ház eleje – éppen az ablaka alatt – ne úgy nézzen ki, mint egy szemétdomb, reggel és este maga vette kezébe a söprűt.

– Jó napot kívánok, kedves Sudár úr – köszönt rá egy finomkodó hang. Ridegné volt az, a negyedik emeletről. Ötvenes évei derekán járt, de még mindig mutatós nőnek számított. Valamikor, az előző rendszerben komoly tekintélye volt a kerületben, mint a Hazafias Népfrent elnökének.

– Csókolom a kezeit, Évike – udvariaskodott Sudár úr. – Hogy tetszik lenni? Sétálni volt?

– Egy barátnőmet látogattam meg. Ő is egyedül van, mint én, jólesik a régi szép időkre emlékezni. Gondolom maga is összejön néha a volt munkatársaival.

– Ritkán találkozunk. Meccsekre már nem járok, a kocsma pedig sohasem volt az én világom.

– Nem szabadna így begubóznia, Sudár úr, drága. Maga még fiatal ember és a betegségét akár el is felejtethi. Senki sem tudhatja, mit hoz a jövő – mondta az asszony, csöppnyi kacér mosollyal az ajkán, majd ravaszkan odavetette: – Legfeljebb a mi Rózsikánk.

– Ugyan már, Évike, maga is kezdi? Hagyja békén szegény asszonyt. Nehogy elhiggye azt a sok sületlenséget, amit terjesztenek róla.

– Miért ne? – ellenkezett Ridegné. – Amit nekem mondott, az is igaz lett, bejött.

– Magának? Kíváncsivá tett.

– Igen. Ma reggel megállítottam, hogy kicsit beszélgessek vele, kifaggassam erről-arról, de csak annyit szólt, azt is úgy félvállról, elmentében, hogy jobban tenném, ha a barátaimmal törődnék. Kérdeztem, miért haragszik rám, én nem bántottam őt, de nem is válaszolt. Aztán eszembe jutott Irén, a barátnőm, gyorsan felhívtam, hát képzelje, sírva mesélte, hogy harmincnyolc fokos lázzal fekszik, jó lenne, ha meglátogatnám. Honnan tudta Rózsika, hogy Irén beteg, nem is ismerik egymást. Vagy itt van a Kövesiék esete. Jolika éppen ment le a postaládához, megnézni, jött-e levele, ott futott össze Rózsikával. Azt kérdezi Jolitól, mikor jártak kinn utoljára a nyaralóban? Joli mondja, egy hete, vasárnap. No, felelte Rózsi, akkor éppen ideje, hogy megint szétnézzenek, nagyon sok betörésről hallani mostanában a tévében. Joli csak nevetett, de azért szöveget ütött a fejébe, merthogy annyi furcsát beszélnek erről a Rózsiról. Még aznap este kiszaladtak autóval Ráckevére, hát képzelje, mit látnak: az ajtó kifeszítve, a hátsó ablak betörve, s mindent elvittek, ami mozdítható volt. Rohantak a rendőrségre, de nem sok jóval biztatták őket.

– Különös – vakargatta a feje búbját Sudár úr. – Tudja, Évike, én soha nem hittem az ilyesmiben és most sem hiszek. Szerintem egyszerű véletlen, semmi több. Elég, ha csak a Híradót nézi, vagy hallgatja a rádiót,

maga is megjósolhatja bátran akárkinek, hogy náthás lesz. Azt mindenki tudja, hogy influenzajárvány van, s hogy a tolvajok szívesen keresik fel az üres nyaralókat.

– Na jó, de kétszer egymás után beletalálni? Nem is szólva Magdika balesetéről.

– Hát igen... – Sudár úr zavarban volt, nem tudta, mit mondjon. – Az valóban rendkívül kínos eset volt... Látja, farkast emlegettünk. Ott jön Rózsika. Kérdezze meg tőle.

Lakatosné halkán köszönt, láthatóan el akarta kerülni, hogy megállítsák, de Ridegné ráakaszkodott.

– Üdvözlöm, Rózsika. Köszönöm, hogy eszembe juttatta a barátnőmet, képzelje, kiderült, hogy valóban beteg. S maga, hogy van? Magát még nem kapta el a járvány?

– Nem.

– Sikerült már állást találnia?

– Nem.

– Hogy lehet az?

– Ugyan, azt hiszi, ez olyan egyszerű? Ott is csak hitegetik az embert. Elnézést, mennem kell.

– Csak még egy pillanatra, Rózsika. Sudár úr, drága – fordult a férfihoz –, nem lehetne megszervezni valamit, amivel segíthetnénk Rózsikán? Maga is, én is, elővesszük a régi kapcsolatainkat, hátha ketten összehozhatunk valamit a szomszédasszonynak.

– Hiszen, ha csupán rajtam múlna... – vonogatta kelletlenül a vállát Sudár úr.

– Tényleg megtennék? – nézett rájuk hitetlenkedve Rózsi. – Vagy csak viccelődnek velem?

– Az ilyen dolgokkal nem tréfálkozik az ember, lelkem – jelentette ki Ridegné ellentmondást nem tűrően. – Amúgy is lekötelezettjének érzem magam. Hálás vagyok, hogy felhívta a figyelmemet a barátnőm betegségére.

– Nehogy már rám fogja! – tiltakozott Rózsi. – Azt se tudom, kiről van szó.

– Dehogynem tudja, kedvesem, hiszen éppen ma reggel mondta, hogy törődjek többet a barátaimmal. Igaza lett, tényleg pocsék állapotban találtam szegénykémet.

– Azt én csak úgy melleleg...

– No persze, hiszen értem én, nem kell mentegetőznie. Inkább örüljön, hogy ilyen csodálatos képességgel áldotta meg a Teremtő. Nem is sejti, hány emberen tudna segíteni, ha akarna.

– Bizony, ezen érdemes volna elgondolkodni – bólogatott Sudár úr, nem túl nagy meggyőződéssel.

– Esküszöm, maguk megőrültek! – mérte végig a két embert felháborodva Rózsi. – Voltaképpen miről beszélnek? Minek néznek engem? Látnoknak? Felfoghatatlan, hogy egyeseknek mindjárt viszketni kezd a nyelvük, ha nem piszkálhatnak valakit. No de hogy még Sudár úr is, azon csodálkozom.

– Én, kérem szépen, a viláért se... – hebegte restelkedve Sudár úr, de nem volt ideje bejezni a mondatot. Lakatosné otthagya őket, és dűlvafűlva belépett a házba, jól becsapva maga után az ajtót.

Ridegné lebiggyesztett ajakkal, sértődötten nézett utána.

– Látta, hogy megijedt? Félt, hogy leleplezzük a praktikáit – mondta gonoszodva.

Fenn a lakásban Rózsi leült a konyhába és csöndesen pityeregni kezdett. Hát mit ártott ő ezeknek, hogy gúnyolódnak vele? Nincs elég baja, két nap és jön a számlás, fizetni kéne a gázt, a vizet, már így is el van maradva egy hónappal, egyetlen rohadt villanyégőt használ, meg se tudná mondani, mikor nézett tévét, mert az is árammal megy, ezek meg itt idélenkednek vele, ugratják, bolondnak nézik. Legszívesebben visszafutott volna, hogy jól felpofozza mind a kettőjüket. Ehelyett, felállt, megmosta hideg vízzel a szemeit, majd kirakta a fél kiló kenyeret és a zacskó tepertőt a szatyorjából. Három napra elég kell, hogy legyen – méregette.

Rendezgetés közben átvillant az agyán, hogy mostanában másként néznek rá az emberek, mint régen. Hiába negédeskedik Ridegné, a szemében ott ül a tartózkodás, és Sudár úr is kurtán-furcsán viselkedik, holott azelőtt előre köszönt, télen még a kalapját is megemelte...

– Azelőtt...? – állt meg a tünődésben. *Mi előtt?* Mióta tart ez a rejtélyes változás vele szemben? Egy hete, egy hónapja, vagy... igen, Balázs halála óta? De nem... hiszen a temetés után még jó ideig nem volt problémája senkivel...

Megvan! – hasított belé a felismerés. Magdi tragédiája! Véletlenül elkottyantotta magát és az a szamár Sudár úr körbekürtölte a lakótelepet. Jézus Mária! Azt hiszik róla, hogy ő okozta a pénztárosnő balesetét,

varázslattal, fekete mágiával? De hiszen ez... ez borzasztó! Ez rettenetes! Még szerencse, hogy nem a középkorban élnek, most egyenesen vinnék a máglyára, "boszorkány"sággal vádolva.

Felkacagott, no, szép kis varázsló az ilyen, aki még egy jól fizető állást sem tud magának kiügyeskedni! A bolondok!... Igaz, nem mindenki viselkedik ellenségesen. Ott van például Dobainé, vagy ez a helyes lány, Ildikó. Milyen jól elbeszélgettek, még a tanácsát is kikérték...

A tanácsát?... Állt meg a gondolataiban. Nem egészen...

Mindkét nő érezte, hogy többet remélnek tőle, mint egyszerű véleményt, ők a jövőre nézve faggatták, különösen Jutka, aki még jutalmat is ajánlott. Bizony ám, tűnődött tovább, a szavaikból egyértelműen kitűnt, hogy őket sem hagyta hidegen a körülötte folyó pusmogás, célozgattak rá, tréfába burkolva. Aztán az a bolti jelenet, amikor visszavitte az ötszázast. Úgy bámultak rá, mintha egyenesen a pokolból érkezne és menten berakná valamennyiüket egy üstbe. A vén kígyó Margó néni, meg persze Klári, a kis kurva, akit kidobott, bosszút lihegve fúj rá, a háta mögött összehordanak hetet-havat. Az ilyen aljas rágalomhadjárattal szemben nincs mit tenni, ha védekezik, annál rosszabb, a szavait kiforgatják. Rásütötték, hogy "boszorkány", aki megátkozta a drágalátos Magdikájukat és... Jézusmária!

Megállt az ablaknál, Sudár urat és Ridegnét figyelte. Már hárman voltak, Klárika csatlakozott hozzájuk, izgatott gesztikulálással magyarázott valamit. Időnként felmutatott a második emeletre, Rózsi kénytelen volt beljebb húzódni, nehogy meglássák.

Félreérthetetlen volt, hogy róla folyik a társalgás. Mi a csodát tudnak ennyit szövegelni?

Visszaült a konyhaasztalhoz.

– Hogy is volt ez a Magdi féle eset? – próbált emlékezni. – Haragudott, mert becsapta száz forinttal, plusz még a dühöngés a munkaközvetítőnél, s valahogy kiszaladt a száján. Sudár úr, meg ezek a hibbantak elhitték, hogy komolyan gondolta, s kezdték terjeszteni róla, hogy a jövőbe lát. Bár úgy lenne, vannak, akik egész jól megélnék belőle – nevetett magában.

– Végtére, miért is ne? – fűzte tovább a gondolatait. – Még az is lehet, hogy jót tesz velük. Hányan vannak, akik csodákra lennének képesek, csak egy kis lökés hiányzik náluk, mert önmaguktól semmibe nem mernek belevágni. Hát majd ő megadja nekik a hiányzó löketet. Ha kikiáltották "boszorkány"nak, akkor legyen meg a kedvük. Kétségtelen tény, hogy néha vannak különös előérzetei, de ez másoknál is ugyanúgy megvan, nincs ebben semmi különös, hacsak nem úgy találják, titokzatoskodva...

– De hogyan kezdjen hozzá? – merengett maga elé. – Írja ki, hogy "Jóslást vállalom!"? Nem ez butaság, ezzel eleve mindent elrontana. Klári így is megfojtaná egy kanál vízben. Vajon mi lett a barátnőjével? Barátnő az ördögöt, nevetett, valószínűleg saját magáról beszélt. Meg kéne kérdezni tőle...

Hirtelen elhatározástól hajtva felugrott és kinyitotta az utcára néző ablakot. Időközben szépen összegyűltek, a szomszéd lépcsőházból csatlakozott hozzájuk néhány pletykára éhes asszonyság, élükön az örökké szimatoló Patakinéval, a lakótelep rossz szellemével, aki mindenkiről tudott mindent, előtte semmi sem maradhatott titokban. Rózsi is ismerte, lehetetlenség volt úgy elmenni mellette, hogy le ne szólította volna és máris ömlött belőle a szó. Az idejét jóformán az utcán töltötte, állandóan lötyögő protézisének közei tele voltak ételmaradékkal, undorító volt, ahogy köpködött beszéd közben.

– Klárika! – kiáltott le hozzájuk. – Ráérnél egy kicsit? Szeretnék kérdezni valamit.

Az emberek megdermedtek és zavartan bámultak fel a második emeletre.

– Mit akarsz? – kérdezett vissza Klári bizalmatlanul.

– Nem hiszem, hogy másokra tartozna – felelte jó hangosan Rózsi. – De ha téged nem zavar, engem pláne nem. Múltkor egy barátnőről beszélgettünk. Érdekelne, mi lett vele.

Klári arca lángra gyúlt. Idegesen toppantott, aztán azt mondta:

– Megyek.

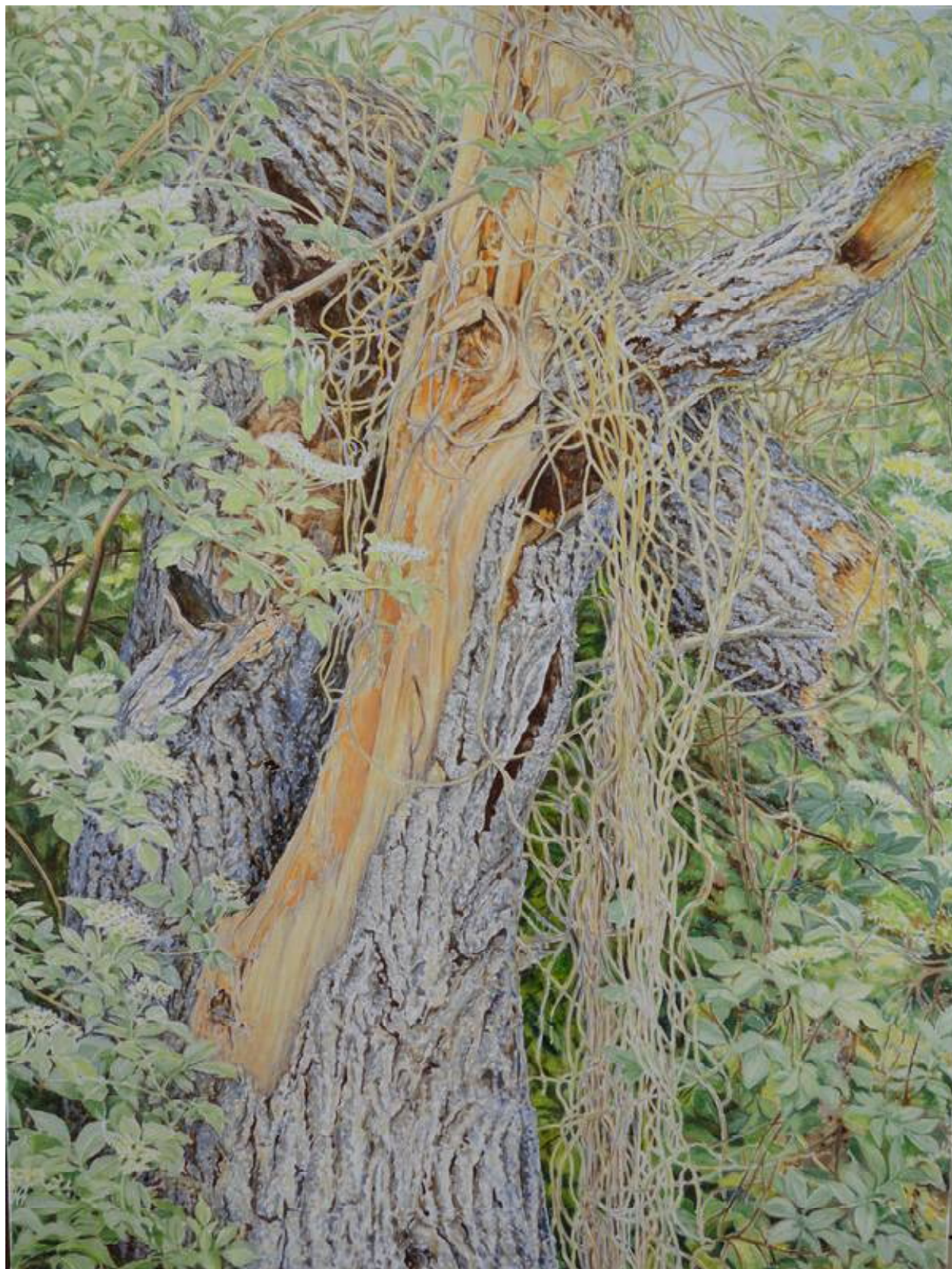
– Gyere csak – nevetett Rózsi markát dörzsölve és becsukta az ablakot. – Majd elhúzom a nótádat.

Alig telt el egy-két perc, csöngettek, az ajtóban Klári állt, dühösen, felzaklatva.

– Muszáj neked ország-világ előtt kikiabálni, hogy a barátnőmről meséltem? – kérdezte dühösen.

– Bocsáss meg, nem tudtam, hogy magántitok – szabadkozott álszent képpel Rózsi. – Szerencsére nem tudják, ki a barátnőd, azt meg pláne nem sejtetik, hogy mi a probléma vele. Bár tudod, gondolkoztam az eseten és arra a következtetésre jutottam, hogy a te tisztelt barátnőd nem is létezik.

- Hogy érted azt, hogy nem léteznek? – hápogta fülig pirulva Szabóné.
- Nagyon egyszerű. Saját magadról beszéltél, csak nem merted bevallani. Így van? Na, ülj már le! Klári most már végképp összezavarodott. Mit válaszoljon? Vallja be, hogy Rózsának igaza lett? Ezzel elismeri, hogy... De hát oly mindegy. Ha valóban az, akinek mutatja magát, úgymint tud róla mindent, kár tagadni. Lerogyott a fotelba.
- Rendben van, eltaláltad, valóban önmagamról beszéltem és pontosan úgy lett, ahogy megmondtad. A barátom még aznap este szakított velem. Hogyan jöttél rá?
- Szakmai titok, csillagom – nevetett sejtelmesen Rózsika. – Tanuld meg, előlem semmit sem lehet elleplezni. Sokkal nagyobb baj, ami utána következett. – Rózsának fogalma sem volt, mi történt, csak blöffölt, mert kíváncsi volt, miként reagál a másik. Az eredmény minden várakozását felülmúlta. Klári elfehéredett, aztán egész fejét elöntötte a pirosság, szemeiből kicsordult a könny.
- Könyörgök, Rózsika, ne hogy elmondd valakinek! A rendőrség már így is...
- Hogy képzeled? A titoktartás nem csak a szakmára vonatkozik. Folytasd!
- Engem csupán a bosszú vezérelt, nem akartam, hogy azok a bunkó állatok félholtra verjék. Az már külön pech, hogy két civil ruhás rendőr is volt a presszóban és szempillantás alatt lekapcsolták őket. Most persze azt hiszik, én küldtem rájuk a zsarukat, s ha véletlenül elkapnak, kinyírnak.
- Mesélj el mindent részletesen – parancsolta Rózsika. Önmagát is meglepte, milyen határozottan cseng a hangja, ugyanakkor kíváncsi is volt.
- Klári nem kérte magát, még tán örült is, hogy kibeszélheti magából az eseményeket. Rózsának időnként komoly erőfeszítésébe telt, hogy le ne keverjen a nőnek egy jókora nyaklevest. Buta tyúk, gondolta megvetően, képes lett volna odadobni magát három ismeretlen vagánynak. S ha felszed valami betegséget?
- A férjedről még nem beszéltél.
- Ő is olyan furcsa az utóbbi napokban. Kerül, rám se néz, ha lefekszünk, elfordul. Azt mondtad, találkozni fog a régi imádottjával. Attól tartok...
- Könnyen lehet... – szólt közbe Rózsika, mintha olvasna a másik gondolataiban. Az igazság azonban az volt, hogy tegnap az ablakból hosszasan figyelte Szabó Gábort, csak úgy, unalomból. Este tíz óra táján érkezett haza, de még vagy negyedórán át ült a kocsiban, a volánra támasztott fejjel, a motort se állította le. Majdhogynem idáig felhallatszott a sóhajtása, amikor végre kiszállt és lezárta az autót. Különös volna, ha ez a jóslata is beteljesülne. – Készülj fel rá, hogy hamarosan nagy változás fog beállni a kettőtök életében. A férjed már nem a régi. Szokatlan, idegenszerű vibrálást érez körülötte, az energiahullámjai összekuszálódtak, a gondolatai örökké egy magas, szőke nő körül járnak. Régi ügy, nem futó kalandról van szó, ezért sokkal veszélyesebb.
- Mit tegyek, mit tanácsolsz?
- Egyelőre semmit. Várd ki, hogyan fog dönteni. Nem célszerű erőltetni, mert csak elijeszted.
- Megmarad mellettem?
- Az attól függ – tért ki a válasz elől Rózsika –, merre irányítják az érzelmei. Ez kiszámíthatatlan. Néhány nap múlva többet mondhatok.
- Mivel tartozom?
- Úgy érted... ?
- Hát... szeretném, ha elfogadnál egy szerény összeget... – nyúlt a pénztárcájáért Klári. Rózsika zavarában nem tudta, hogyan viselkedjék. Végül azt mondta:
- Ha ragaszkodsz hozzá. De emlékeztetlek rá, én nem kértem semmit. Amikor Klári mögött becsukódott az ajtó, Rózsika mohón megszámlolta a bankjegyeket. Kereken háromezer forint volt.
- Talált pénz, a legjobbkor. – táncolta körbe a szobát, aztán leült és elgondolkozott: – Nem is jöhetett volna jobbkor! Lehet, hogy pályát tévesztettem? A manóba a varrónóséggal!

Óvári János: TORZÓ III. 2017. 120x90 olaj, vászon

B. TÓTH KLÁRA

Szeletre bontva

nehéz a cucc az árnyak hűvösében
lehúz a liszt a szeldelt rozskenyér
szatyor fülére zsibbadó tenyér
sugárnyaláb ugrál a járdaszélen

mért éppen itt e földi létszeletben
hol árny a fénnel csíkra bontható
hol már kifulladásztott a kaptató
álljak szeletre bontva szétszedetten

az út hazáig ellopott magány
hol önmagamba mélyen elmerülve
a tócsavízbe nézni arctalány

Uram a nap csapdáin átkerülve
– hogy visszakapjanak a társaim –
rakd össze széthulló vonásaim

HÖRÖMPŐ GERGELY

Aszály

Csak elnézem tehetetlenül,
mily keveset ér a locsolás
zöldség, zeller, paradicsom,
paprika-népnek. És a fák
pödrött levelűek lettek,
a kis cseresznyefa alja is sárgul
- már évek óta tart az aszály.
Azt mondják, akik tíz-husz
vagy öt évben gondolkodnak,
hogy megváltozott az időjárás.
Felmelegedés és nagy baj jön
maholnap.
Kis életük még kisebb idejében
tettek felmérést, de voltak máskor is
ingadozó és nem várt időjárások,
miket nem vártak nyárban és télben.

A fák nem fognak elpusztulni.
Ilyenkor nem nő a lombjuk.
Az aszályban egyre mélyebben
tágul gyökér fúrta lyukuk.
Egyre mélyebbre eresztik gyökerüket
és majd eljövendő jobb időben
többszörösen termik gyümölcsüket:
ez egy törvény a természet
rendjében.
Van egy magasabb rendű törvény
és ennek értelmében
lelki gyökereid növessz
mélyebbre az igében.
A lelki, s anyagi aszályban
ha leveleid pödörödnék,
tán alul sárgul egy-egy levél,
gyökered üzen az égieknek.

Gyökér lemegy, a föld felé halad.
Ám fölfelé jön rajta az az élet,
mely a pödrött leveleket kisimítja,
frissebb színt ad minden levélnek.
Volt itt a török, tatár, német és önharc.
Volt itt Trianon, kommunizmus, antant.
Nyilas, fasiszta, lapuló mg bérenc,
kuruc, labanc és minden, mitől félhetsz.
Volt itt hazugság annyi, hogy a bánat
nem ad már helyet (sajnos) igazságnak.
Aszály van itt, de lelki értelemben,
magunk csináljuk. Mert értékrendünkben
csak pödrött sárga levelek zörögnek.
-Mért nem figyeltek? Higgycetek Istennek.
Gyökér a hit. Lomb lesz a jövőendő.
Figyel, és "munkálkodik" az Eljövendő.

JANECSKÓ GYÖRGYI

NINCS BOCSÁNAT

Éjfél körül jár az idő. A morfium tapasz kimerülten kezdi feladni a harcot a szaggató fájdalom ellen. Sötét, fekete, dermesztő világban ülni egy hullámvasúton, ahol a halál a sofőr, nem szívderítő dolog. Mikor a tapasz hatni kezd, indul a kaland a valóságatlanság ködös, láztól nyirkos posványába. Tompa zuhanó kalapácsütések moraja tölti be a teret, ami megfoghatatlanul szívárogtat át a pórusokon. Hamarosan bepólyálja a lázat a hidegrázás, a fogazat magányos egymáshoz csattanása közben felmerül, hogy a tompa kalapácsütések talán a saját szívdobbanásai. Figyeli, szeretné megfogni, elérni, vagy megérinteni a megmaradt kevéske életet, de megfoghatatlanul elszáll a keze közül, mint reppenő árvalányhaj a szélben, és csak a magányos félelem marad társa a sötétben. Mikor magánál van, egy kis ideig, míg az újabb morfium adagot be nem szippantja szervezete az ereken keresztül, gondolkodik, hogy ne kelljen a fájdalomra figyelnie. Egy nagyvállalatot igazgatni nagy büszkeség. Csak fárasztó közben embernek maradni. Ki tudja miért, a pénz körbehazudja a világot, elhítt mindent, még a lehetetlenről is suttog az ember fülébe, mikor pedig baj van, segítség helyett csak a szemünkbe röhög. Hiába tekint szét az árva, a szeretet színes léghajója már messze száll, valaki mással, és a hazugság bohóca pedig nehéz láncokkal táncoltatja, mint egy vásári medvét. A közönség gúnyos ujjal mutogat és nevet. ... Ahogyan múlik a fájdalomcsillapító hatása, úgy lesz egyre tágabb és fényesebb a tér és kerül néhány emelettel feljebb a valóságban. Nem mintha ez megkönnyebbülést hozna. A félelmet felváltja a kibírhatatlan fájdalom. Nem sokára bekövetkezik az elkerülhetetlen, tudja jól. Újabb tapasz felhelyezése után már ismerősként üdvözli a bódulatot, kezet ráz vele, hátha megalkudnak. Csakhogy itt nincs alku, ez nem az a világ, ahol minden eladó, itt nem az ő törvényei alapján ítélik meg a bírúk. Volt egy kedves nő az életében, a felesége, akit bizony figyelmetlenséggel és elégedetlenséggel dobált meg minden nap. A megalázó nőügyekről nem is beszélve. Mint egy örült, vak késdobáló. A penge sosem csúszott meg, ösztönből dobott. Lefaragta lassan a nőről a szerelmet. Legyintett, ugyan! Pénzért minden megvehető! Mégis, az így vásárolt érzelmek sokszor még a neve is hamis volt, nem csak a nézése! Felüdülés helyett nyugtalanságot adott, és ráadásul jól meg is kellett fizetni a semmiért.... A nehéz posványban evez. Minden lélegzetvételért megküzd, feszülnek az izmok, lassan áramlik az oxigén, elérve az agyat, ahol megbolydult emlékek szaladgálnak, mint megannyi, szorgos hangya... Két gyermeke van. A fiára sosem volt ideje. Egyszerűen idegesítette. Úgy érezte túl nagyot akar harapni belőle, ellopja az idejét, a fiatalságát. Látni sem bírta. A lányát kicsit jobban elviselte. Néha meghintáztatta a térdén, de ennyi elég is volt. Kismajmocska, így hívta. Nem mondhatni, hogy körbehízelegte, vagy nélkülözhetetlenné varázsolta volna magát a családja számára. Inkább igyekezett kihangsúlyozni a szabadságát, és az érzelmek felesleges máznak tűntek, az anélkül is tökéletesnek hitt sminken, amivel eltakarta sivár egoizmusát. A pénz tökéletes maszknak tűnt, a barátok ujjongtak a gyönyörűségtől, de most sehol sincsenek már ebben a komédiában, hiába bög, mint egy veszett állat, hogy a láncokat legalább olajozza be valaki, mert feltöri csontig a lábát. A körön kívül álldogálnak, látszat biztonságukba kapaszkodva úgy tesznek, mintha ez a szegényletes látomás velük meg sem történhetne. A fia megnősült. Nem ment el az esküvőjére, csak üdvözlötet küldött, meg valamennyi pénzt, csak annyit, amennyit illik. A lánya tanul külföldön. Inkább kifizette a tandíjat, csak ne lábatlankodjon itt a környékén. Nem tudja, miért fáj mindez most ilyen nagyon? ...Csüggedten küzdve az áramlattal egy altatódal foszlányaira lesz figyelmes. Dallamok sétálnak felé a ködben, gyenge ringatással

hoznak enyhe vigaszt. Ezt a dalt az anyja dúdolgatta, még gyermekkorában. Ahogyan erősödik a dallam, úgy tisztul a mocsár és bújik be hasadékaiban a gyenge fény. Melengeti. Már nem fázik annyira, a fényesség vakító, és repíti egyre feljebb. Száll, fájdalom nélkül, testtelen. Hűvös éjszakában a csillagos égen, nagyon-nagyon magasan. Látja a Földgolyót. Hihetetlenül szabadnak, békésnek és boldognak érzi magát. Egyre alacsonyabban repül, városokat lát, majd házakat, ablakokon néz be, embereket figyel meg, végül újra feljebb szárnyal. Az idő szökdecsel vele, zabolátlan ugráló kötele játékosan csapong. Nincs benne félelem, puha hálóként veszi körül a biztonság, ami, ha leesne, tudja, hogy felfogná, és beburkolná, mint egy meleg takaró. Végtelenül boldog. Egy ajtó elé ér, megtorpan, és ide – oda rebben az ajtó előtt. A hasadékokon fény szűrődik kifelé, beragyogva az átjáró körvonalait a sötétben. Lenyomja a kilincset, de nem nyílik a zár. Zárva van, nem mehet be rajta. Ebben a pillanatban örült zuhanás kezdődik, már nincs háló, fény, meleg, csak hideg sötét, monoton dobogás, majd fájdalom... Nehezebb béklyó a lélek bilincse, mint a testé. Itt várni a halálra, egyedül, magatehetetlen, olyan kétségbeejtő. Milyen jó lenne megbeszélni valakivel a kételyeket! A hirtelen jött felismerést, a hibákat. Betöltene sok üres éjszakát. Nincs itt senki, csak a gépek kattognak. Morzejeleik, ugyan még az életről tudósítanak, de már beleszövik a végzetes búcsú illatát az éjszakába. Mikor rá lett volna szükség, a jelenlétére, mindig küldött maga helyett valakit vagy egy csekket a családnak. Most értette meg, mit is vártak tőle éveken át. Vajon, mi lehet a posvány sötétje? A dübörgő dobbanások lehet, hogy a másoknak okozott szívfájdalmak? Miközben vár a megváltásra, szinte biztos benne, neki ez még nem adatik meg. Az ajtó, nem hiába volt bezárva. Újra jön a kábulat, ez lesz a végső. Benne ragad, ki tudja meddig, nincs szabadulás... Érezi, eddigi léte, molekulákra, atomokra szakad, majd egyszerűen eltűnik, és csak egy testtelen sötét semmi lesz belőle, aki ő maga volt, mindig is. Szállni vágyik, a szeretet szárnyán, úszni, és melegedni a fényben, de ehhez egyszerűen nincs joga. Nem ítélték meg neki. A fényel körülvett ajtón keresztül hallja az anyja dúdolását. Látja őt, egy nagy fehér kőhalom tetején. Mosolya egyenesen felé ágaskodik a sziklákon. Rohanna, dobálná szét két kézzel a szikrázó köveket, de a halom hegyé magasodik, az anyja pedig csak dúdol, dúdol, arcán görögnek alá a megkövült könnyek, elválasztva őket egymástól. A szeretet fénye eltéved a sötétség labirintusában, zeng a hideg szívek súlyos dobbanása, mormoló robaja betölti az eget.

BÖRZSÖNYI ERIKA

Két apa, két gyerek

Július első napjaiban kórházba került. Bár élete során sok kórházban megfordult már, itt még sosem járt. A régi falak, a szűkös folyosók, kopott bútorok valami több évtizeddel ezelőtti miliót mutattak, eszébe juttatva gyermekkorra kórházi tartózkodásait. Az épületben épp felújítás folyt, a szobákat alakították át. Falfűrés, bontás oda nem illő hangjaival zaklatva fel beteget és gyógyítót egyaránt.

Kint a városban hőség tombolt, ő a felvételi iroda előtti hűvös folyosón üldögélt egy kopott fehér széken. Még nem volt szabad ágy, várnia kellett. Próbálta felmérni gondolatban az osztály életét, a betegeket, orvosokat, a hely hangulatát.

Megállapította, hogy a betegek között nagyon sok az idős férfi és nő, 70-80 év közöttiek, vagy azon is túl. Az orvosok többsége viszont nagyon fiatal volt, a nővérek szintén és mindkettőből igen kevés jutott az osztályra.

Kellemes meglepetés érte, amikor a neki kijelölt kórterembe vezették. Mindössze három ágy volt benne, ő választhatott és az ablak mellettit választotta. Mint kiderült, az ő kórterme már a felújított szárnyhoz tartozott, külön fürdőszobával, új burkolattal és az ágyak is kényelmesek, viszonylag újak voltak. Minden ragyogó tiszta. Kinézett az ablakon és elakadt a lélegzete: az út túloldalán, szinte karnyújtásnyira ott volt a gyönyörű gótikus templom, melynek parkjában korábban a kontroll után ő maga is sokszor üldögélt. A torony órája negyedóránként kongatott, egész órakor pedig jelezte az időt.

Délben zengő harangszó köszöntötte őket, amikor a betegeket ebédelni hívták a közös ebédlőbe. Róza arra gondolt, szép-szép, de vajon hogy fog tudni aludni a harang és a toronyóra hangjai mellett.

Az első napon lényegében nem történt semmi, ismerkedett az osztállyal, orvosa felkereste, megbeszéltek a teendőket. Ma még látogatója sem jött, csak néhány telefonhívást és sms-t kapott.

Szobatársa beszédes, korabeli asszony volt, ízes tájszólással, mint később kiderült, nem csalta meg Rózát a hallása, valóban Erdélyből származott. Szívesen és bőven mesélt, de amikor jelezte, hogy elfáradt, tapintatosan elhallgatott. Csak azt nem szerette, ha Róza könyvet vesz elő és olvas, azt nem tartotta tiszteletben, (ő maga soha nem olvasott) és folyamatosan szóval tartotta közben is.

Így aztán, amikor lezajlott minden, vizit és vizsgálatok, a csendes pihenőn is túljutottak, magához vett egy könyvet és leballagott vele a kórház udvarára. Még az ebédlőből látta, hogy az udvar nagy részét takaros kis park foglalja el, padokkal. Sajnos ott dohányoztak a betegek, akiket a tiltás a kórház épületéből kiharancsolt, ezért nem volt meglepő a mindenütt elszórt csikkek illúzióromboló látványa sem.

Róza leült egy padra, félárnyékban hűsölt. Oldott, jó hangulatban volt, amolyan gondolattalan állapotban, amikor nyitott mindenre. Behunyt szemmel hallgatta a madarak énekét. Ölében feküdt a csukott könyv.

Kisvártatva érzékelte, hogy leül mellé valaki.

- Szabad itt a hely? Leülhetek?- kérdezte udvariasan tőle egy fiatal női hang.

Megszokta, hogy mindig megtalálják őt azok az emberek, akik életük felemelő, vagy éppenséggel nehéz korszakait, megrendítő eseményeit szeretnék elmondani neki.

Kinyitotta a szemét és bólintott. – Persze, erősítette meg egy szóval az engedélyt.

A mellette ülő ismeretlen nő rágyújtott, a füstöt hosszan kifújta.

Egymásra néztek. Rózának ismerős volt a szép arcú, de szemmel láthatóan nagyon fáradt fiatal nő. Mint kiderült, ez az érzés kölcsönös volt. Némán fürkésztek egymást néhány pillanatig, majd a fiatalabb nő szólalt meg először:

- Csókolom! Ugye nem tetszik megismerni?

A jellegzetesen elnyújtott szavak, a hangsúlyozás és a hangszín segítette Rózának a felismerésben. Hirtelen megjelent előtte az apró termetű kislány, akit valaha ismert, aki a könyvtárpultot csak lábujjhegyen érte el. Olvasója volt.

Emlékezett már mindenre, hogy milyen sokat nevettek hajdan.

A kislány mindig szerelmes volt. Érettségi táján főleg, amikor is egy majd két méteres langaléta fiúval állított be a könyvtárba. Bemutatta neki, szemmel láthatóan nagy volt a szerelem köztük.

Együtt tanultak, mindketten főiskolára készültek. Anita egészségügyi, a fiú pedig műszaki pályára szeretett volna menni.

Ősszel látta újra a kicsi lányt, a fiú már a múlté volt és sajnos a főiskolai tervek is füstbe mentek, nem vették fel őket.

Anita ápolónőképzőbe ment, mellette dolgozott egy kórházban. Kimerült volt, nyúzott és zárt, sokkal zárkózottabb, mint gondtalan diáklányként. Néhány könyvet vitt csak, nem is beszélgettek, sietett haza. A találkozásig a kórház parkjában több mint tíz év telt el.

- Van már unokája?- tette fel a kérdést váratlanul a valamikori kislány, Anita.

- Még nincs sajnos. Pedig szeretnék, de nem sok esélyt látok rá. Lehet, hogy nem is leszek nagymama.

- Az én anyukámnak két unokája is van, mégse boldog tőle. – mondta keserűen Anita.

Elmondjam?- kérdezte, de válasza sem várva már bele is kezdett a történetbe. Látszott rajta, megkönnyebbül, hogy végre valakinek mesélhet az életéről.

- Két gyerekem van, egy fiú meg egy lány. Óvodások mind a ketten. Két gyerek, két apától.

Elhallgatott, várta szavainak hatását, de Róza nem szólt semmit. Figyelmesen hallgatta a fiatal nőt, nem szólt közbe, érezte, hogy neki itt most a hallgató szerepe jutott. Csak intett, hogy várja a folytatást.

Tetszik tudni, a főiskolára nem vettek fel. Egy Pest környéki kórházban helyezkedtem el, ápolónőként, és közben iskolába jártam. Nagyon kikészített az utazás, meg a több műszakos munka. Három óra volt az út csak oda! Az éjszakázást már végképp nem bírtam, fél év után eljöttem, és egy bölcsődében helyezkedtem el gondozónőként.

Még a kórházban – belgyógyászatban dolgoztam – ismertem meg a fiam apját. Bent feküdt az osztályon, a betegünk volt, valami gyomorproblémával. Nagy szerelem volt, első látásra! – derül fel nyúzott kis arca az átél emlékek hatására. Pár hónap múlva már közös albérletben laktunk.

Igaz, anyáméknak ott van a nagy ház, ketten laknak benne, de anyám hallani sem akart a páromról, mert cigány. Ez engem nem zavart, nem is érdekelt. Sosem voltam előítéletes!

Mindketten dolgoztunk, nagyon szerettük egymást, minden szépen alakult. Egészen addig, míg én teherbe nem estem. Biztosan éreztem, amikor megfogant a gyerek! Örültem is neki, de meg is ijedtem, még alig múltam tizenkilenc éves. Korainak tartottam.

Janó, a párom viszont ragaszkodott a gyerekekhez, ők nem ismerik az abortuszt. Így aztán megtartottuk Kisjanót. Sokkal nehezebb lett minden, hiányzott az én fizetésem.

Közben a páromnak egyre furább dolgai lettek, a pénz miatt is sokat veszekedtünk. Ivott, semmit nem segített, volt, hogy napokra eltűnt. Aztán, mikor előkerült, ki volt szívva a nyaka, és erős italszaga volt. Sokat sírtam, de aztán egy napon besokalltam, kitettem a szűrét. Elég volt. A kisfiam nyolc hónaposan bölcsődébe került, oda, ahol én dolgoztam.

Persze anyu rögtön jött azzal, hogy ő megmondta! Inkább segített volna, de azt nem. A főbérlo néni volt az, akire számíthattam.

Nehéz volt nagyon egyedül, az albérlet, a munka, másodállásban házaknál takarítottam. És a gyerekekkel is kellett foglalkozni.

Így értük meg Kisjanó első születésnapját. Az apja fel sem köszöntötte.

Sajnos én olyan vagyok, hogy nem sokáig bírom egyedül. Egy influenza kibillentette a költségvetésemet, főleg, ha a kicsi volt beteg és otthon kellett vele maradnom. Végül anyukám megsajnálta, odaköltözhettünk hozzájuk a kisházba. Onnan kezdve kicsit könnyebb lett, anyagilag főleg. De nehezebb is, mert anyu állandóan ellenőrzött, nem bízott bennem.

- És apukád? Ő hogy kezelte ezt az egészet? – vetette közbe Róza, aki részvétellel és döbbenettel hallgatta Anita történetét.

A szép szemű fiatalasszony felsőhajtott: - Az apám? Ő egy báb. Csak az számít neki, hogy a söre meglegyen, és békén hagyják. Soha életében nem mert ellentmondani anyámnak.

- Már óvodás volt a fiam, amikor megismerkedtem a későbbi férjemmel. Nem volt az olyan nagyon lángoló szerelem, részemről semmiképpen, de épp elegendő volt a lángolásból.

Egy szabadtéri koncerten voltam a barátnőmmel, amikor egy srác megszólított és telefonszámot kért tőlem. Nagyon meglepődtem, mert szabályosan leszólított! Láttam, nem hord karikagyűrűt, tetszett is, hogy olyan jóképű és magas. Rámosolyogtam és egy szórólapra ráfirkantottam a telefonszámomat. Gondoltam, úgylis elfelejti, soha nem fog felhívni.

Pár nap múlva mégis felhívott, vacsorázni vitt. Nagyon sokat beszélgettünk, kedves volt, figyelmes, megértő. Épp ellentéte a volt páromnak. Nagyon szép voltam, mint egy kislány - azt mondták, a legszebb ruhám volt rajtam és a találkozás izgalma felvillanyozott. A hajam fel volt tűzve, ami tudom, hogy jól áll nekem. A szemében láttam, hogy nem tévedtem, tetszem neki én is.

A következő hetekben rengeteget találkoztunk, megismerte a fiamat is. Nagyon jól megértették egymást! Fél év után elhatároztuk, hogy összeházasodunk. Anyám boldog volt, hogy végre megjött az eszem. Én is örömmámorban úsztam, miközben terveztük az esküvőt. Még csak 24 éves voltam!

Tamásnak volt egy lakása Óbudán, oda költöztünk hármasban. Úgy éreztem, hogy megoldódott végre az életem. Aztán babát vártam megint. De ez nagyon más volt!

Újabb cigarettára gyújt.

- Kiszáradt a szám, mondja Anita és elindulnak a kórházi büfé felé. Egy kávé és üdítőt tesz eléje a kis asztalra Róza, ő maga csak ásványvizet iszik.

- Már nincs sok hátra, - mentegetőzik a fiatalasszony, mert úgy érzi, a vártnál hosszabbra nyúlt a mesélés. Szeme szomorú, hangja fakó, miközben folytatja.

- Azokban a hónapokban, míg én veszélyeztetett terhes voltam, részben kórházban is kellett feküdnöm, nem élhattunk házasetet. Kislány növekedett a szívem alatt, ez mindkettőnket boldoggá tett.

Mégis furcsa előérzet kezdett gyötörni. Első kapcsolatromlásom a gyermekvállalással kezdődött, ez motoszkált bennem. De velünk minden rendben volt, elhessegettem magamtól a rossz gondolatokat.

Egy napon kontrollra kellett mennem, a férjem nem ért rá kocsival elvinni, a barátnőm kísért el.

Csak néhány pillanatra láttam őket, de Tamást minden kétséget kizáróan felismertem. Egy tíz év körüli kislány ült a térdén, keze, amivel engem simogatott, a kislány szoknyája alatt, a pici bugyiban matatott! Megkövülten álltam ott, nem tudtam megmozdulni sem. Amikor a barátnőm, erőszakkal el akart húzni onnan, sikoltozni kezdtem. Olyan volt, mint egy lassított felvétel: a férjem hátrafordult, meglátott engem, majd a keze lehanyatlott és vérvörös lett az arca. A kislány elfutott.

Amikor otthon felelősségre vontam, megvallotta nekem, hogy leküzdhetetlen vágyat érez a kislányok iránt. Szerellemmel szereti, és ugyanúgy kívánja őket, mint engem. Ezért is szokott néha gyermekfelügyeletet vállalni. Kért, könyörgött, hogy fogadjam el őt ilyennek.

Sokat töprengtem, de képtelen voltam őt elfogadni. Bár szerettem a férjemet, de ezt a szenvedélyét nem tudtam tolerálni. Különösen nem, mert tudtam, hogy a születendő gyermekünk kislány.

Elborzadtam tőle.

Mire a lányunk megszületett, már folyamatban volt a válóperünk. Szépen váltunk el. Nem neveztem meg a válás valódi okát.

Hát ennyi! - fejezte be a történetet Anita, és könnyes nagy kék szemeivel Rózára nézett, fűrkészte arcán a hallottak hatását. Ki tudja, mikor került Anita keze Róza kezébe, de úgy ülhetek ott már egy ideje a közben bezárt büfé asztalánál, kéz a kézben. Megszűnt körülöttük a külvilág.

Anita még folytatta a történetet:

- Most megint albérletben lakom, a két gyerekkel. Idén leszek harminc éves és totál kilátástalan az életem.

- Tetszik érteni? Már minden megtörtént, ami megtörténhetett velem. Egyik nap olyan, mint a másik.

Kisjanó erősen az apjára hasonlít, Anna meg szőke, kékszemű, fehér bőrű, mint az apja meg én. Nagyon szép gyerekek, van nálam fénykép, megmutatom, jó?

És előveszi tárcájából a képeket, összedugják fejüket, a fiatal és a középkorú asszony. Látszólag banális eset, hisz csak gyerekképeket nézegetnek, de közben fölöttük lebeg ez a szép, szomorú történet.

Óvári János: SZENTÉLYEK ÉS KULCSOK I.-V. 2017. 40x40 olaj, vászon 5 db.

DEBRECZENY GYÖRGY

Még nincs

Még nincs elegendő kanyaró elleni vakcina a gyógyszertárakban.

Még nincs elegendő kanyaró a vakcina elleni gyógyszertárakban.

Még nincs elegendő vakcina elleni kanyaró a gyógyszertárakban.

Még nincs elegendő gyógyszertár a kanyaró elleni vakcinákban.

Még nincs elegendő gyógykanyaró a vakcina elleni szertárakban.

Még nincs elegendő szertár a vakcina elleni gyógykanyaróban.

DOBROSI ANDREA

A magány folyosója

A magány folyosóján tömött sorok,
a levegő nem suhan, csak ácsorog,
sok tüdő tévelygést időtlen beszív,
mennyi kis időtlen támolyog, beszív.
Nincs itt csengő, ami még múltidéző,
csak csellengő, jobb híján multi néző,
rongyokba csomagolt őshonos arcok,
úttalan út követ parttalan partot.
Lenge hit foszlánya hálóz falakat,
mindegy már, hogy Ararát vagy Arafát,
égbe nyílt tenyértől mázgás az ablak,
rajtuk rács kacsint, sors csettint a rabnak.
A rend rendíthetetlen, már megszokott:
a magány folyosóján tömött sorok.

CSÁKY KÁROLY

Lengyel Tiszti Internáló Tábor a Magyar Királyságban Ipolyhídvégen

Köztudott, hogy az 1939. szeptember 1-jén kitört német-lengyel háborúban Magyarország a semlegesség álláspontjára helyezkedett. Lengyelország nemsokára „harapófogóba” került, hisz 1939. szeptember 17-én a szovjet csapatok is lerohanták az országot, főleg annak keleti területeit. Így nagyon sok lengyelnek el kellett hagynia hazáját; a katonai vezetés pedig utasította az ősi lengyel-magyar határ közelében állomásozó katonai erőket, hogy vonuljanak vissza Magyarországra. A körülbelül százszázhuszezer lengyel menekült befogadása nem kis kihívást jelentett a magyar hatóságok számára. De a Honvédelmi Minisztérium 1939. szeptember 22-i álláspontja az volt, hogy a lengyel katonai menekülteket Magyarországon nem hadifoglyoknak, hanem háborús okok miatti internáltaknak, azaz kényszerlakhelyre telepített külföldieknek tekintik.

A Magyar Királyság területén mintegy száznegyvenegy katonai tábort létesítettek. A törzstiszteket külön tiszti táborokban helyezték el. Ezek egy részét az Ipoly mente 1938 után visszacsatolt községeiben létesítették, főleg a két világháború közt megépült csehszlovák katonai-csendőri laktanyákban. Ilyen **tábor létesült 1939-ben Ipolyhídvégen** is. A trianoni békeszerződésig a falu Hont vármegye Ipolysági járásához tartozott. Az újonnan meghúzott határ elvágtá az anyaországtól, s eme határtelepülésen is megépült a vámhivatal, illetve laktanya, de kiépült a községben az elhíresült csehszlovák betonbunker-rendszer néhány eleme is. 1938 és 1945 között aztán az első bécsi döntés értelmében ismét Magyarország része lett Hídvég is. Ezért jöhetett létre itt az emlékezetes lengyel menekülttábor.

A Lengyel menekültek tábori viszonyai Észak-Magyarországon című kiadványban az olvasható, hogy az ipolyhídvégi határőrlaktanyában kialakított táborban 1940-ben 20 törzstiszt, 90 tiszt és tisztjelölt, 5 altiszt lakott. A kiszolgáló legénység száma 30 volt, tehát az összlétszám 145 lehetett. A lakók 4 lóval és 2 járművel rendelkeztek, s felügyelt rájuk egy magyar tiszt is a maga 25 fős legénységével. Erről a táborról hosszú ideig nem sokat tudhattunk, hisz írásos anyag róla nem volt ismeretes, illetve elérhető. Pedig az 1939-1944 közötti hosszú időszak hídvégi eseményeit egy krónika, azaz tábori napló is megörökítette, melyet az itt élt tiszték vezettek. Ez a kézzel írt krónika a véletlen szerencse folytán fennmaradt, s az esztergomi Prímási Levéltárban őrizték, mígnem 2010-ben a lengyel szöveget hasonmás formában, magyar fordítás kíséretében megjelentették. (**Lengyel Tiszti Tábor — Ipolyhídvég. Magyarországon internált lengyel katonatisztek tábori naplója 1939-1944.** Az Előszót Hegedűs István, a Bevezetést Csombor Erzsébet írta.) A megjelentetett naplóban sok-sok fontos információt találunk: fény derül többek közt a tábor mindennapi életére, a tiszték vallásosságára, a helybeli egyházközséggel kialakított kapcsolataikra, mint ahogy arra is, milyen jól ismerték a tiszték a helyi körülményeket, Ipolyhídvég történetét stb. Az utóbbi a naplóban Dymitrowski Wladyslaw hadbíró százados foglalta össze kitűnően.

Ipolyhídvégre először **1939. november 28-án érkezett 118 lengyel**: 32 lövészkatona, 26 alhadnagy, 11 hadnagy, 10 tisztjelölt, 9 őrnagy, 8 százados, 2 alezredes, 2 szakaszvezető, és 1 tizedes. Ez a száma többször is változott, gyakran nagyobb létszámú törzstiszt is lakott a táborban, akik közt akadtak tanárok, mérnökök, művészek, de volt köztük orvos és teológus is.

Ahogy a lengyel tiszték Ipolyhídvéget látták, láttatták

Az internált lengyel tiszték fontosnak tartották, hogy ne csak hazájuk történelmét ismerjék, hanem ama országát is amely befogadta őket. Sőt, azon település helytörténetével is tisztában legyenek, ahová a

kényszerűség sodorta a tábort, s ahol hosszabb időre is helyet kaptak. Mint fentebb már említettük, a naplóban **Dymitrowski hadbíró százados** írt részletesen a faluról **Ipolyhídvég története** címmel (255-360.p.). Elsősorban a Borovszky-monográfia ide vonatkozó adatait dolgozta fel, de hivatkozik több más forrásra is. Nagyszerű összefoglalója a helybeli polgárok számára is példaértékű lehet, a falu történetével foglalkozók is találnak benne hasznosítható dolgokat. Azért hivatkozunk rá mi is e faluról készült monográfiánkban.

A Bevezetésben **Lewartovski Janus (Jan)** százados is közöl szép, szinte költői képekkel megtüzdelt, följajzilag is pontos leírást a községről. Nem csoda, hisz a százados egyben művészember is volt, aki több képet is készített itt, adományozott a helybelieknek, amiről még lesz szó az alábbiakban. De lássunk néhány sort ízelítőül: „*Egy magas templom, karcsú harangtoronnyal, egy általános iskola, néhány bolt, magyar parasztházak és egy fehér, kétszintes, piros tetős kaszárnya épület, a cseh-szlovák határőrség korábbi székhelye, ma az internált tábor helye, a halakban gazdag Ipoly partján nem messze a köhídtől, amelynek építészeti kivitelezése több száz évi létezésről árulkodik – ez majdnem a teljes kép a faluról./.../ A község, csak úgy, mint a környéke, művészi szempontból festői képet mutat. A folyó túloldaláról, a legelőről nézve látjuk ennek a kellemes falunak a bűbajos panorámáját./.../*

Tavaszkor, amikor kiönt a folyó, a falut teljes szépségében és bájában láthatjuk, háttérben a lilás dombokkal, amelyek a szlovák határtól húzódnak végig, egészen Ipolyság városáig.

A falu felől, a tábornak otthont adó kaszárnya déli ablakán keresztül kinézve, a táj teljesen más, sokkal érdekesebb. Innen láthatjuk az Ipoly folyót és a hidat, ami átöleli azt. Az egész táj különösen napkeltekor nagyon gazdag mind színekben, mind formákban, folyamatosan ihletet adva a tábori festőknek, akik igyekeztek és most is azon igyekeznek, hogy hol papíron, hol vásznon, megörökítsék az őket körül vevő táj szépségét.

Észak és észak-nyugat irányában, Szlovákia felé, 3 kilométerre Ipolyhídvégtől erdős dombok nyújtózkodnak, melyekből hármat illik megnevezni. Somos, Veréb és Kalakocs. Az első kettő összekapcsolódik és a Kalakocstól (363 m) egy völgygel van elválasztva, amelyben a Berincsen patak folyik. A völgy oldalán, több helyen is érdekes geológiai szerkezetű sziklák találhatók.

A Veréb domb déli lejtőjén az ipolyhídvégi szőlőföldek láthatók. Az erdős dombok, a kellemes környezet és a tiszta levegő miatt, az internáltak kedvelt vasárnap délutáni kirándulásainak célpontja.” (353-354.p.)

A tábor lakóinak kapcsolatai a településsel, a napló helytörténeti adatai

Az Ipolyhídvégen lakó lengyel tisztek kapcsolata a faluban hol szabadabb, hol kötöttebb volt. Ez gyakran attól is függött, milyen ember volt a tábor magyar parancsnoka. A lengyel tisztek általában elégedettek voltak itteni parancsnokaikkal, de akadt a magyar tisztek közt kevésbé szimpatikus is, aki korlátozta a lengyelek szabadságát, emberséges kapcsolatát a helybeliekkel.

Kezdetben a tisztek a helyi vendéglőben étkeztek; az itteni üzleteket rendszeresen látogatták. A mosást a helybeli asszonyok végezték; a hídvégiek gyakran termékeiket — gyümölcsöt, zöldséget, tejet — is árulták az internáltaknak. Az is előfordult, hogy a lengyelek felkeresték az egyes családokat, segítettek nekik a szüretben, sőt saját termelés céljából földet is béreltek a falusiaktól. Halászhattak az Ipolyban, méhészkedtek a kaszárnya kertjében stb. Lévén ők is katolikusok, istentiszteleteiket, mint majd alább is látni fogjuk, a helybeli templomban tartották, de gyakran részt vettek a magyar szentmiséken is. Többen közülük intenzíven tanulták a magyar nyelvet, s egyesek beszélték is azt.

Érdeemes idéznünk néhány ide vonatkozó feljegyzést naplójukból is. Mindjárt az elején írták az

alábbiakat: „Székely Lajos honvédhadnagy nagy megértéssel viszonyult az internáltakhoz. Megértette a helyzetünket és a cselekedeteinket. Ahogy tudta, jelezte rokonszenvét irányunkba. A tábor elhagyása korlátok nélkül engedélyezve volt. A falu lakossága szintén barátságosan és rokonszenvesen viszonyult a lengyelekhez.” (265.p.)

1941-ben, **Bacsó József** parancsnoksága alatt a helyzet egy kicsit rosszabbra fordult. „Így például a nőknek, akik az alsóneműket mosásra vitték, nemcsak hogy nem volt joguk belépni a táborba és a magyar katona jelenlétében kerítésen keresztül kellett a ruhákat átvenni, de átvétel után kénytelenek voltak a magyar katonai irodába menni, ahol Bacsó hadnagy jelenlétében az altiszt az alsóneműket átnézte. /.../ Bacsó főhadnagy azokkal a nőekkel is kellemetlenkedett, akik a tábor elé hozták a gyümölcsöket eladásra, mondván, hogy a gyümölcs nem az internáltaknak való. /.../ A táborban nyilvánvaló volt, hogy az új parancsnok azt terjesztette a helyi lakosság között, hogy az internáltakat ellenségként kell kezelni.” (292.p.) Ugyanez a parancsnok később még a helyi üzletekbe is csak felügyelettel engedte a tiszteket, a zsidó üzletbe pedig megtiltotta bemenetelüket. 1942-ben a tejbvásárlás kapcsán írták be naplójukba az alábbiakat: „Június 9-től a magyar adminisztrációs hatóság parancsára, amelyet a faluban hirdettek ki, nem volt szabad az internáltaknak tejet eladni. Azokat a parasztokat, akik nem tartották be ezt a parancsot, szigorúan megbüntették.” (306.p.) Az ilyen szigorítások tehát nemcsak a lengyeleket sújtották, de a helybeliek életét is megkeserítették.

1942-ből való ez a fontos, helytörténetileg is értékes adalék: „A folyó hónap végén a magyar hatóság utasítására megkezdődtek a tábor kertjében található **bunker felrobbantására** irányuló munkák. Az Ipoly folyó volt a határ Magyarország és Csehszlovákai között. A határ védelmére a csehek bunkerek sorozatát építették fel, amelyek Ipolyhídvég szomszédságában láthatóak. Most a bunkereket, mint értéktelen építményeket a magyar kormány lerombolja.” (313.p.)

1943-ból a háborús helyzet romlását érzékeltető feljegyzést találunk a krónikában: „Április 27-én ugyanúgy, mint a mi falunkban, a szomszédos Drégelypalánkra is **magyar légvédelmi tüzérség szakaszai** érkeztek gyakorlatra. Úgy néz ki, hogy ezek a szakaszok egész nyáron itt maradnak. A szakaszok elszállásolása ezen a környéken azt jelenti, hogy a faluban nehezebben fogjuk tudni megvásárolni az általános cikkeket, illetve a növekvő kereslet miatt felmennek az árak.” (331.p.)

Gyakran találunk az időjárásra vonatkozó beírást is: „Április 1-jén erős nyugati szél és egész napos eső. A szél olyan erős volt, hogy a **szomszédos malmon** ledöntötte a bádog kéményt.” (332.p.) „Ebben az évben a május hónap nagyon hideg és száraz volt. Eső kis mennyiségben és csak néhányszor esett. A hónap második felében fagy volt, úgy hogy a krumpli és más zöldség megfagyott a földeken. Majdnem minden nap északi, vagy észak-nyugati hideg szelek fújtak. Ahogy hallottuk, a vetés helyzete rosszul áll.” (336.p.) 1943-ból több hasonló feljegyzést is találunk még. Az egyik helyen ezt írják: „A gyakori esők miatt a közeli erdőben **sok gomba** nőtt. A táborparancsnok beleegyezésével néhány tiszt gombázni volt, úgy hogy a tiszt étkezde kétszer vacsorára gombát krumplival készített.” Majd ezt olvashatjuk: „Ebben az évben a június különösen hideg és esős volt. Kevés a napsütés, felhős az ég. A hőmérséklet naponta átlagosan 15-17 fok. Minden nap fúj a szél. Az esők miatt az **Ipoly felduzzadt** és részlegesen elöntötte a legelőket, de károk nem voltak.” (338-339.p.) Egy másik helyen már a **szüret**ről írtak, melyből a lengyelek is kivették részüket: „Néhány tiszt, a szüret első két hetében, a gazdák meghívására a szőlőskertekben dolgozott. A tisztek a munkájukért pénzt nem kértek.”

Az 1944-es bejegyzések már foghíjasabbak, amiből arra is következtethetünk, hogy a tábor mindennapjai egyre bizonytalanabbakká váltak, a közeledő front és egyéb katonai előkészületek miatt a

tiszteknek tovább kellett lépniük: „Folyó hónap (február) 16-án a szomszéd faluba, Drégelypalánkra, megérkezett a magyar katonai bizottság, amely állandó **légvédelmi lőtér** megszervezésének lehetőségét vizsgálta. Ennek kapcsán azt beszélték, hogy a tábort át fogják helyezni Ipolyhídvégreől.

Végül kiderült, hogy a tábor parancsnoka azt a parancsot kapta, hogy keressen megfelelő épületeket a közeli településeken. Mint ahogy azt tudjuk, egyelőre nem sikerült megfelelő épületeket találni. A magyar katonai vezetés döntését várjuk.” (358.p.) A következő hónapok eseményeiről már nem számol be a dokumentum.

A lengyelek vallásos élete a hídvégi táborban

Mint említettem, a tábori naplóból fény derül a tisztek vallásosságára. Tudnunk kell egyébként, hogy a menekültekkel több pap, szerzetes, tábori lelkész is érkezett Magyarországra, s a „zömében katolikus lengyelek körében elemi igény mutatkozott hitük, vallásuk megélése iránt”. Működött a Magyarországi Lengyel Menekültek Katolikus Lelkészsége is. Az ipolyhídvégi lengyel tisztek lelki szükségleteit kezdetben **Presinszky Ferenc helybeli lelkész** oldotta meg, aki bírván a szlovák nyelvet is, szót tudott érteni a katonákkal. Később saját tábori papjuk is volt, aki szintén együttműködött a hídvégi lelkésszel. A helybeli atyával kapcsolatban olvassuk a naplóban az alábbiakat: „A nagy szerencsétlenségek idején általában szívesen fordul az ember Istenhez, az internáltak is szívesen jártak a helyi templomba. A táborban nem volt lengyel lelképásztor. A táborlakók számára tartott misét a magyar plébános mutatta be. Az atya szívesen viszonyult a lengyelekhez, könnyen meglehetett őt érteni, mivel a szlovák nyelvet is beszélte.” (265.p.)

A következő bejegyzés 1939 szentestéjéről szól: „A **szentestét** a tisztek nem tudták közösen eltölteni, mert hiányzott a megfelelő helyiség. Az ünnepi vacsorát külön-külön fogyasztották el a saját szállásukon. A tábor lengyel parancsnoka, meglátogatva a tiszteket boldog karácsonyi ünnepeket kívánt nekik. Ezen a napon a hangulat komoly és ünnepélyes volt. Az első szenteste az ország elhagyása után, idegen földön kétszer olyan erős honvágyat ébresztett a Haza és a család iránt.” Majd ezzel zárul a feljegyzés: „A következő két ünnepnapon az internáltak misén vettek részt a helyi templomban.” Az 1940. év első napján is eljöttek ide, mint a krónikában is megörökítették: „Az internáltak a helyi templom ünnepi miséjén kezdték az újévet. A mise után reménnyel telt szívvel kívánták egymásnak, hogy az új év a történelmi vihar befejezését hozza el számukra.” (268.p.) A tisztek ott voltak a magyar jellegű templomi rendezvényeken is. Mint naplójukban is írták: „1940. március 1-jén minden táborban lévő tiszt részt vett a helyi templomban tartott szentmisén, amelyet Magyarország kormányzója, Horthy Miklós kormányzásának huszadik évfordulója alkalmából tartottak.” (272.p.)

1940 júniusában megalakult Ipolyhídvégen a **lengyelek tábori kórusa** is, amely később igen színvonalas munkát végzett. Bár fő céljuk a templomi istentiszteletek áhítatának emelése volt, a vallásos énekeken kívül más kórusműveket is előadtak; több lengyel táborban, de más helyeken is felléptek, köztük Budapesten is. A kezdetekről ezt olvassuk: „A karmester hiánya és a megfelelő kórustagok kiválasztási nehézségei miatt, eddig nem volt kórus a táborban. A szentmisék nagyon csendesek voltak, annak befejezése után, csak egyszólamú éneket, orgona nélkül énekeltük a Boże coś Polske – Isten, ki lengyel hont... — himnuszt.

A kórus vezetése csak akkor valósult meg, amikor folyó év júniusában a táborba érkezett Kwinta Karol alhadnagy. Kwinta alhadnagy, akinek zenei képzettsége volt, elsősorban énekes kvartettet állított össze. Ez a kvartett minden vásár- és ünnepnap énekelt a templomban, Kwinta alhadnagy pedig az orgonista szerepét töltötte be a lengyel misék alatt. Ebben a hónapban a

szentmisék ünnepélyesebbé váltak és az orgona kíséretével az egyszólamú énekekben már hallani lehetett a hitet és reményt a szebb jövőben. A szent misét mindig a magyar himnusszal fejezték be, melyet a lengyel himnusz után énekelt a kvartett.”

Emlékezetes volt a tábor 1940. évi karácsonya is. Ahogy olvasható: „A második idegen földön töltött karácsony komoly hangulatban zajlott. Szentestén a tisztek összegyűltek a társalgóban és **ostyával kínálva egymást ünnepi jókívánságokat mondtak egymásnak./.../ Az első és második ünnepnapot ugyanúgy töltötték el, mint bármely más ünnepet, részt vettek a helyi templom ünnepi miséjén.**” Ám erre a karácsonyra már hónapokkal előtte megkezdődött az előkészület. A tábor művészi hajlammal is rendelkező tisztjei ugyanis hozzáálltak a **Krakkói jászol** című **betlehemes bábjáték** szervezéséhez. Azsinórral mozgatható 40 bábút Raczka alhadnagy és Mycawka százados „művészi módon készítették el”. A forgatókönyv a Rydl-i „Lengyel Betlehem”-re épült. Műsorukat hatszor adták elő Ipolyhídvégen, és ugyanannyiszor mutatták be a szomszédos Drégelypalánkon. Bizonyára nagy hatással volt a települések lakóira, s pezsdítőleg hatott az itteni vallási-kulturális életre, akárcsak a már említett kórus szereplései. Színi előadásukról a Wieści Polskie (Lengyel Hírek) című tábori újságjuk így írt: „Az ipolyhídvégi tábor felemelő pillanatokát élt át a „Krakkói jászol” bemutatóján, amely karácsonykor a helyi iskolában zajlott. Él egy szép tradíció, mely felmelegíti a lengyel szíveket és kipurcskoltatja a sóvárgás könnyeit a szülőföld után, amelyben oly sok szépség és gazdagság rejlik. Ezt a szép bábszínjárat az internált lengyel tisztek szervezték, akik hivatásukra nézve tanárok. A két hónapos szervezői munka gyümölcsöző volt, mert elérte azt, amire hivatott volt, egy kedves ünnepi szórakozást, és lelket öntött a hazai jellegű bábúval az internáltak szívébe.” (284.p.)

Természetesen az 1941-es év első napját is szentmisével kezdték a tisztek Ipolyhídvég templomában. Kórusok ekkorra már 15 főből állt, és sikerült új énekes könyveket is beszerezniük a tagok számára. A mélyen hívő táborlakók vallásos életének része volt a néhány **lelkigyakorlat** is. Mint feljegyezték: 1941. „Április 3-án a táborban elkezdődtek a lelkigyakorlatok, melyek három napig tartottak. A lelkigyakorlatok után a tisztek és a katonák gyóntak, áldozáshoz járultak. A tábori lelkésznel és a szlovákul is tudó helyi plébánosnál is lehetett gyónni.” (288.p.) Május 13-16 között Rutkowski Anastazy, a **lengyel tábori lelkészség** vezetője látogatta őket meg Budapestről. Halottak napjáról és mindenszentekről sem feledkeztek meg: „November 1-jén a délutáni órákban istentiszteletet tartottak a helyi temetőben nyugvó lelkekért. November 2-án a tábori lelkész gyászmisét tartott az elesett katonákért.” Szenteste a kivilágított karácsonyfánál tartották meg a tábor lelkészeivel közösen az „**ostyatörést**”; december 25-én és 26-án lelkészüik tartotta az ünnepélyes istentiszteletet, melyen fellépett kórusok is, az esti órákban pedig ismét bemutatták a „**Krakkói jászol**” című bábjátékot.

Az 1942. esztendőben is tartottak nagybőjti lelkigyakorlatot, húsvétkor az internáltak a helyi lakossággal együtt vettek részt a feltámadási misén a helyi templomban, a vasárnapi szentmise után pedig a tiszt társalgóban „**a tábori lelkész felszentelte a tojásokat**”.

A Czestochowai Madonna és más ajándékképek Ipolyhídvégen

A lengyel tisztek igen nagyra értékelték a hídvégi magyarok irántuk tanúsított humánus magatartását. Különösen azért voltak hálásak, hogy templomukban végezheték szentmiséiket, s az itteni lelkiatya, Presinszky Ferenc is nagy megértéssel volt irántuk. De elismeréssel szóltak a tábor egyes magyar tisztjeinek emberségéről is. Elhatározták hát, hogy mindezért valami emléktárgyat hagynak itt maguk után. Mivel a táborlakók közt akadt képzőművész is, úgy döntöttek, hogy egy-egy olajképet adományoznak a templomnak, illetve az arra érdemes magyar embereknek. Az 1942-es bejegyzéseknél találjuk az alábbi terjedelmes beszámolót:

„*Augusztus 30-án az internált tisztek a helyi templomnak adományozták a Czestochowai Madonna*

festmény másolatát, amelyet Lewartowski Jan százados olajjal készített.

A festmény adományozásának ötletét egy júniusi tiszti értekezleten vetették fel, amikor Butyter Eugeniusz őrnagy azt indítványozta, hogy adjanak emléktárgyat az Ipolyhídvégen lévő lengyel tisztek és katonák a helyi templomnak, /.../ A sok javaslat között elhatározták, hogy megkérik Lewartowski századost, hogy készítse el a Czestochowai Madonna festmény másolatát. Elhatározták, hogy a festmény alá elhelyeznek egy márványtáblát, rajta a következő magyarul és lengyelül írott szöveggel: „A lengyel internált katonák a magyaroknak” – „Internowani żołnierze polscy Wengrom – 1942”.

A márvány tábla alatt egy gyertya- és egy virágtartó polcot terveznek elhelyezni, benne az inkrustált (berakással díszített) lengyel sassal és a Virtusi Militari (lengyel katonai kitüntetés) kereszttel. A polc kivitelezését Turczyński József százados vállalta. A költségeket a tisztek és a katonák adományaiból fedezték.” (311.p.)

Aztán elmondják, hogy a festményt ünnepélyes keretek közt mutatták be a templomban. A szentmisét a tábor lelkésze, Pudlo atya végezte a faluban nyaraló papnövendékekkel. A prédikációt Klénáncz Ottó drégelypalánki esperes tartotta, majd Pudlo atya átadta a képet Presinszky plébánosnak. A szentmisén sokan vettek részt helyből és a szomszédos községekből is. A kórus Kwinta alhadnagy vezetésével lengyel és magyar egyházi énekeket adott elő. Végül a képről így írnak a naplóban: „Ahogyan István szent jobbjára a magyar népet vezeti évszázadokon át és a nép ebben a szent ereklyében keresi reménységét és vigasztalását, úgy a lengyel nép is mindig segítséget és vigaszt talál abban, aki a Jasna Góra felett Czestochowában uralkodik.” Ezért is ajándékozták e képet a táborlakók a hídvégi magyaroknak. S ez a mai napig látható templomukban.

A következő évben magát a plébánost ajándékozták meg, amiről ezeket olvashatjuk a krónikában: „Április 5-én a helyi plébánosnak, Presinszky atyának a tisztek ajándékozták a Lewartowski százados által festett arcképét.” A laktanyában látták őt vendégül a soros lelkigyakorlat után, ahol Wierzyniewszky alezredes, a tábor rangidőse ezt mondta: „a tisztek azért szavazták meg az emléktárgy átadását, mert a plébános jóindulatú és szívélyes volt hozzájuk, lelkipásztori segítséget és védelmet nyújtott nekik, különösen a tábor szervezésekor, amikor még nem volt saját lelkészük.” (330.p.)

A további vallásos eseményekről

A tisztek rózsafüzéres istentiszteleteken is részt vettek Ipolyhídvégen, hisz szeretett itteni templomuk védőszentje is a Rózsafüzér Királynője. Ezzel kapcsolatban olvassuk, hogy „Októberben hetente háromszor rózsafüzéres vecsernyét tartottak az internáltak. A vecsernyét a helyi templomban a tábori lelkész tartotta.” (317.p.)

1942-ben is megülték mindenszentek ünnepét: „November 1-jén, 16 órakor a falusi temetőben, a temetői kereszt lábánál gyászünnepséget tartottak. A keresztnél a tisztek nemzeti színű szalaggal díszített koszorút helyeztek el. A tábori lelkész szentbeszédet mondott, aztán imádkoztak az elesettekért. Az imádkozás közben a kórus énekelt néhány gyászéneket. November 2-án a kórus közreműködésével misét tartottak az elesettek és a halottak lelki békéjéért.” (318.p.) Adventben hetente kétszer a helyi templomban **rorátén** is részt vettek, amit a tábori lelkész végzett, helyettesítve egyben a beteg, kórházban lévő plébánost is. A karácsony kapcsán ezt jegyezték fel: „Már a negyedik karácsonyt ünnepeljük külföldön! Ez az ünnep mindenkit érzékenyen érint, mert eszünkbe juttatja a Hazánkat, a szeretteinket, akiket a legnagyobb szenvedés közepette a sorsukra hagytunk.” (320.p.) Ebben az évben is bemutatták a **Betlehemi jászolt**, s így örökítették ezt meg a krónikában: „December 27-én, a helyi iskolában, Rzeško hadnagy fordításában, képekkel gazdagítva, a „Jászolt” kétszer

előadták a magyar lakosság előtt is. Az előadásnak nagy sikere volt. A falusi lakosságon kívül a nézőtérén a helyi értelmiség is ott volt”. (321.p.) Szilveszterkor a helyi plébános tartott hálaadó szentmisét, melyen az internáltak a hídvégi lakosokkal együtt vettek részt. A templomban kezdték a következő (1943-as) év első napját is. Hamvazószerdán az internáltak jelen voltak a tábori lelkész által bemutatott misén. „Az istentisztelet előtti szertartásként **hamuval szórták be fejüket.**” (327.p.)

Csatlakoztak az internáltak az itteniek nemzeti ünnepeinek megüléséhez is. „**Március 16-án a tisztek és a falu lakossága közösen vett részt a nemzeti ünnep alkalmából a helyi pap által tartott szentmisén. A középületek, úgy mint iskola és némely magánházak nemzeti lobogóval voltak feldíszítve.**” (328.p.)

1943-ban sem feledkeztek meg a húsvét előtti lelkigyakorlatokról a tábor tisztjei és katonái. „**Április 5-én és 6-án Staczek Jan atya, a budapesti Lelkipásztori Hivatal vezetőjének irányításával a táborban nagyböjti lelkigyakorlatokat tartottak. A reggeli lelkigyakorlatokat szentmise előzte meg. Április 6-án délután a tisztek elkészültek a gyónáshoz. A gyóntatást végezték: Staczek atya, Pudlo atya és Presinszky atya, a helyi plébános, aki szlovákul is beszélt.**” (329.p.) A templomban történt nagyheti szertartásokon a tisztek egyénileg vettek részt. A feltámadási misén és a körmeneten a lengyelek a magyarokkal együtt voltak jelen. Ugyancsak közösen tartották meg az úrnapi ünnepséget.

1943 júliusában a hídvégi lengyel tisztek is gyászünnepélyt tartottak Sikorski tábornok halála alkalmából. Erről naplójukban hosszas bejegyzést olvashatunk: „**Még nem tértünk magunkhoz a Szmolenszk melletti Katynban meggyilkolt lengyel tisztek híréből, de már július 5-én egy másik nagyon fájdalmas hír érkezett, hogy Sikorski Wladislaw tábornok, a Lengyel Hadsereg főparancsnoka és miniszterelnöke repülőgép katasztrófában tragikus halált szenvedett. /.../ Július 8-án a helyi templomban gyászos hangulat volt. Az ablakok le voltak fátyolozva. A jelképes koporsó felett, a templom mennyezetéről gyászszalagok lógtak. A koporsón fehér-piros lobogó, alatta virágkoszorú és az elhunyt portréja, a koporsón tábori sapka. Az oltáron és a ravatal mellett gyászszalaggal és lengyel sasokkal díszített gyertyák égtek. A koporsó mellett egyenruhás tisztek díszőrséget álltak. A szentmisét a tábori lelkész tartotta. Minden tiszt gyászszalagot viselt. Az idegenek közt a misén csak Kiss János lovassági kapitány, a tábor parancsnoka és néhány falubéli asszony vett részt.**” (340.p.)

Szeptember elsején a tábori lelkész a lengyel-német háború évfordulója alkalmából mondott gyászmisét az elesettekért. Októberben a helyi templomban hetente háromszor lengyel rózsafüzéres imádságot tartottak a tisztek. Az előző évekhez hasonlóan megülték a mindenszenteket és a karácsonyt is. December végén pedig a tábori lelkész hálaadó misét tartott. Majd ezt fűzték hozzá elmúlt esztendőhöz: „**Ez az év helyzetünkben nem hozott változást. A magyarok távol tartják magukat tőlünk, főleg az értelmiség. A legnagyobb szivélyességet az egyszerű emberektől kaptunk. Az értelmiség udvariasan, de hidegen viszonyul hozzánk, természetesen egy pár kivétellel. Például a szomszédos városban, Balassagyarmaton élő szemorvos nagy lengyel barát, nagyon szívesen és ingyen orvosi segélyben részesíti az internáltakat.**” (354.p.)

A következő esztendőt még a templomban kezdik tábori lelkészükkel a lengyelek, s február 2-án szerepel a kórus a Szűzanya tiszteletére a Szalézi rend által szervezett ünnepségeken Balassagyarmaton, a naplóban már nem olvashatunk a további vallásos eseményekről. Ezt bizonyára a fokozódó bizonytalanság, a német megszállás, a front közeledése is előidézhette. A lengyeleknek el kellett hagyniuk Ipolyhídvéget; emléküik hosszú időre feledésbe merült, s egy időre a Czesztochowai Madonna képe is kikerült a templomból. Hála Istennek, ma újra ott látható, s a volt laktanya falán ott a nemrég állított magyar-lengyel-szlovák

nyelvű emléktábla, ezzel a szöveggel: „Itt működött 1939-1944 között/ a Magyar Királyi Lengyel Tiszti Gyűjtőtábor Ipolyhídvég/ az emléktáblát állíttatta/ Ipolyhídvég Önkormányzata/ Szent György Lovagrend – Visegrád/ Kultsár István Társadalomtudományi/ és Kiadói Alapítvány/ 2012. február 23.”

Hídvég, lengyel menekültek emléktáblája (Csáky Károly felv.)

Lengyel tisztek naplója (Csáky Károly repr.)

A korpuzsos hídvégi temetőkereszt, mely előtt a lengyel tisztek is gyakran imádkoztak (Csáky Károly felv)

A lengyelek által ajándékozott Fekete (Czestochowai) Madonna

Ipolyhídvégen (Csáky Károly felv.)

Az ipolyhídvégi templom főoltára (Csáky Károly felv.)

A hídvégi templom (Arch. felv.)

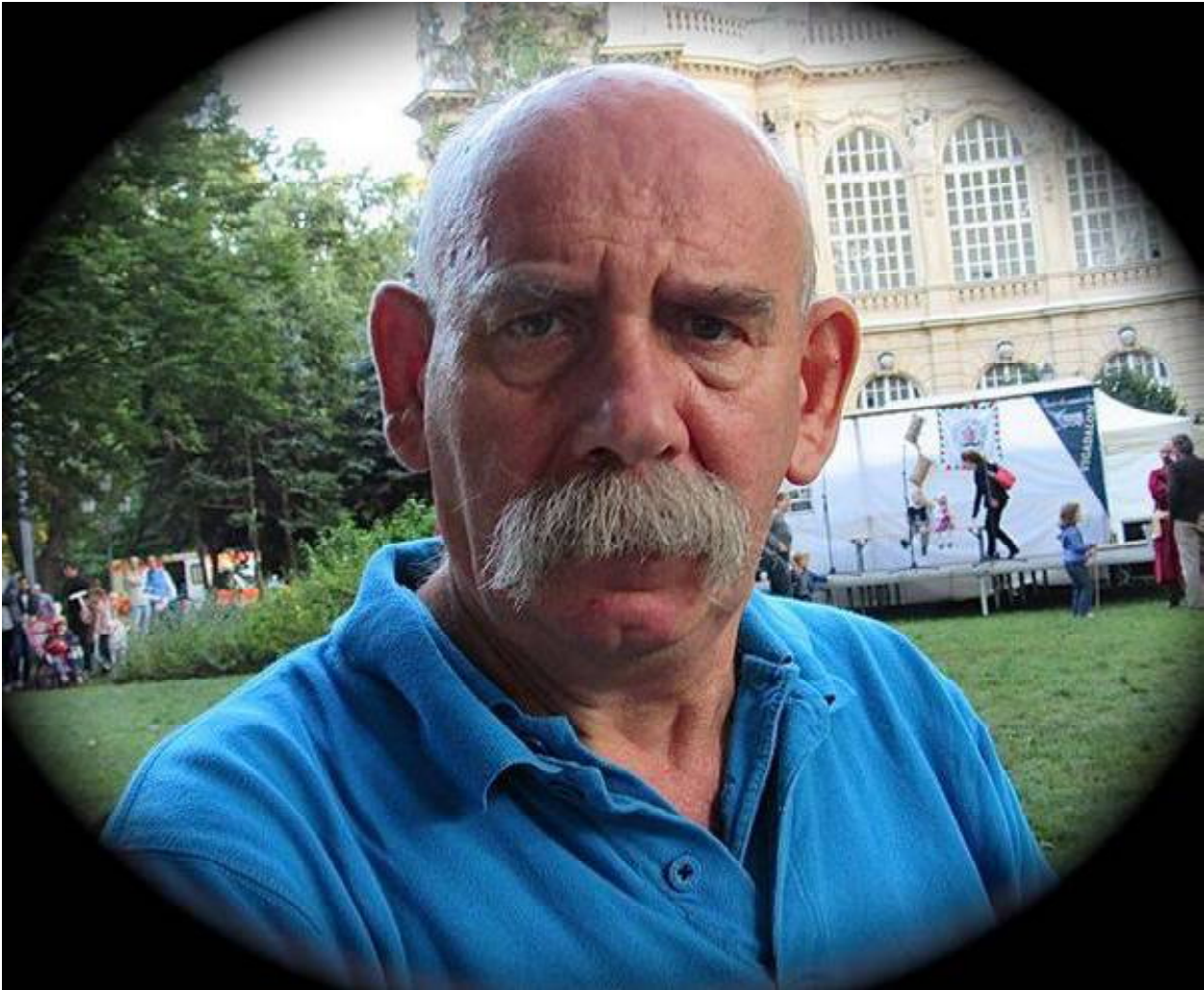

A Czestochowai Madonna alatti márványtábla a lengyel sassal később

kikerült a templomból. (Csáky Károly felv.)

Ipolyhídvég temploma, ahová az internáltak is járak. (Csáky Károly repr.)

MEGEMLÉKEZÉS**Kassovitz László 1954-2018**

Nehéz lenne megmondani, hogy mi is volt a mi Lacink eredeti foglalkozása. Tán autószerelő... Tény, hogy ez a tanult szakmája, de számára ez mégiscsak kényszerpálya volt, s ahogy az egyik önéletrajzában – amit egyetlen gyermekétől, Artúrtól kaptam szíves felhasználásra – írta: “Nem sokáig szórakoztattam a szaktársaimat; hamarosan elköszöntem a műhelytől...”

Aztán elment postásnak, majd gépkocsivezetőnek, operaházi karbantartónak és persze be is rukkolt, hiszen akkor még kötelező volt a katonaság. Kalandos élete a sorállományú honvédség után is folytatódott: elment Berlinbe, az egykori Német Demokratikus Köztársaság fővárosába, onnan újból hazatért: itthon volt még lakatos, anyagbeszerző, portás egy éjszakai bárban, aztán magántaxis – meg a jóég tudja még mi. És akkor jött a rendszerváltozás, amikor – mint mindannyian – ő is feltöltődött új reményekkel, s egy nagy kanyarral pályát is változtatott, bár megnyugvásról szó sem lehetett. Elszegődött írónak, újságírónak és fotósnak.

Ez már jobban illett személyiségéhez – s ezen új munkakörrel igyekezett megkeresni a kenyerét. De hát negyvenre járva nem egyszerű az újrakezdés, pedig a tehetség, az írói véna jó lendületet adott. Mindenesetre sokkal jobbat, mint akár az autószerelés vagy akár az NDK-beli kiruccanás. Aztán Laci, néhány évre – nem elszakadva a sajtótól – a köztisztviselői karba is bekerült. A Kossuth Lajos téri

Minisztériumban még ma is hidegrázást kap nem egy köztisztviselő, ahogy Laci megpróbálta a hivatalnokoknak a stilsztikát, a magyar nyelv szépségeit és a helyesírás furfangjait elmagyarázni. Nem volt egyszerű.

Egyik félnek sem... Ugyanakkor jól végezte dolgát, hisz hírlapírói tevékenységéért a Magyar Újságírók Közössége (MÚK) 2003-ban Lant és Toll Díjjal tüntetett ki.

Ám – miként ez később kialakult benne – a hírlapírásnál is jobban vonzotta a meseírás és a mesemondás. Itt végre szellemileg igazán önmagára talált: ragyogó, rímbe és ránca szedett népi/népies meséért mindenütt odavoltak nemcsak a gyerekek, de felügyelőik is – a tanító nénik, a könyvtárosok.

Igazán kár, hogy az új rendszer kultúrpolitikája nem támogatta sem a vándor meseíró s pláne nem a mesemondót – pedig drága és fárasztó volt a sok-sok utazás, ám Laci képes volt akár a világ végére is elutazni, hogy kedves közegében, a gyermekeknek mondja el sajátos, sok-sok humorral fűszerezett mesét. A humorból persze a felnőtteknek is jutott, Pamacs kutya kitalálóját mindenütt szívesen hallgatták. Majd valahogy egyre nehezebb lett minden. Csak a “Mesemondó bácsi, mikor jössz megint hozzánk?”- kérdések maradtak meg, a valóságos meghívások mind csökkentek.

Mint ahogy ezzel párhuzamosan megnőttek az egészségügyi nehézségek is – Laci beteg lett.

Mind fáradtabban ébredt, jóformán csak (valóságos) kutyáinak gondozására és a napi piacra járására maradt ereje – még kedves ivójába sem igen tudott eljönni, miképp idén már a Budai Vár Könyvünnepére sem, pedig onnan még sosem hiányzott. Sokán várták, sokan keresték, kérdezősködtek utána... Az orvosok azt mondták, hogy a kór, ami gyötörte ugyancsak kellemetlen, de nem halálos. Ő mégis belehalt...
Drága Barátom, Laci – Isten Veled!

Az égi könyvtárakban legyen lehetőséged kedvedre mesélni, s ottani otthonodban mesét írni.

Jó utat, aztán majd valahol, égi vándorlásod közben találkozunk – barátaid, tisztelőid.

Kár volt így elsietned tőlünk, kedves Mesemonó Bácsi, barátunk, Laci lovag...

Kassovitz László búcsúztatása szeptember 26-án volt a Kispesti Temetőben.

Forrás: Sunyo (Mészáros Sándor Sunyo), facebook

Kassovitz László a ravatalon

KASSOVITZ LÁSZLÓ

A kakas baja

Sokáig nem jöttek rá a többiek a kakas titkára. Vajon hogyan tud hajnalban felkelni, hogy időben ébreszthesse a baromfiudvar népét. Persze semmire sem borul örökre homály. Egyszer egy nyári éjszakán a hasfájós pók, aki épp valami kóbor bogár combját majszolta, hogy elverje az éhségét, akaratlanul megfejtette a rejtélyt.

Amikor a kora hajnali szellő oltogatni kezdte a csillaglímpásokat, egy fiatal szentjánosbogár éjszakai vadászatáról hazatértében megállt a kakas mellett.

– Ébresztő! – duruzsolta a fülébe oly halkán, hogy csak a hasfájós pók hallotta meg, de ő is csak azért, mert köztudottan éles a hallása.

Az egész napi kapirgálástól a tarajos igen fáradt volt, és hiába a szentjánosbogár minden igyekezete, egyet-egyet horkantva édesdeden aludt tovább.

„Kár veled erőlködnöd” – akarta mondani a pók, de mire szólt volna, egy éjjeli lepke ereszkedett le a kakas tarajára és megcsiklandozta. A duruzsolásra meg a csiklandozásra a kakas megrázta a fejét, lassan kinyitotta a szemét és némi irigységgel nézegette tyúkjait és jércéit, ahogy azok szuszogva alszanak.

„Nincs igazság a földön – állapította meg a tyúkudvar ura, ki tudja hányadszor. – Miért csak nekem kezdődik hajnalok hajnalán a nap? Megtanulhatna valamelyik tyúk kukorékolni, vagy akár az összes. Eleget hallhatták tőlem, hogyan kell, s akkor én is ráérnék addig aludni, amíg akarok, de ezek csak kárálni tudnak meg egymással kotyogni. Nem mondom, ők tojják a tojásokat... s ez nekem eddig sose sikerült, viszont olyat nekik se, amiből kiskakas bújt elő. Megvagyok én áldva ezekkel.”

Magvas gondolataiban ideérve, a kakas feje félrebillent, és máris hortyogott. Hortyogott volna tán délig is, mert időközben lecsukódott a szentjánosbogár szeme és az éjszakai pillangó is elpilledt. Napszállta óta repkedtek, hát nem csoda, hogy hajnalra elfáradtak. Szerencsére a hasfájós póknak nem számított, hogy éjszaka vagy nappal van ébren. Most, mivel nem fájt a hasa és még egy kövér bogár is a hálójába akadt, kitűnően érezte magát. Felkacagott, rázkódott a nevetéstől, de ahogy a hasát is megfogta, a bogárcomb leejtette, aminek egy kölyökhangya roppant megörült. Ez a kis bolond tegnap elcsavargott és este nem találta a hazavezető utat, ezért az éjszakát vacsora nélkül a tyúkolba behúzódvá töltötte.

– Megvan a reggelim – vihogott fel kárörvendően, amikor a bogárcomb maradéka lepottyant eléje.

A harsány kacajokra felriadt a kakas.

– Mi olyan vicces? – förmedt rájuk.

– Ssssemmi, ssssemmi – dadogta a pók és zavarában lesütötte a szemét, sőt a fejét is lehajtotta és mindjárt keresni kezdte a bogárcombot.

Azt aztán kereshette, mert a hangya tüstént eliszkolt vele.

– Miattad oda a reggelim – mondta a pók szemrehányóan és sértődötten hátat fordított.

– Mindenki engem bánt – mordult vissza a kakas. – De azt nem veszitek észre, hogy semmi segítségem.

– Talán én kukorékoljak helyetted?

– Én még azt se bánám.

– Majd ha te segítesz hálót szőni.

Erre nem tudott a kakas okosat válaszolni, hát megköszörülte a torkát és olyat kukorékol, hogy a pók majd belesüketült. Ez volt az utolsó kukorékolás aznap, aztán ki se nyitotta a csőrét. Gondterhelten sétálgatott a baromfiudvarban, nem nézett se jobbra, se balra, csak a földet bámulta.

– Árudd már el, mit keresel! – fakadt ki a legidősebb kotlós, akit mindenki anyókanak hívott.

A kakas rá se nézett, válasz nélkül továbblépett.

– Kérdeztelek.

Erre se felelt a tarajos, hanem mintha menedéket keresne, elvonult a szemétdomb mögé.

– Ennek meg mi baja? – néztek utána a tyúkok.

– Nahát! – rázta meg rosszállóan fejét a kecske, és ekkor felröppent szakálláról egy légy, aki azon napozott.

– Nahát! – ismételte meg a légy, hogy pihenésében megzavarták.

A szemétdomb mögött se lelt megnyugvást a kakas. Fel s alá sétálgatott, olykor megállt, felnézett az égre, mintha a naptól remélne segítséget.

– Miért zavarasz? – kérdezte mérgesen valaki mögötte.

Egy giliszta méltatlankodott tisztos távolból, hogy a kakas le ne csíphesse a fejét.

– Mi bajod van?

– Itt trappolsz az otthonom fölött már mióta. Hagyd abba, vagy menj máshová dübörögni!

– Mennék én – felelte a tarajos és egyet lépett a giliszta felé, hogy elpanaszolja neki, mi bántja, de a giliszta félreértette a közeledést, hát gyorsan visszabújt a föld alá. Különben se volt kíváncsi a más bajára.

Magába zárkózva töltötte napját a kakas. Alig alkonyodott, máris behúzódott az ólba, s hogy ne kelljen beszélgetnie, fejét a szárnya alá dugta, mintha aludna. Lassacskán betepegetek a tyúkok is, elfoglalták a helyüket és a kakas viselkedéséről elmélkedtek.

– Megkukult vagy mi lelte? – kérdezte a leghiűbb, akit roppantul bántott, hogy a tarajosnak egyetlen szava nem volt hozzá.

– Biztosan – helyeselt egy másik.

– Talán csak... – gondolkodott el egy harmadik.

– Talán mi?

– Semmi.

– Akkor?

– Akkor se.

Így bölcselkedtek, mígnem egyik a másik után elszenderedett.

Későn aludt el a kakas, de már a szentjánosbogár és az éjszakai pillangó érkezése előtt ébren volt. Zsongott a feje.

„Hiába könyörgök én ezeknek a kelekótyáknak, nem tojnak kakasos tojást. Hát ezt érdemlem én tőletek, hálátlan népség?”

Dúlt-fült, aztán gondolt egy merészet:

„Mi lenne, ha mától nem kukorékolnék, hm?”

Hamarosan megérkeztek a hajnali vendégek. A kakas behunyta a szemét és mozdulatlanságba merevedett.

– Ébresztő! – súgta a szentjánosbogár. – Ébresztő! – súgta újból, mert a tarajos rá se rezdített.

Az éjszakai pillangó besegített. Előbb gyengéden, aztán egyre durvábban rázta meg a kakas taróját, közben a szentjánosbogár ordított, ahogy a torkán kifért.

A hasfájós pók tudta, hogy a kakas sumákol, de a világ minden kincséért se szólalt volna meg. Rossz emléket őrzött erről a társaságról.

„Miattatok maradtam tegnap hajnalban éhen, s azóta egy nyamvadt szúnyog se tisztelte meg a hálómat” – kesergett magában és tehetetlen dühöt érzett az ellopott bogárcomb miatt.

– Feladom – sóhajtott végül a szentjánosbogár, és kitérta a szárnyait, oszt, huss... – kiröppent a tyúkólból.

– Én is – lihegte a pille és követte társát.

„Ez a bolond bogár és a barátja elhitte, hogy alszom. Haha.” – vigyorgott kárörvendően a kakas, és álmra hajtotta a fejét, mint akinek semmi dolga, miközben odakint felfordult a világ.

„Mi van ma velem? – értetlenkedett a hold. – Le sem telt a szolgálat, s már milyen álmos vagyok.”

Egy keveset kínlódott még, aztán felkapaszkodott egy vándor felhőre és elszökött vele.

„Ilyen még sose volt, hogy ne tudjak reggelig aludni” – forgolódott dühösen ágyában a nap.

– Milyen hosszú ez az éj! – sóhajtott fel egy szerelmes szöcskelegény, aki tegnap az első pillantásra belebolydult egy kacér szöcskelányba, amikor az egy réti pipitéren hintázgatott. – Felkeresem ma is, csak süssön ki gyorsan a nap! – és sóvárogva nézett fel az égboltra.

– Úgy látszik, öregszem – motyogta bagoly néne. – Még nem is pirkad, és már álmos vagyok.

– Nemcsak te öregszel, hanem én is – szólalt meg mellette egy denevér, de nem folytatta, mert bagoly néne nagyon csúnyán nézett rá.

– Micsoda modor ez? Nem csodálom, hogy agglegény maradtál.

A denevér mindig is tisztelte bagoly nénét, dehogyan akarta megsérteni. Már bánta, hogy megszólalt, hát kapta magát és elsuhant az öreg templom tornyába. Ott felkapaszkodott a párja mellé, akiről bagoly néne mit se tudott, pedig amit lehetett, mindent kilesett.

– Mama! Fogjál nekem legyet! – nyafogta egy fecskefióka.

– Hallgass!

– Csak egyet!

– Azt mondtam, hallgass! Ne ébreszd fel a többieket! – csitította csemetéjét a fecskemama.

– De én éhes vagyok.

– Én is – szólalt meg egy másik.

– Én is – csatlakozott a harmadik.

– Ha hagytok még aludni, megfogom nektek a legkövérebb legyeket – ígérte félálomban fecskepapa.

– Én egy zöldet kérek – súgta a legkisebb.

Ettől a reggeltől kezdve csöndesen teltek a napok. Többé nem kukorékol a kakas. Úgy volt vele, hogy aki magától fölébed, az fönn lesz, aki meg nem, az alszik tovább. Délelőtt a tyúkoktól félrevonulva kapirgált, délután a szemétdomb árnyékában akarta bepótolni, hogy éjjel nem aludhatott eleget.

Durcáskodásával teljesen felborította a világ rendjét.

A nap nem tudta, hogy mikor kell felkelnie, a hold pedig azt, hogy mikor térjen nyugovóra. A kasban a szorgos méhek izgatottan zibongtak, már röptek volna ki a rétre.

– Mi ez a zsvajgás? – förmedt rájuk az ajtónál strázsáló öreg méh, aki idén először nem tartott a csapattal. Most ő volt a portás, és éjjel-nappal őrizte a méhkas bejáratát.

– Ne csinálj úgy, mintha nem tudnád! Virágport hozni szállunk szerte a mezőn.

– Éjnek évadján? Várjatok kakaskukorékolásig! Kakas kelti a napot, nap kelti a virágokat, virágillat kelti a méheket. Ez mindig így volt és így is lesz.

– Ma még nem hallottam kukorékolást – zümmögte zavartan az egyik fiatal méh.

– Én sem – felelte rá a portás méh.

– Mert süketek vagytok – fortyant föl a legtürelmetlenebb.

– Indulhatsz – nyitotta ki a portás méh a kas ajtaját. – Aztán szólj a napnak is, hogy ne aludjon a fülén!

A türelmetlen méh megrezgette a szárnyát, röppenni készült, de az ajtónál megtorpant.

– Sötét van.

– Na és? – kérdezte gúnyosan a portás méh, mire a türelmetlen méh viaszunnyogott a helyére. Társai követték a példáját.

Csönd volt.

Tücskök hortyogtak belefáradva éjszakai koncertjükbe. Csavargó menyét szökelt hazafelé, búvóhelyére. Álmatag kabóca pottyant le a fáról, és most lábát fájlalva próbált visszamászni. Bagoly bóbiskolt egy magányos bükkfa ágán. Fiatal volt még és szenvedélyes, éjszakánként udvarolni járt. Időnként röviden, halkán huhogott, valami szépet álmodhatott. Talán megtalálta az igazit.

A kertben elsőként a tulipán leskelődött ki a szirmai közül.

– Na, mi van? – mordult a hegy felé, amely mögül a nap reggelenként lekandikált a földre.

– Már rég fent kellene lennie! – felelt a tulipán morgására egy szorgos pocok, aki indult volna magot gyűjteni télre.

– Szóljatok a harangvirágoknak, csengessenek ébresztőt a napnak!

A harangvirágokat nem kellett biztatni, ők is a virradatot várták. Pillanatok alatt harangjáték bongott ébresztőt.

– Hát ez meg mi? – dugta ki a fejét az öreg ürge, aki sok-sok éve megszokta már a korai kelést.

– Mennyivel szebb, mint a kakaskukorékolás – jegyezte meg egy mezei egér a kerítésen túlról. A kertbe bejönni persze nem kívánczolt, mert mint minden őse és rokona, ő is került a macska társaságát.

– Mit nem karattyol ez a buta egér? Még hogy a harangvirágok bolondozása szebb, mint a mi kakasunk áriája? – csattant föl az öreg tyúkanyó és mérgében olyat csapott csőrével a kakas fejére, hogy az rögvest felébredt.

– Hát téged meg mi lelt? Rosszat álmodtál? – morogta a szemétdomb királya.

– Te álomszuszék, nem hallod, amit mindenki hall? Ez a balga egér a te érces hangodat ócsárolja. Persze az is meglehet – motyogta gúnyosan a tyúk –, hogy igaza van. Hogy neked csak volt hangod, valamikor. A kakas nem volt a hangjára hiú, de ezt már nem tűrhette szótlanul.

– Te káralsz nekem? Te? Pont te? Aki még arra sem tudod rávenni a tyúkjaidat, hogy kakasos tojást tojjanak nekem. Vegyétek tudomásul, hogy amíg nem szaladgál körülöttem egy kiskakas, addig nincs kukorékolás.

– Azt tojunk, amit akarunk – vágta fel a fejét dacosan a tyúkanyó és faképnél hagyta a kakast.

„Mi ez a harangjáték és mi ez a ricsaj? – leskelődött ki barlangjából a nap, és rögtön meg is döbrent. – Mi van? Ezek már nélkülem is fel tudnak kelni? Reám már nincs is szükség?” – rémült meg, és sebesen felkúszott kedvenc nyárfája csúcsára.

A tyúkok kezdtek megszokni, hogy kakasszó nélkül telnek a napok, de ők se maradtak adósok. Kerülték a sarkantyúst, s ha az véletlenül mégis közeledett feléjük, hát odébb tipegtek. Csöppet sem izgatta magát emiatt a baromfiudvar ura. Saját haragjával volt elfoglalva, de idővel feltűnt neki, hogy a tyúkok naphosszat elüldögélnek az ólban és csendesen karattyolnak, csak a jércék szaladgáltak reggeltől estig, mint korábban. Békés egyhangúságban teltek a hetek, ám egy verőfényes délelőttön a kecske keservesen mekegni kezdett, mert megéhezett, s erre, mint egy jeladásra a tyúkölből vidám csipogás áradt.

„Ej má’, no! – kapta föl a fejét a kakas. – Csak nem kotlottak az én tyúkjaim? Én meg azt hittem, előlem bujkálnak.”

Csakhamar kitódultak az ólból a tojáslakók. Előbb csupán az anyja körül szaladgált mindegyik, ám a napok teltével távolabb és távolabb merészkedtek, közben a kakas szemében egyre gyanúsabbá váltak.

„Milyen peckesen járnak, és milyen hetykén tartja mindegyik a fejét! És mindnek aránytalanul nagyobb a taraja, mint a korábbi csibéknek!”

Történt pediglen, hogy egyik délelőtt valamelyik apróság felkapaszkodott a szemétdombra és boldogan rikkantott. A kurjantásra felbuzdultak a testvérek, és ők is meghódították a szemétdombot. A tarajas csak nézett, pislogott sandán, végül, mint egy trónfosztott, öreg király, elődalgott a diófa alá.

Magányos merengéséből a tyúkjai rezzentették fel.

– Ne búslakodj, öreg vitéz! Te akartál kiskakast. Mi csak a kívánságodat teljesítettük.

A meseíró-mesemondó Kassovitz Lászlótól a júliusban a szerkesztőségbe küldött meséjével búcsúzunk! Isten nyugosztaljon László! A Szerk.

H. TÚRI KLÁRA

GONDOLAT-GÁT

Pártütők korában élni s a jóktól
Mind kevesebbet remélni
Mint amit szívünk föltételez
Istenem de nehéz örökség is ez

Mit nekem Dante szörnyetegei
Kimódolt mitológiáiból s abból
A vég előtti három napból
Egyet is kár azért szenvedni

Zsarnoki gyatra magunkat
Szabadidős szeretet-képzettel
Önmagunknak mutogatni
S hazugság-cafrangjainkat
Babérkoszorúba fonva
Meváltásra bízva az észet
Lelki szegényként elfogadni
A Krisztust Istennek Fiaként
Három nappal a vég előtt de nehéz

Óvári János: JEL II. 100x70 2017. olaj, vászon

BESZÁMOLÓ

Megnyílt ÓVÁRI JÁNOS kiállítása Szécsényben

Tisztelt Ünneplő Közönség!

Óvári János nem ismeretlen már Szécsényben, de Jánosról kevesen tudják, hogy a festészetről, az életről szóló gondolatairól naplót vezet. Megtisztelt engem azzal, hogy ebbe a naplóba „bebocsátást” engedett, s alkotói hitvallásáról elolvashattam belőle néhány gondolatát. Ilyeneket például:

„ ... kétféle alkotói magatartás különböztethető meg. Az egyik autonóm, önálló életet élő „objektumokat” hoz létre, amelyek önmagukban teljeseek, nincs szükségük igazán a befogadó partnerre, hirdetik a művész individuális függetlenségét. A másik alapállás szerint a kép csak a befogadó által válik teljessé, a nézőben bontakozik ki gondolati, érzelmi tartalma.”

„ ... úgy gondolom, újból a látható, megtapasztalható világból kell építkeznem, számomra nincs olyan képi jelrendszer, amely felválthatná a látható világot.”

„ Egy szabály létezik – a festmény mesterségbeli, esztétikai, erkölcsi, gondolati tisztasága, a humánus. Ez az én irányítóm – persze elismerem, a hajóm messze jár még a céltől.”

„ Miért festek? A legnehezebb pillanatok, órák, napok: az üres fehér felület előtt állni, és lélekben várni a gondolat, a motívum „előhívására”. Aztán az első tubus festék kinyomásával csökken a lelki feszültség, nő a mesterségbeli teher. És a küzdelem addig tart, míg a kép nem engedi magát tovább festeni. Ha jól megy a munka, sikerül elkerülni a felületek elkínzását, a festék képpé nemesül. Akár elégedett is lehetnék, ha nem nyomnának agyon a művészettörténet óriásai. Miért festek? Ez a dolgom!”

Amikor az első ember valamikor nagyon régen, szó szerint egy falon hagyta festékes kéznyomát, akkor született meg az emberi kultúrában a művészet fogalma! Azóta akar valamit jelezni az egyik ember a másiknak azzal, hogy nyomot hagy a vásznon, a falakon, a papíron, a celluloidon, vagy akár a bitek és bájtok útvesztőjében. A művészetek látszólag szükségtelenek a hétköznapi élethez, hiszen ahhoz nem kell más, csak kenyér és víz! Ahogy az az első ember szükségét érezte, hogy az őt körülvevő világból a legfontosabbakat tapasztalatokat átadja társainak, ugyanúgy szükségét érzi a mai, már-már a végletekig modern kor embere is, hogy valami ősi, hagyományos módon szóljon embertársaihoz. Márpedig a művészetek mára egyfajta komfortos állandósági-érzést közvetítenek pusztán létükkel is a rohanó életben, mára erős hagyománnyá lettek. Mindannyian képekkel aggatjuk tele a falainkat, könyvekkel zsúfoljuk a polcainkat, szobrokat állítunk szereteteinknek, terrabájtnyi fényképet, filmet őrzünk tárolóeszközeinken, számítógépeinken, s mindezt csakis azért, mert otthon akarjuk érezni magunkat ebben a világban! S igen, csakis a látszólag fölöslegesnek tűnő művészetek tudják megadni az embernek ezt a komfortérzetet!

A művészet befogadásához természetesen megfelelő állapotú szellem is kell. Mert aki leragad az anyag bűvöletében, az soha sem fogja megérteni, hogy a művészetek nem hiábavalóságok, hanem egyfajta ajándékok odafentről... hívjuk azt az „odafent”-et akár teremtőnek, alkotónak, szent szellemnek, vagy

akár mindenségnek, univerzumnak... egy bizonyos, hatalmas titok maga az emberi lét, s ennek a titoknak állandó kutatói a művészberek!

A hétköznapijaink elviselésének megkönnyítéséhez kapott művészi ajándékok úgy hálózzák be életünket, akár a nagy gesztenyefa ágai az eget... ahogy ez a fa egyszerű, látszólag csak szimpla vegetatív létével belehasít, s kitölti a teret, azaz betölti a körülötte lévő „semmit”, úgy a művészet eszközeivel a festőművész is betölti ugyanezt a „semmit” azzal, amije neki van: érzéseivel, látomásaival, kinyilatkoztatásaival, tükrözéseivel, véleményeivel, figyelmeztetéseivel, sejtetéseivel stb. Így nyer új értelmet a fa látszólagos passzív vegetatív léte, és így nyer értelmet egy látszólag értelmetlen (vagy látszólag haszontalan) emberi cselekedet, a művészet is.

Az Áramlás I-II-III. című alkotásokban a fódrozódó víz hullámaiból, a Jégvirág című festmény apró vonalakkból, vagy az Ónos eső, a Csillagösvény, az Én diófám, vagy az Ahová lépek című festmények aprólékosan kidolgozott foltjaiból-vonalaiból szemünk elé táruló látvány egyenesen vezet el bennünket a felismeréshez: akármerre is tekintünk, a természet apró részleteiben ott van egy jól megtervezett rendszer. S ez a rendszer, ennek a rendszernek a látványa csodálatra, áhítatra készíti az alkotót, a festőművészt, Óvári Jánost!

Ahogy ezeken a festményeken a látszólagos káosz, a részletek káosza egységes egésszé áll össze, kibontakozik belőlük a festői szándék is: Minél hitelesebben átadni a „látható és megtapasztalható világ képi jelrendszerét”, s ennek szemléléséből adódó tapasztalatot: a világ, az élet ezerszínű, és ezerféle (csak emberből él benne 7 milliárd), s minden egyes ember önálló identitás, soha meg nem ismételt önálló szellem-lélek. Feladatunkká emeli Óvári János s talán jogos elvárása is az velünk szemben, hogy legalább elgondolkodjunk ezen a sokszínűségeken, a bonyolult rendszereken, a látszólagos káoszon, s felismerjük: részei vagyunk mi is a nagy egésznek! És ennek örülnünk kell (vagy legalább is kellene)!

Ezen felismerése egyértelmű kifejeződésének tartom a Flow című festményét, illetve a festmény címadását. Mert mit is jelent a flow-szó? *„A flow-élmény az elme működésének egy olyan állapota, melynek során az ember teljesen elmerül abban, amit éppen csinál, amitől örömmel töltődik fel, abban teljesen feloldódik, minden más eltörlődik mellette. Egyfajta pozitív filozófia.”*

Ez a pozitív filozófia látszik az Írisz című képen is, ahol a virágok szépségén keresztül a teremtést is fürkészi: a szimmetriát, a szinte mindenben felfedezhető szabályosságot, s vele egyensúlyban lévő szabálytalanságot, s ennek a kettősségnek a természetességét... nem utolsó sorban a szexusra való utalást is úgy tudja ábrázolni ezen virágban, hogy a vulgáris kéreg teljesen lehámlik a befogadók gondolatairól... a látvány marad, a szépség, a szimmetria, a szabályosság és az ebben rejlő „teremtő törvények”, a színek kavalkádja...

„Szeretem a kék, viola, kékeszöld harmóniákat és elég jól is bánok velük. Hangulataimat és gondolataimat hűen vissza tudom adni a hűvösebb színekkel. Viszonylag sokszor használom a zöldeket, sárgákat, de ezek inkább a látható világ, a természet átszűrődései. A vörösökkel, narancsokkal szemben bizonytalan vagyok, inkább csak jelzésnek, kicsi ellenpontnak használom... Van kedvem a barnákhoz, talán a meleg barnák világában majd megjelenhetnek a vörösök is.” – írja naplójában Óvári.

Igen, Óvári Jánosnak van kedve festeni, mert ez „a dolga”. Szeret eltöprengeni egy-egy témán, szereti akkurátusan végigvinni az alkotói folyamatot – ugyanúgy szereti a precíz alapozást is, akár magát a festést. Filozofikus alkat egyébként is, aki mielőtt kimond valamit, abban biztosak lehetünk, hogy többször végig is gondolta azt, ugyanúgy, ahogy az ecsetvonásait is. Számomra szimpatikus tulajdonság ez, mert azt tapasztalom, hogy egyre inkább dívik a világban a hányavetiség, a pongyolaság, a kapkodás. Ezzel szemben Óvári képein látszik, hogy sok gondot fordít a képre, még akkor is, ha már úgy is érezhetné, készen van vele.

Az Óvári-képek maximálisan filozofikusak, örömmel és étellel teliek, pozitív gondolatokra ösztönzőek.

Ha kedvencet kellene kiemelnem, a Jel 1. című képet említeném. Ugyanis ebben a képben az előzőekben említett dolgokat mindet benne látom. Egy nyírfakéreg hasadásaiban egy egész univerzum jelenik meg nekem.

Mit is mondhatnék még Önöknek, mielőtt ezt a kiállítást megnyitom? Kérem, tekintsék meg a kiállított képeket, fedezzék fel azokat, lássák meg bennük önmagukat, a saját gondolataik, a művek befogadása pedig adjon örömet Önöknek! De a képek által ismerjék meg Óvári Jánost is, meglátják, egy nagyon szerény, szerethető embert ismernek meg!

Hölgyeim és uraim! János és a képek már megtették a dolgukat, most Önökön van a sor!

Óvári János szécsényi önálló kiállítását ezennel megnyitom!

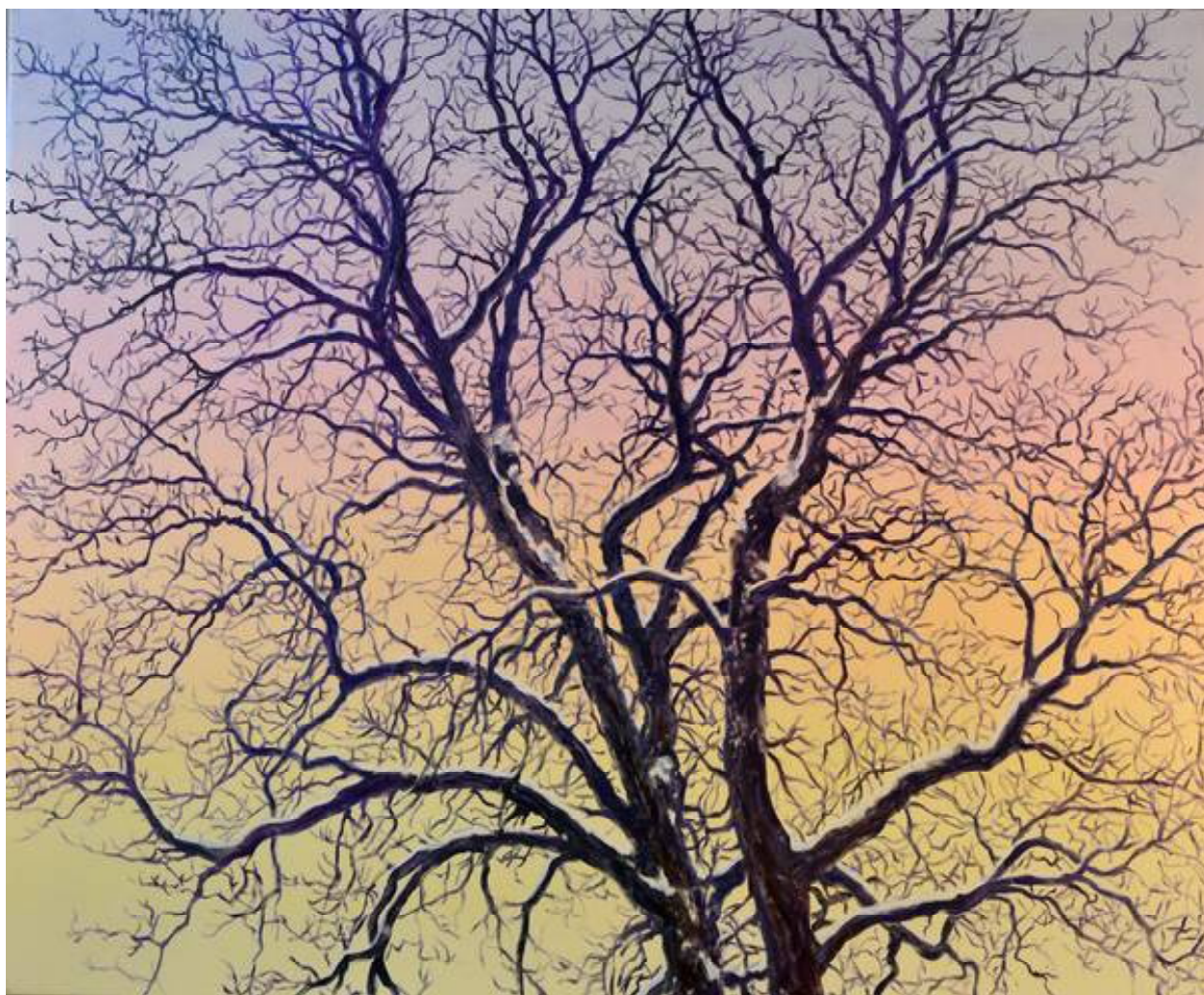
Karaffa Gyula 2018-09-07

AZ ÉN DIÓFÁM. III. 2015. 80x80 olaj, vászon

AHOVÁ LÉPEK. 2015. 90x70 olaj, vászon

NAGY GESZTENYEFA. 2015. 80x100 olaj, vászon

JÉGVIRÁG. 2016. 90x120 olaj, vászon

ÓNOS ESŐ 2016. 120x90 olaj, vászon

NÁDAS I. 2014. 60x60 olaj, vászon

GYÖKEREK I. 2013. olaj, kasírozott vászon

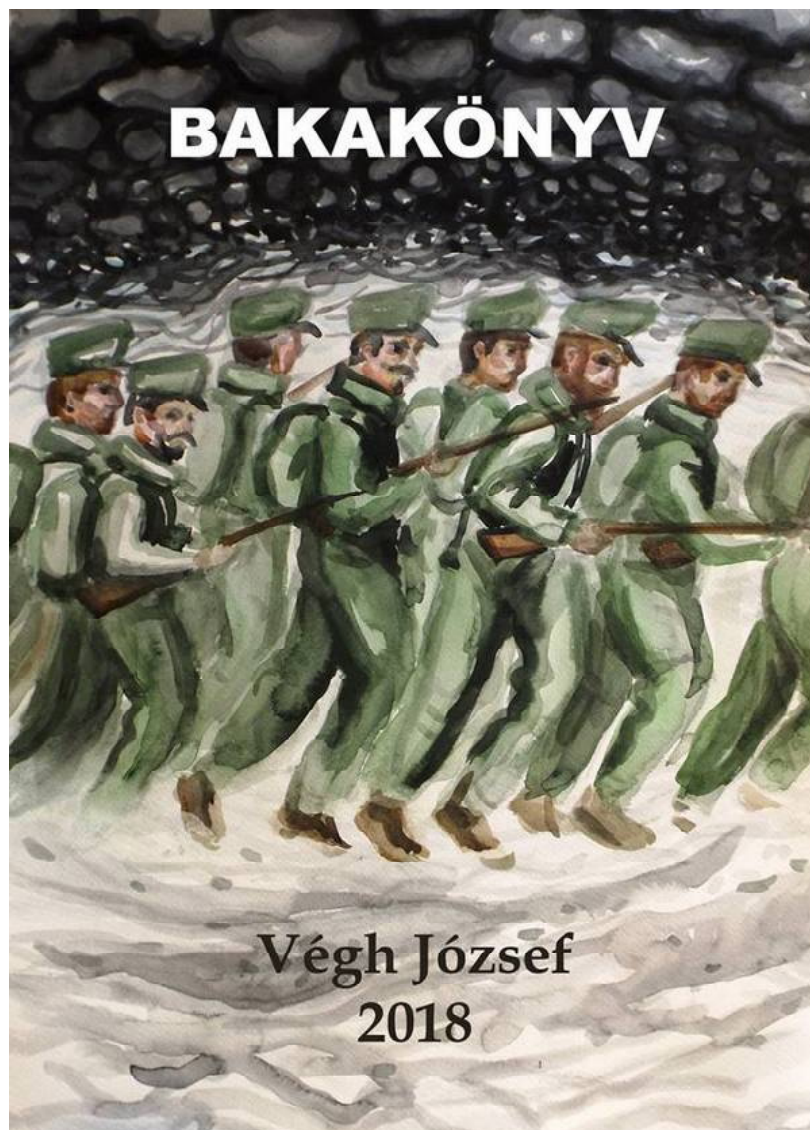
VIZESÁROK II. 2014. 80x100 olaj, vászon

KÖNYVAJÁNLÓ

Megjelent Végh József mkl. legújabb könyve, a Bakakönyv!

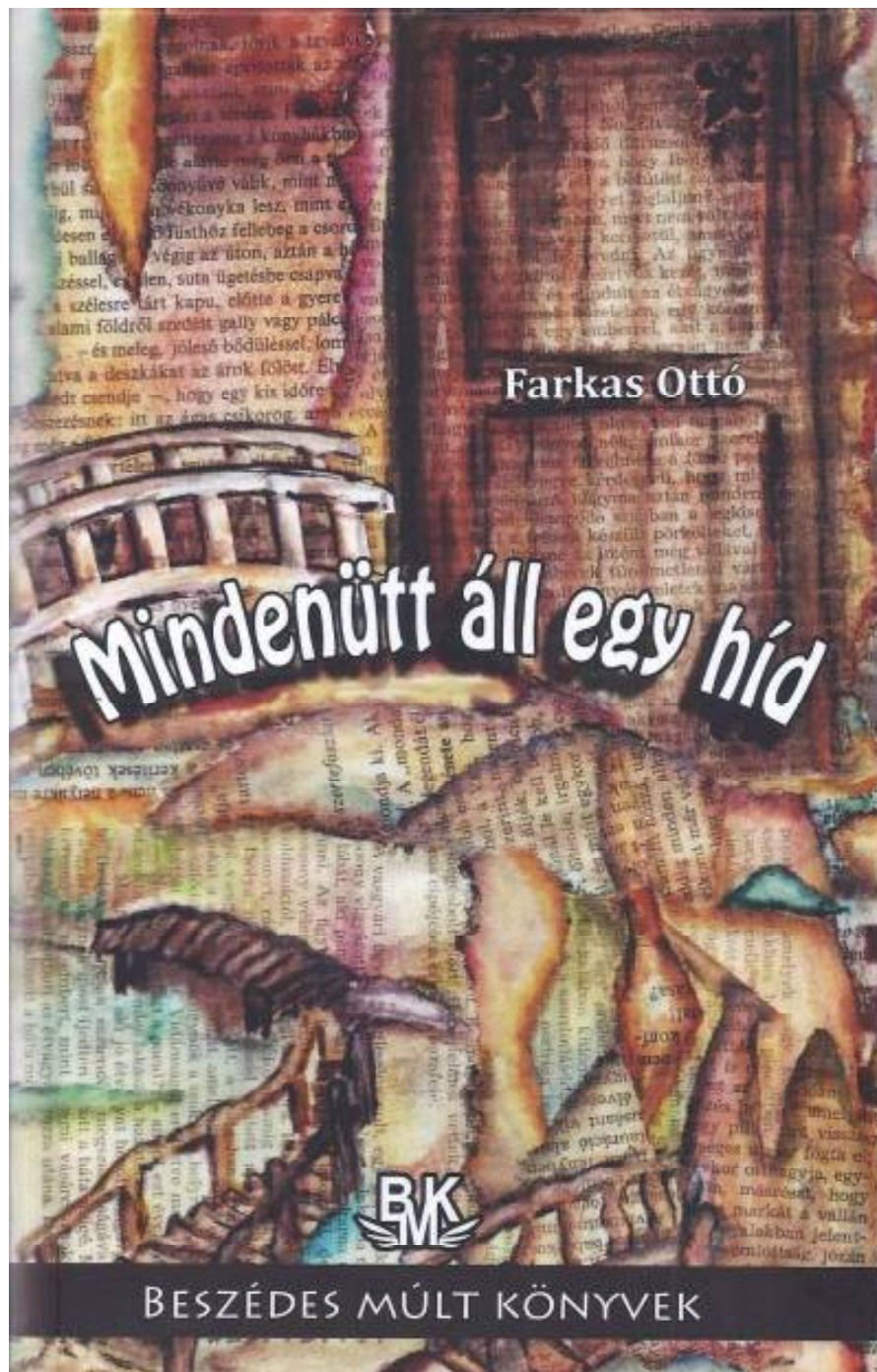
A Néprajzi Lexikon írja, hogy a katonakönyv „a népi kéziratok könyvek egyik típusa, katonai szolgálat idején füzetben megörökített vegyes jellegű feljegyzéseket tartalmaz. Régi hagyományt követ e félig emlék-, félig verseskönyv, mely az ún. Ferenc József-i időkben terjedt el legjobban.” Ez a könyv öt ilyen katonakönyvet tartalmaz. Az elsőt az 1878-ban kezdődő boszniai háborúban vetette papírra a nógrádi származású Povazsán Mihály. A diósjenői Hornos Gergely tolla nyomán az első világháború általa megélt eseményeivel ismerkedhet meg a kedves olvasó. A harmadik rész a második világháborúhoz kötődik. A diósjenői Csabuda József és Vincze Sándor, valamint a nógrádi Macskás János katonakori feljegyzéseit, verseit, nótáit tartalmazza. Ők azok a falusi írástudó emberek, akik közül a legjobb vőfélyek, halotti búcsúztatók kerültek ki, s akik a katonaelet idején – ha kellett – mások helyett is megírták a levelet a távoli szülőfaluba, vagy akár rég látott kedvesnek.

A kötet olvasása során megismerkedhetünk az érintett korok katonáinak életével, örömeivel, bánataival, háborús megpróbáltatásaik borzalmaival, a békeidő katonai feladataival. Az összezárt férfiak szórakoztatására olykor pajzán versek is születtek, de többnyire a szerelemről, az otthon utáni vágyakozásról szólnak ezek az írások. Kapható a szerzőnél.

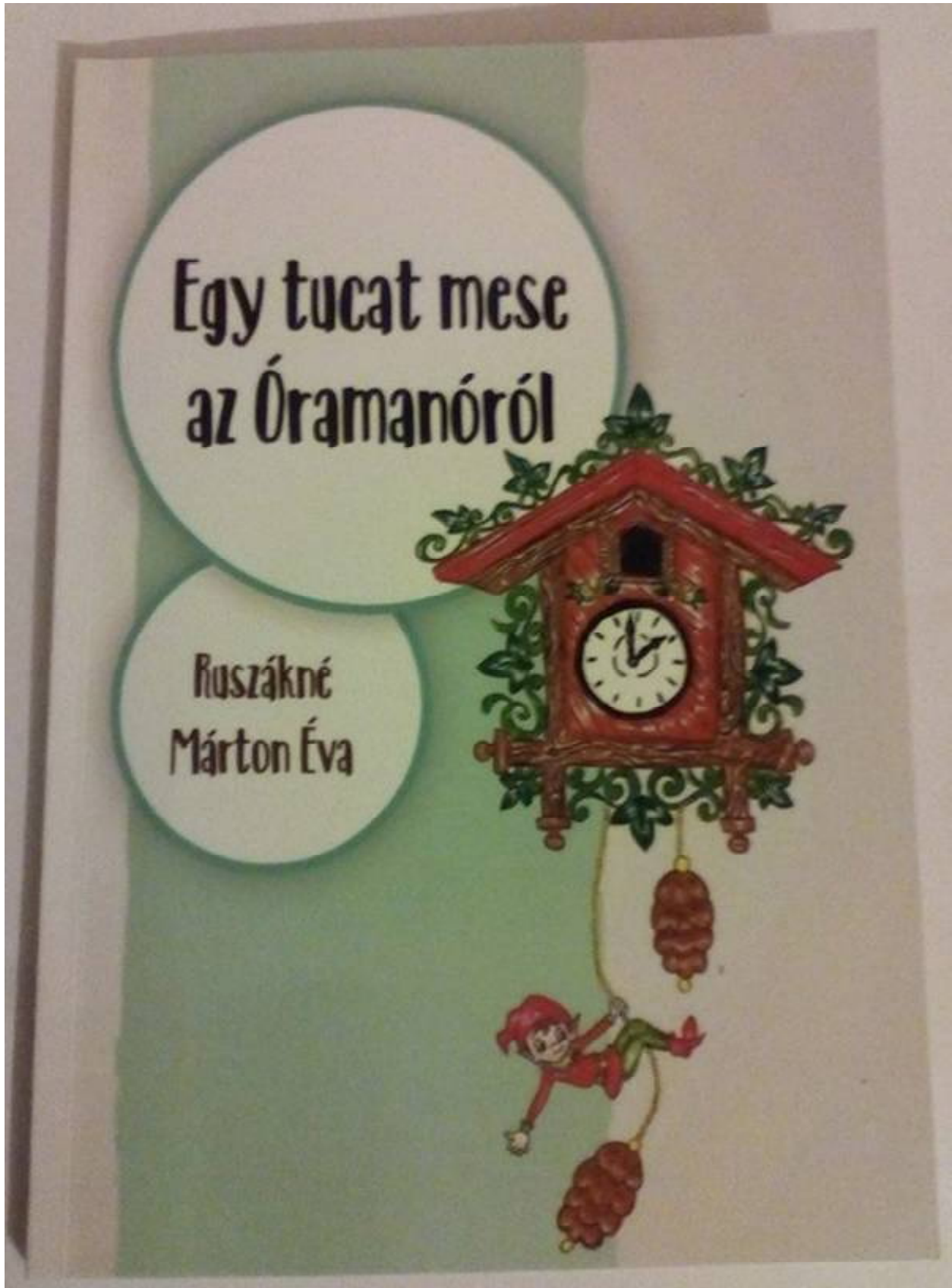

Megjelent **Farkas Ottó** : **Mindenütt áll egy híd** című könyve. A kötet **Ladóczki Vilmos** felvidéki, Egyházásbáston élő néprajzi-gyűjtő fiatal éveit mutatja be.

Az "Élet írta történetek" sorozat legújabb könyvét tartja kezében a Kedves Olvasó. A mély érzelmekkel átszőtt, igaz történetben egy felnőtt férfi mesél gyermekkoráról és fiatal éveiről. A sors nem mindennapi akadályokat gördített eléje; édesapját nem ismerte, édesanyja háromévesen lemondott róla, gyermekotthonban nevelkedett, ahol azonban nagy szerencséjére rendkívül segítőkész pedagógusokkal találkozott. Sokszor került bajba, ám minden nehéz helyzetből talált kiutat, "akadályokon átívelő hidat". Nagy csibész volt, szerelmei sem mindig a korosztályából kerültek ki, igaz, sokszor nem is ott kereste őket. Mindezekről őszintén vall a könyvben és azt sem titkolja, ha visszamehetne az időben, nagyjából hasonlóképpen élné az életét, csupán néhány fejezeten változtatna. Keressék a könyvesboltokban, és a szerzőnél.

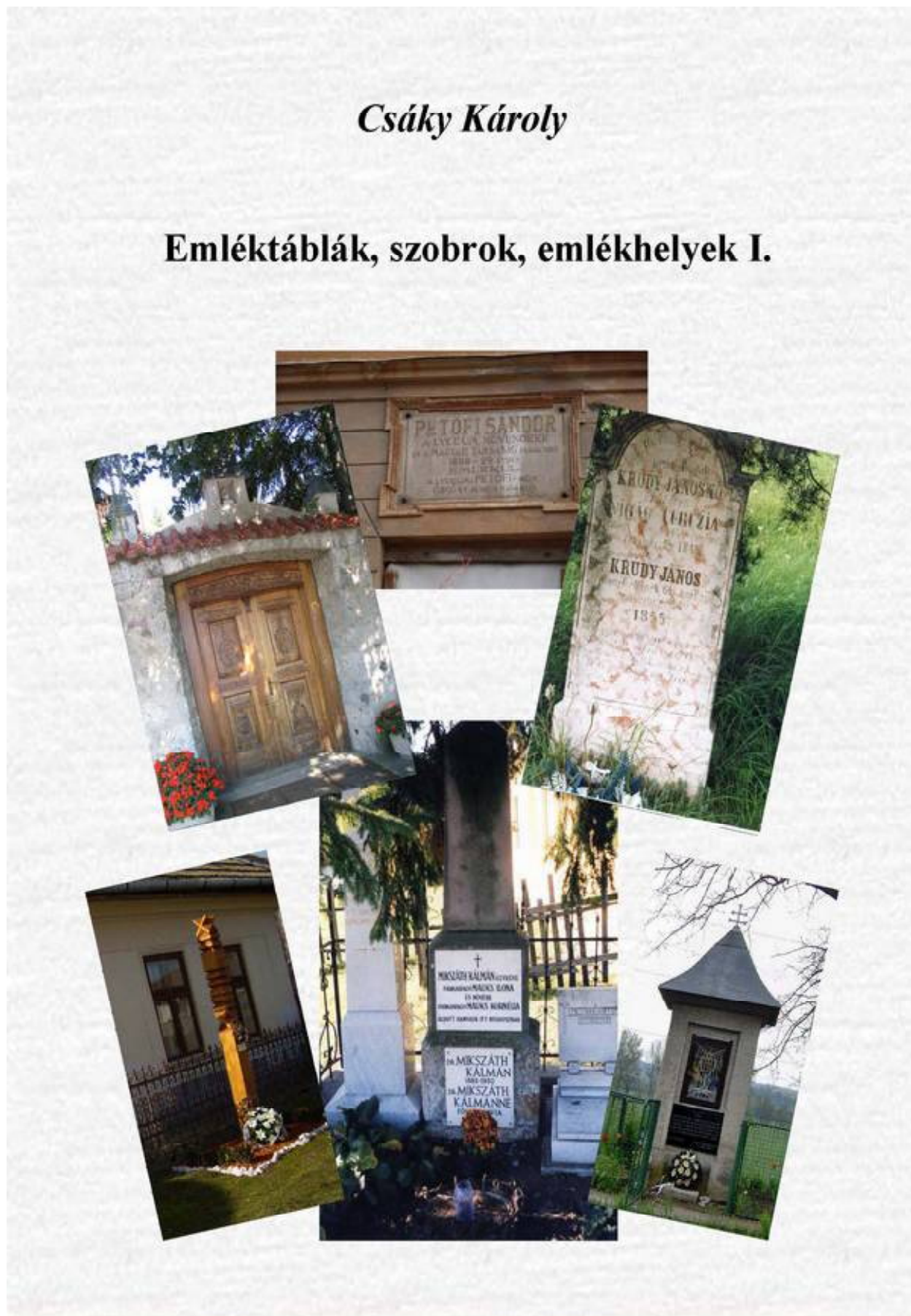
Megjelent Ruzsákné Márton Éva mesekönyve. Érdeklődni, vásárolni a szerkesztőségünk email címén, illetve a szerzőnél lehet. A Szerk.

Megjelent Csáky Károly legújabb kötete!

Csáky Károly

Emléktáblák, szobrok, emlékhelyek I.

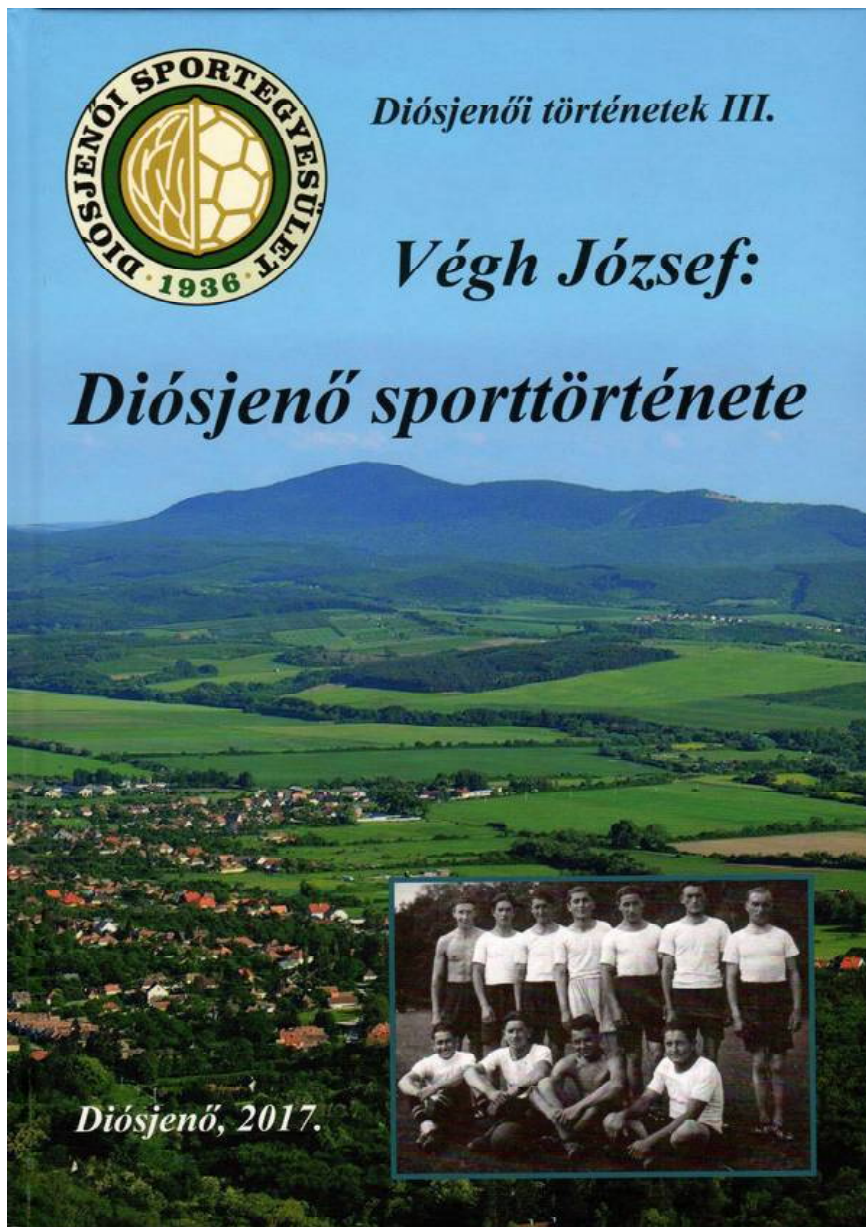
Végh József: Diósjenő sporttörténete

Mintegy száz évet ölel fel ez a kötet. Nem is gondolná az ember, hogy szinte alig van olyan sportág, amely ne érintené a települést, az itt élőket, itt dolgozókat. Vannak köztük olyan kiválóságok, akik eljutottak a csúcra és megszerezték az olimpiai, világbajnoki trófeák valamelyikét, vagy kiérdemelték az országos elsőségért járó érmeiket. A többség azonban természetesen megmaradt az amatőr szinten. Itt is születtek ragyogó érmek, kimagasló eredmények, elismerésre méltó egyéni - és csapatteljesítmények.

Sokan vannak, voltak, akik nem törekedtek a versenyszerű megmérettetésre, megelégedtek azzal, hogy a sport, a mozgás örömet okoz számukra, s hozzájárul jobb közérzetük, egészségük megőrzéséhez.

A sportos életmódról szólva Józsa Csaba testnevelő tanár így fogalmazott: „A sport nagyon jó iskola ahhoz, hogy az ember megtalálja a helyét, a boldogulását, mert sok mindenre megtanít és hozzászoktat. Megkönnyíti az eligazodást és a helykeresést. Számomra ez a siker, s ezek az igazi értékek.”

Az 560 oldalas, vaskos kötet a Diósjenői Történetek sorozat harmadik tagja. Kiadója a Diósjenői Sportegyesület.

Megvásárolható a szerzőnél, illetve szerkesztőségünkön keresztül!

2

Czinka Panna nótája.
(1735.)

Átirta: Bloch József

Lassan. (Adagio.)

Violino I. **VÉGH JÓZSEF**

Violino II. **Czinka Panna,**

Viola. **a cigány Szappho**

Violoncello

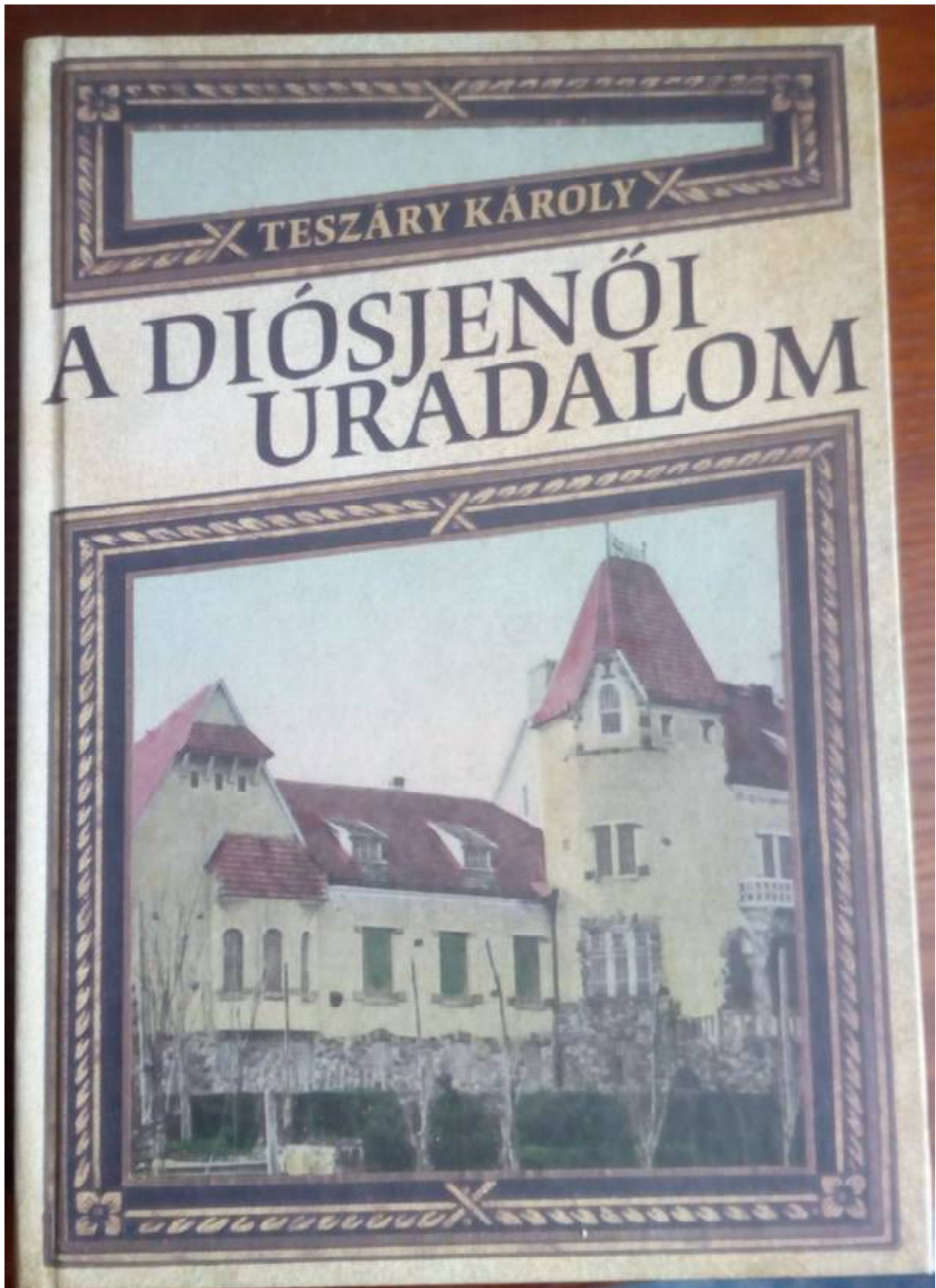
Élénken. (Allegro.)

Tempo

I. Berté József és Társa zeneműnyomdája Budapest. R. K. 58.

Megjelent a Diósjenői uradalom című kötet, keressék a szerzőnél!

KARAFFA GYULA**azt mondja...**

azt mondja az egyik barátom
(aki helyettem verset küldött be egy lapba
s az a napokban megjelent)
hogya ha sikeres akarok lenni
akkor olvassak sokat s tanuljak
csak így lehet belőlem költő
és érhetek el valamit az irodalom berkeiben

mondja ezt nekem a barátom
aki néhány hónap múlva
megkezdem a sokat jelentő 56.-at
mondja ezt nekem
aki tizennégy éves koromra
elolvastam a szülőfalum könyvtárában
található könyvek nagy részét
akinek a hetvenes évek végén
a nyírségi nagy szegénységben
több mint háromszáz saját könyvem volt
mondja ezt nekem
aki elrontottam a szemem az évek során
a rengeteg olvasással
aki most is folyamatosan könyvekre költöm
pénzem egy részét
akinek elektronikus könyvtárában
tízezernyi kötet lapul bitek formájában
akinek a szobáiban több ezer kötet porosodik
mert már szinte mindet elolvastam
többször is oda-vissza...

nem akarok hóttig tanulni
mert nekem már nincs szükségem
arra hogy tanuljak

nektek lenne szükségetek arra
hogya figyeljetek oda arra
amit gondolok és amit mondok

55 évesen az ember
már nem lesz forradalmár
55 évesen az ember
már sokáig forgatja az ételt a szájban

55 évesen az ember
már nem akarja megváltani a világot
mert rég rájött
csak egy ember ő is
aki megváltásra vár

55 évesen az ember
nem sajnálja a
soha el nem olvasott könyveket
mert megtanulta jól

a csillagokat
sem
tudja
megszámolni
sohasem

fele...

fecskék rajzanak
a sárguló cseresznyefa ágaira
cukortól részeg
darázs száll be az ablakon
nem kell már
a ventilátor csendben megpihen
gyerekhangtól
zajos az utca reggel és délután
klaffognak a
láncfűrészek fogai a fában
bogár vermeli
be magát a rakat alá

valami készül

vagy már itt is van

E havi számunk szerzői:

Börzsönyi Erika (Pásztó) Budapest író, költő
Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság, helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató
Debreczeny György (Budapest, 1958) Budapest, könyvtáros, költő
Dobrosi Andrea(Budapest, 1970) Budapest, költő, szerkesztő
Egry Artúr (Budapest, 1953) Budapest, mérnök, tanár, költő
Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő
Horváth Ödön (Budapest, 1938) Kismaros, hitoktató, költő
Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007) református lelkész, költő
Janecskó Györgyi (Vác, 1965) Kétfodony, író, költő
Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas köztisztviselő, költő
Kiss Anna Máia (Balassagyarmat, 1964) Gárdony, költő
dr. Koczó József (Perőcsény, 1950) Vámosmikola, helytörténész, ny. iskolaigazgató
Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró, író
Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író
Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét, tanár, író
Pribojszky Mátyás (Okány, 1931- Tata, 2014) citera-tanár, zenész, író
B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő, restaurátor
H. Turi Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő
Székács László (Budapest, 1946) Budapest, nyugdíjas mérnök, költő
Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@ gmail.com
krasznaigyula9@ gmail.com

Weblapok:

www.karaffamese.freewb.hu
www.karaffagy.freewb.hu
www.karaffaboros.freewb.hu
www.retsag.net

Terjesztés: kizárólag ingyenesen letölthető PDF formátumban.

NMHH CE/7456-5/2018.

Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi Helikonban megjelent bármilyen anyag más felületen, lapban való felhasználásához az érintett Szerző előzetes engedélye szükséges!

A Börzsönyi Helikon 2012. március 27.-től tagja az Ipoly Eurorégió Határon ÁtnyúlóEgyüttműködés Egyesületének.

Óvári János: ROZSDAI.- IV. 2017. 30x30 olaj, vászon 4 db.